

Confert V. Conventui RR. P.^o
Franciscano^o Cibiniensi

1397

E. ...
ASSERTIONES *Thiri.*

EX

UNIVERSA

ARISTOTELIS

mis. **LOGICA** *Medve*

AD MENTEM *1770.*

JOANNIS DUNS - SCOTI

MINORITÆ CONVENTUALIS

QUAS

**In Venerabili Conventu Bistriczien-
fi ad S. Joannem Nepomucenum Ordinis
Minor. S. P. Francisci Conventualium**

publicæ exagitationi exposuerunt.

**VV.ac RR.FF. CORSINUS REZNER,
SALESIUS SUCHÁNYI, BALTHA-
SAR KOVÁCS, HUGOLINUS HOCSAI.**

Prælibati Ordinis in primum Annum

Philosophiæ Auditores.

PRÆSIDE.

R. P. SIGISMUNDO MIKSI

**Ejusdem S. Ordinis AA. LL & Phi-
losophiæ Professore.**

Anno M. DCC. LXI. Mense Augusto. Die:

inv. 59

CLAUDIOPOLI,

Typis Academicis Soc. JESU.

2600

S U B

GRATIOSISSIMIS

A U S P I C I I S

EXCELLENTISSIMI

^{A C}

ILLUSTRISSIMI

DOMINI DOMINI

C O M I T I S

N I C O L A I

D E

B E T H L E N

Sacræ Cæsareæ Regiæ &

Apostolicæ Majestatis Camerarii, Sta-

tûs Intimi. & Camerae Aulicæ Con-

filiarii, Arcis, & Districtus Terræ

Fogaras Supremi Capitanei, nec

non delegatæ Gubernialis Com-

missionis Præsidis &c.

M E C Œ N A T I S

^{A C}

PATRONI BENIGNISSIMI.

GRATIOSISSIMI.

EXCELLENTISSIME,
A C
ILLUSTRISSE
C O M E S
DOMINE, ac PATRONE
GRATIOSISSIME!

*Um condignas meritis
TUIS exhibere niterer*

*obligati animi contestationes illu-
xit menti meæ illud salubre effa-
tum : Ne laudes Hominem in vi-
ta sua, lauda post vitam, quando
nec laudantem adulatio movet, nec
lau-*

laudatum tentat elatio , ita sanè ,
ast : cum laudibus TUIS celebrandis
impar sit eloquentiæ meæ studium ,
abest simulatum virus adulationis ,
& cum excelsa humilitas TUA ,
splendorem nominis TUI , & magni-
ficentiam dignitatis TUÆ sibi tri-
butariam fecit , abscedat elatio ,
est necesse : enimverò postquam Pa-
ter luminum TE in suum conclu-
sum hortum transplantavit , TU
velut Oliva fructifera dabas odorem
suavitatis ita , ut totus , bonus Christi
odor efficereris ; quapropter magnifi-
centiam cum comitate , sapientiam
cum

cum liberalitate, vetustatem Generis
cum mansuetudine, justitiam cum le-
nitate in TE uno conspirasse ille
nescit, qui TE ignorat. Quæ quidem
virtutum ornamenta licet ad TE
cum sanguine manarint, ne tamen
aliis communia viderentur, virtute
TUA propria effecisti: parum quippe
ad dignitatem TUAM facere ar-
bitraberis Illustrem esse Majorum
TUORUM facinoribus, nisi nova
iisdem adderes laudum argumenta:
verum est: quod Majoribus TUIS
debeas gloriae TUÆ fundamentum,
ejus tamen illi vicissim fastigium fe-
runt

runt acceptum: vidimus TE, postea-
quam animum TUUM ad magna
genitum venerata est Transylvania,
Vienna sibi Regio fœdere copulavit,
ubi etiam ad sublevandas egenorum
necessitates sic descendere consuevisti,
ut non deessent maximi, qui rebus
suis auxilium TUIS à consiliis ex-
optarent, dum Sapientiæ TUÆ
fulgorem conspexerunt, & ideo ut
delagatæ Gubernialis Comissionis
Præses dignissimus deputaris, ubi
injuriatorum causas virga æquita-
tis ita moderaris, ut omnibus omnia
factus esse videaris. Tametsi verò
arduus

arduis & publicis negotiis pertra-
ctandis occuperis, attamen nihil
præponis Christianæ pietati; servis
Regi TUO, famularis Patriæ, nec
tamen Zelare negligis pro Domo
DEI. Proinde quia novit Patria
Zelum TUUM, novit pietatem TU-
AM, spem, fortunamque suam in
plurimis in sinum TUUM, sine metu
deposuit. Novit Vienna Fidelitatem,
vidit Religionem in Superos, experta
est rerum gerendarum sedulitatem,
hinc se & consilia sua Fidei TUÆ
concredere est dignata. Denique
quia TE Patrem pauperum, defen-
sorem

runt acceptum: vidimus TE, postea-
quam animum TUUM ad magna
genitum venerata est Transylvania,
Vienna sibi Regio fœdere copulavit,
ubi etiam ad sublevandas egenorum
necessitates sic descendere consuevisti,
ut non deessent maximi, qui rebus
suis auxilium TUIS à consiliis ex-
optarent, dum Sapientiæ TUÆ
fulgorem conspexerunt, & ideo ut
delagatæ Gubernialis Comissionis
Præses dignissimus deputaris, ubi
injuriatorum causas virga æquita-
tis ita moderaris, ut omnibus omnia
factus esse videaris. Tametsi verò
arduus

arduis & publicis negotiis pertra-
ctandis occuperis, attamen nihil
præponis Christianæ pietati; servis
Regi TUO, famularis Patriæ, nec
tamen Zelare negligis pro Domo
DEI. Proinde quia novit Patria
Zelum TUUM, novit pietatem TU-
AM, spem, fortunamque suam in
plurimis in sinum TUUM, sine metu
deposuit. Novit Vienna Fidelitatem,
vidit Religionem in Superos, experta
est rerum gerendarum sedulitatem,
hinc se & consilia sua Fidei TUÆ
concredere est dignata. Denique
quia TE Patrem pauperum, defen-
sorem

*sorem pupillorum, juvamen egenorum,
omnes qui Te videmus, suspicimus;
idcirco mea etiam Logica unice a-
pud TE solum invenit solatium,
quæ benignis favoribus TUIS con-
secrata, & publicæ luci data, Pa-
trocinio TUO perenniter gloriabi-
tur, cum qua longævam felicitate-
tem precor.*

**Excellentissimæ ac Illustrissimæ Domina-
tionis TUÆ,**

Clientum Infimus

**Fr. SIGISMUNDUS MIKSI
Cum Defendentibus.**

ASSERTIONES

EX UNIVERSA

LOGICA

I

Logica est scientia discretiva veri & falso:

II

Simpliciter Speculativa, ac

III.

Ad alias scientias admodum utilis, in
qua habita præceptorum & materiæ noti-

§

V3-

tia perfecta, nulla datur difficultas in
applicatione præceptorum.

IV.

Actibus aliarum scientiarum solo con-
cursu directivo famulatur.

V.

Finis ejus licet sit directio trium mentis
operatiouum, attamen.

VI.

Objectum (quod attributionis audit) est
modus sciendi idealis.

VII.

Licet ad eliciendas mentis operationes
ideæ factitiæ, & adventitiæ prærequirantur,
nulla tamen

VIII.

Idea ab ortu ingenita admitti potest, uti

IX.

Nec idea clara, & distincta DEI, &
veritatis, bene tamen.

X.

Idea Chimerica, cujus.

XI.

XI.

Faber, est Intellectus creatus, interim

XII.

An etiam Intellectus increatus, sit problema.

XIII.

Ideas simplices veras quidem, sed nunquam falsas, verum.

XIV.

Complexas formaliter neque veras, neque falsas judicamus.

XV.

Quamvis repugnet Idea Universalis Platonica, datur tamen.

XVI.

Universalis Metaphysica in Naturis creatis, quam.

XVII.

Per solam indifferentiam negativam salvamus,

XVIII.

Ejus unitas formalis multiplicatur ad multiplicationem terminorum a parte rei, de quibus,

XIX

XIX.

Enuntiata perseverat logicè universalis.

XX.

Exacta est divisio quinque prædicabilium.

XXI.

Arbitraria tamen est divisio prædicamentorum in decem membra.

XXII.

Notio substantiæ consistit in perfeitate positiva,

XXIII

Uti & accidentis in inhærentia radicali,

XXIV.

Notio vero Quantitatis requiescit in radice extensionis impenetrabilis.

XXV .

Utrum Relatio formaliter sit realis, discursûs gratia sit problema, quia tamen Illustrium Virorum Judicio multum credimus, idcirco

XXVI

XXVI.

Hæc non est sita in fundamento proximo connotante terminum, neque inComplexo, verum.

XXVII.

In forma quadam relativa extremis superaddita

XXVIII.

Una fundat aliam, &c.

XXIX.

Multiplicatur ad multiplicationem terminorum.

XXX.

Judicium est simplex actus mentis,

XXXI.

Criterion est norma veritatis, proinde

XXXII.

Etsi quandoque sensui sua insit evidentia, attamen

XXXIII.

Neque Canonica Epicuri

XXXIV.

XXXIV.

Neque generalis dubitatio Charthesii,
neque

XXXV.

Idea clara & distincta Recentiorum,
verum

XXXVI.

Pro apto veritatis dijudicandæ Criterio
principium contradictorium

XXXVII.

Principium rationis sufficientis statui
possunt.

XXXVIII.

Propositio de vera in falsam, de præ-
senti transire potest.

XXXIX.

Propositio verò de futuro Contingenti
absoluto, supposito Decreto Divino est
determinate vera, vel falsa, non tamen

XL.

Secundum se spectata, & secluso Decre-
to Divino

XLI.

XLI.

Datur demonstratio à priori, sed non per claram & distinctam ideam essentiarum

XLII.

Cujus præmissæ sunt certiores, & evidentiores conclusione ex ipsis deducta, istiusque assensus est distinctus ab assensu illarum, &

XLIII.

Harum assensus est Causa partialiter effectiva assensus Conclusionis, quare

XLIV.

Assensus præmissarum necessitat Intellectum ad assensum Conclusionis necessitate contrarietatis, & contradictionis.

XLV.

Contra scepticos datur scientia de novo, propriè dicta, attamen

XLVI.

Multa habitu solum opinativo attingi asserimus,

XLVII.

Qui quoad contingentiam cum habitu
scien-

scientifico componi non potest, uti etiam

XLVIII.

Actus opinionis, scientiæ, & fidei,
nec supernaturaliter possunt subsistere in
eodem Intellectu & de eodem objecto.

XLIX.

Methodus est Ars dirigendi seriem plu-
rimarum cogitationum, quæ

L.

Divisa in Analiticam, & Synteticam,
non facit distinctam speciem operationum
mentis.

& H Æ C

O. A. M. D. G.

& B. V. H.

QUÆSTIONES SCRIPTURISTICÆ

In

*Selecta Veteris & Novi Testa-
menti Loca, Earumque*

RESOLUTIONES

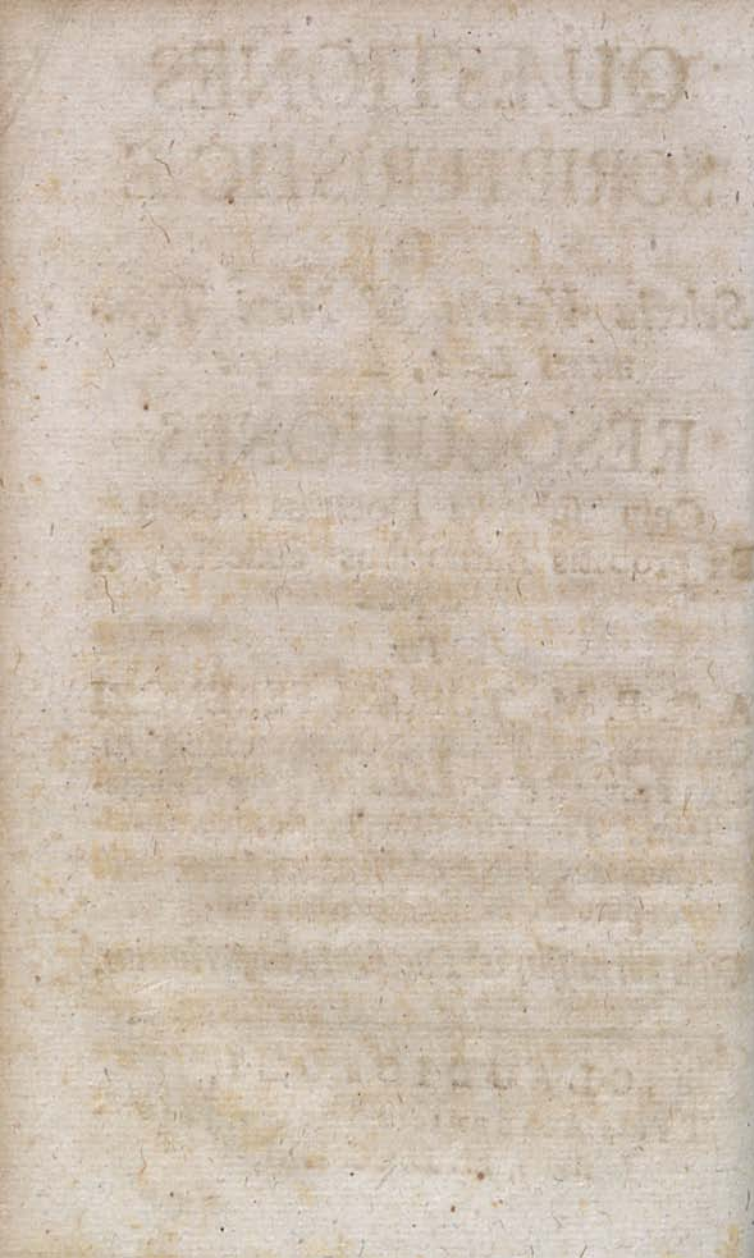
Cum subjecta Doctrina Morali
Ex probatis Authoribus collectæ, &
digestæ

Per

A. R. P. M. TOBIAM FERENCZI
Ord. Min. S. P. FRANCISCI CONVENTUALIUM, Al-
mæ Provinciæ S. ELIZABETH, per Hunga-
riam, Transylvaniam, partesque an-
nexas extensæ, Diffinitorem per-
petuum & Ex-Provincialem.

Cum permisso, & Facultate Superiorum.

CLAUDIOPOLI,
TYPIS ACADEMICIS SOCIET. JESU
ANNO M. D. CC. LXI.

A D
LECTOREM.

EN! offero Lector Benevole opusculum hoc scripturasticum, devoto mentis affectu si non tuae, aliquorum saltem utilitati forte profuturum. Nul- lus enim Liber inquit Plin. Lib. 3. E- pist. 5. tam malus est, qui non aliqua parte profit. Ast metuo, ne vanæ præ- sumptionis, & temeritatis notam mihi inuras, vel cujusdam me gloriæ Fa- melicum existimes. Quid enim, inquis, novi produco? nisi quod cantatam re- cantem cantilenam, & cramben toties coctam, mensæ apponam. Excuso me:

quod

quod desiderium Religiosæ Juventutis
S. Ordinis, illiusque libris necessariis
subinde destitutæ compassio, me move-
rit, ad illius egestatem aliquammodo sub-
levandam; hinc, quæ in diversis libris
apta, & convenientia ipsique fortè
placitura reperi, sed fusè, & magnis
voluminibus tractabantur, illa ad Ma-
nuale contraxi, ex libris libellum fa-
ciens; fisis in hoc: sæpe placet magnis,
hostia parva; Diis.

Bono itaque tali, quali, præ-
dictæ Juventutis consulturus, dedi co-
natum meum quousque licuit, si per-
venire non fuit permissum, quousque
libuit: & textuum S. Scripturæ non-
nullorum sensum, & intelligentiam,
lignea licet clave referare volui (quid
enim obest clavis lignea, quando nihil
quærimus nisi patere quod clausum est)
ut vel suo sciendi desiderio satisfiat,

vel

vel in prædicando verbo DEI, dum
usus concedet, & materiae suæ con-
gruet, ad manum habere possit: non
verò, quòd famæ jejunio, in hæc scri-
benda, tam rudi maximè calamo, præ-
ceps devenerim-

Sed fortè dices: selectioribus,
quàm iste sit, libris, mundum abun-
dare. Nihil certiùs. Quinimo fateor
omnia illorum errata (si essent) esse
doctiora, quàm omnia mea bene dicta.
Sed quid inde? vix tamen vel rarò ex
illorum lectione, lectorem compungi.
Transseat: & unde hoc? dicam. Seneca
Cordubensis Lib. I. quæst. naturalium
Cap. 2. dicit, quòd lapis in piscinam,
vel lacum missus, circulos facit pluri-
mos, & hoc idem non facit in flumi-
ne. Quid causæ, quòd non eosdem in
flumine, quos in piscina. vel stango,
projectus lapis facit circulos? R: quia
omnem figuram, fugiens aqua distur-
bat

bat, pernicipique descensu abripit, & obruit. Tantundem in rebus spiritualibus evenit, atque in dies experimur quí fit, quod sæpe qui plurimas & audit exhortationes, & libros pios totos evolvit, nec tamen spiritualis, neque devotus efficitur, nec fructum aliquem ex lectione, & doctrina hauriat? quo modo illi nihil adhæret, nihil imprimitur ex omnibus, quæ legit vel audit? Causa est, quia omnem figuram fugiens aqua disturbat: quia cursim prætereuntur, & obiter leguntur, ac velut in transitu auscultantur; idcirco nihil efficiunt, nec quidquam fructus afferunt sermones exhortatorii, aut Libri sacri. Si quis in secretioris cubilis recessum se abderet, atque ibi diuiculè paullatimque, ac ferventer meditaretur & intra stagnum pectoris cohiberet quæ audivit, aut legit, ó quot illa intra animam circulos facerent

rent! unus lapillus, dico verbum unicum, sat est innumeris circulis, totidemque cogitationibus, in illa, ad salutem excitandis. Non ideo datæ sunt scripturæ inquit Chrysost. Super Joan. ut in libris eas solum habeamus, sed ut in cordibus conglutinemus eas. Sicut nec speculum à natura nobis datum est, ut barbam è mento, vel pilos è superciliis velleremus, vel faciem coloribus inficeremus; sed ut nosmetipsos nossemus, & Formosi devitarem infamiam: & deformes remedium sciremus virtutibus, quid quid corpori deesset. Unde Socrates hortari Adolescentes solebat, ut sese frequenter in speculo intuerentur; Nam si Formosi estis elaborandum est, ut digni ea specie sitis; sin autem deformes, ut vestram deformitatem virtute, & bonis artibus tegatis.

Hæc non eò dixi, ut Cicero esse

velim pro domo mea, sed ut fatear,
multa nos ignorare, quæ non laterent,
si Sacrorum Librorum lectio nobis esset
familiaris: eò potiùs dixi, ut pateat,
quem fructum spiritualem sacri illi li-
bri laturi essent si seriam, & talem,
qualis esse debet. illis legendis operam
daremus, Libello verò huic legendo,
si non duos, da saltem unum oculum,
& tuam charitatem humillimè obsecro,
ut si quid superflui in eo inveneris re-
seces; si quid vitiosi, emendes: si
quid verò boni DEUM laudes, &
tunc, ut inquit Hier ad Titum: Ut
licet parte Libri, etiam si totum non
approbes. Vale.

I N

IN NOMINE
 DOMINI
 QUÆSTIONES IN VETUS
 TESTAMENTUM.

I.

Genes. 1. v. 1. *In principio creavit DEUS cælum, & terram.*

Cur non sic dicitur: DEUS creavit in principio? *¶* Quia ut dicit Theophilus Antiochenus *Lib. 2. contra impugnatores veræ Religionis: ut DEUS, qui verè est DEUS, ex operibus suis cognosceretur esse.* Noluit ergo DEUS Nomen suum sciri, nisi prius opera scirentur, & non tam per suam pulchritudinem, aut bonitatem, quàm per suas actiones innotescere.

O quantam hoc adferre nobis confusionem debet! si non tempestivè, & primis, quibus possumus, diebus laborare in operibus bonis, DEO servire incipimus. Non verecundæ, sed ingrattæ mentis indicium est, beneficia tacere divina
 S. Leo *serm. 1.* Et quanto majora beneficia sunt

hominibus collata, tantò graviora peccantibus judicia iunt constituta. *inquit Chrysoft.*

2. Quare Moyſes in historia creationis, nullam facit mentionem creationis Angelorum, cum & illi creati ſint? *ꝛ.* Quia inſtitutum Moyſis fuit deſcribere hiftoriam creationis mundi viſibilis, & rerum viſibilium, non verò inviſibilium, & hoc ob ruditatem populi Iſraëlitici, & ejus pronitatem ad idololatriam: qui ſi mentionem Angeli, tam nobiliſſimæ creaturæ audiſſet, facile eum locò DEI adoräſſet.

Gratias agamus DEO Domino noſtro, qui nos voluit venire ad agnitionem Nominis ſui, & veræ fidei, & non permilit nos deſſuere in Idola. Hæc ſors nos tetigit ex mera meriſſima DEI miſerentis bonitate. *Magnum eſt inquit Auguſt. beneficium, quod eo tempore, & inter tales me naſci voluerit DEUS, per quos ad fidem ſuam, & Sacramentum pervenerim.*

3. *Gen. i.* Quare DEUS cuncta à ſe creata opera laudavit. *Et vidit DEUS, quòd eſſet bonum.* homo verò cùm eſſet productus, illaudatus remanſit, non enim ibi ſubjungitur: *Vidit DEUS, quòd eſſet bonum?* *ꝛ.* Ex S. Ambroſio, quia pul-

pulchritudo, & bonitas aliarum rerum corporalium, & animalium tota est posita in exteriori, & quod in oculos incurrit, non autem in perfectiori esse, & intrinseco; ac propterea ea statim laudavit DEUS. At hominis bonitas, & perfectio non est in isto extrinseco, & apparente, sed in interiori; hinc homo non est laudatus ab extrinseco, sed est laudabilis ab intrinseco. Hominem non forinsecus DEUS ut cætera, sed interioris armavit, *inquit Lactantius.*

Sicut DEUS, cuncta, quæ fecit, vidit esse valde bona; ita nos utamur omnibus creaturis, tanquam bonis, & idoneis ad prosecutionem finis nostri ultimi, qui est DEUS super omnia benedictus.

Gen. 2. v. 9. Dicitur DEUS produ- 3.
xiffe lignum vitæ, lignum quoque scientiæ boni, & mali. Quæritur ad quid? *v.* Lignum vitæ fuisse ad impediendam senectutem: lignum verò scientiæ boni, & mali vocatur ex eventu consequenti; quia per esum illius ligni, homo experimentaliter cognovit, quanta esset distantia inter bonum obedientiæ, & malum inobedientiæ, ut
A 2 plus

plus quam' cœli; à terra. Maximæ enim dignitatis, & incomparabilis pretii est obedientia, quæ sola pretium cunctarum virtutum includere videtur. Nemo certius, quàm verus obediens posse salutem sperare videtur; de obediente enim omnia bona credere, & cogitare, quidquid de integerrimo, & Sanctissimo possumus.

5. *Gen. 2. v. 11. Nomen uni Physon.*
 Quid est in significatione *Physon*? *Physon* est fluvius é Paradiso egrediens, idem significans, ac *mutatio oris*. Ità Hieronymus, Beda, Lyran. Sic autem appellatum putat Abulensis, quia faciem suam, id est apparentiam mutat in colore; quia alicubi clarus, alicubi turbidus: in quantitate; quia alicubi diffusus, alicubi strictus: & sensu, quia alicubi frigidus, alicubi calidus.

Quod huic fluvio é Paradiso exeunti accidit, id Religioso extra Monasterium crebrò evenit, qui dum in Paradiso claustrum dulciter conquirere potest, quot mutationes incurrit, dum ab illo, tam jucundo loco leviter excurrit? quot bellis exagitur? quot in corde variationes patitur? quomodo nunc effunditur, nunc verò contrahitur,
 &

& angitur scrupulis de liberiore, & effusiore vita natis? quam sæpè friget devotio, & æstuant cupiditates malæ. Tractantur nugæ; laudantur facetiæ: nobile tempus jocando teritur: respectus minuitur. Religiosa gravitas perditur: omnes sensus periclitantur, & ad illicita objecta invitantur, & vix unquam ad cellam reditur sine lapsu.

*Gen. 2. v. 15. Tulit DEUS hominem, 6. & posuit in Paradiso voluptatis, ut operaretur, & custodiret illum. Quid operaretur? fortè ut agricolam ageret? certè non est verisimile Adamum ante peccatum, à DEO ad hujusmodi laborem fuisse compulsus. v. Ut operaretur (inquit August. Lib. 8. super *Genesim*.) Præcepta, & mandata, quæ ei DEUS hic injunxerat, eaque operando sibi Paradisum custodiret, ne scilicet eum amitteret, uti postea amisit, quia illa operatus non est.*

Non est felicior animæ in hac vita paradisus, quam esse in gratia DEI absque omni labe peccati. In hunc Paradisum voluptatis posuerat te DEUS, dum in Baptismo salutaribus undis ablutus es. Posuit inquam, ut operareris, & custodires illum, sed heu! qualis Pater, talis filius. Non posuit te DEUS in hoc Paradiso, ut otieris, & deses

dormias, sed ut salutis tuæ negotia opere-
ris, & sedulus excubes, ne fur veniat, &
conscientiam tuam furetur.

7. *Gen. 2. v. 17. In quocunque die come-
deris morte morieris.* Quæritur, quo-
modò hoc verificetur? nam comedit,
nec tamen tunc mortuus est, sed vixit
Annis nongentis triginta. ¶ *Ly mo-
rieris* ibi non summi pro ipso moriendi
actû, sed necessitate moriendi, hoc est,
quod necessitatem moriendi dum, &
quando incurreret, non enim gustatò li-
gnò mortuus est, sed statim, ac come-
dit, incepit ad mortem tendere.

Non multùm curandum est de morte cor-
poris; ut enim moriatur, & DEUS vult,
& natura jubet: ad hoc maximè attenden-
dum, ne anima, quæ peccaverit in peccatis
moriatur, sed visione DEI æternùm frua-
tur. *Non multùm curandum est eis, qui necessa-
riò morituri sunt, quid accidat, ut moriantur,
sed moriendo, quò ire cogantur.* Inquit August.
Lib. 1. de Civ. DEI Cap. 11.

8. *Gen. 3. v. 1. Diabolus tentavit Evam
in forma serpentis, quare non potius in
specie columbæ? ¶ Quia, ut inquit
Petrus Lombardus Lib. 2. senten. Di-
stinct. 21. Venit ad hominem in serpentis
specie*

specie, qui fortè si permetteretur in columbæ specie venire, maluisset: sed non erat dignum, ut spiritus malignus illam formam homini odiosam faceret, in qua Spiritus S. appariturus erat.

Nunc Diabolus tentat hominem in forma Infantiaë, in qua petit transitum per cor nostrum: *Incurvare. ut transeamus.* Isa. 51. v. 23. Non peto diu ibi morari, admitte hac vice quod peto, accuses te postea de illo in Palchate; & si sponte non exivero, vel invicium me cum dedecore ejicias; tantum *incurvare, ut transeam.* Ecce! petit transitum, & interim vult erigere vexillum, sed *non credas inimico tuo in æternum.* Eccl. 11. v. 10.

Gen. 3. v. 8. Absconditque se cum uxore sua, cum audiisset vocem Domini DEI deambulantis in paradiso. Cur deambulantis, & non properantis ad eum modum, quo Cant. 2. Vox dilecti mei ecce iste venit saliens in montibus, transfiliens colles? Cur aliis passibus ad sponsam dilectam, aliis ad transgressores Protho-parentes venit Dominus? Sponsæ enim videbatur saliens, & transfiliens: Protho-parentibus deambulans: ibi volabat, hic vix movebatur. Ad Protho-parentes impeditis pedibus venit,

quia venit, ut severus Judex tristem mortis sententiam denuncians, quam, tum ipsi, tum posteriores eorum appetituri essent: ad sponsam verò venit, ut amantissimus Sponsus, ut eam cumulet beneficiis, & excoleret gratiæ donis.

Voluit eò exemplò erudire Judices, & Superiores, in quorum manibus sunt panis, & gladius, rigor, & clementia, gratia, & justitia, ut ad austerius agendum, & decernendum pœnas, lento pede pergant: ad beneficia verò præstanda sint agiles, conciti, & aquilis velociores.

10. *Gen. 3. v. 9. Ubi es? v. 13. ad Mulierem: quare hoc fecisti? Quid causæ, quod DEUS Adam, & Evam tam diu interrogare voluit? v. Ut servaret ordinem judicium, prius inquirens, quàm condemnans. inquit Abulensis.*

Sic omnis Judex, & Superior; qui rectus, & exactus esse vult, prius quàm sententiam pronunciet, debet confessionem tum accusatoris, tum rei, benignè excipere, & causâ utrinque ad amissim examinatâ, ad sententiam procedere: sicut Cytharœdi faciunt; qui antequam cytharam pulsent, singulas chordas sonantes audiunt, ac inter se temperant, ut congruum sonum dent, & harmoniam. Secus veri harmonia solvetur, & dissonabit a justis Legibus sententia.

Gen. 3. v. 12. *Mulier, quam dedi- 11.*
sti mihi sociam dedit mihi, & comedi.

Quæritur: quomodo Adam omnibus gratiæ donis ditatus passionibus suis adeo dominans, & verbis solum, non ab intus à concupiscentia tentatus, ad peccatum induci potuit? R. Hoc factum fuisse ex nimio erga Mulierem sociam amore, ne, si non consentiret, Eva ob nimiam displicentiam moreretur. Lege S. Aug. qui Lib. 11. in Gen. Cap. 47. Sic habet: *Noluit contristare eam, quam credebat à se alienatam omnino interire.*

Si homo in Paradiso terrestri, tanta in tranquillitate stulto amore captus est, quis modò inter tot prælia tutus erit? ceciderunt columnæ, quid arundines facient? Ite jam adolescentes, & puellæ! præsummitis ne, vobisne confiditis, dum in omni libertatis licentiæ genere inter vos agitis, amorisque mutui contestatione quotidie magis ardetis, vos nunquam recti limites transgressuros? utpote qui estis indomitis passionibus, potentiis debilitatis, habitibus vitiosis, mente excoecata, animò accensò, & undequaque tentatò ad plenum repleti.

Gen. 3. v. 23. *Emisit eum Dominus 12.*
DEUS de Paradiso voluptatis. An au-
 steritas fuit, an pietas, quod inde tam

citò expulſus fuerit? ¶ Indulgentia fuit, miſericordia fuit. Nam ſi inter amœnitatem, fontium irrigua, & florum fragrantiam, & avium concentum, dies multos tranſmiſiſſet, demùm verò ejectus fuiſſet, & ad ſtivam condemna- tus, ut glebas verteret, & victum labore, ac ſudore pararet, & ſexcentas calamitates pateretur, hoc illi acerbio- rem cruciatum, & intolerabiliorem do- lorem attuliſſet. Quò ergo citiùs duri- oribus laboribus exerceri cœpit, eò mi- nus moleſtiæ ex iis accepit, & hoc ama- ras operoſæ exercitationis pilulas textit. Bonum eſt citò aſueſcere labôribus, ut ferendi moleſtiam, conſuetudo corrigat, & levio- rem faciat. Ad cuncta, ad quæ poſſibile eſt, ſtatim ab initio meliùs eſt aſueſcere. inquit *Ariſt.* Lib. 7. Pol. 17.

13. *Gen.* 4. v. 2. *Fuit Cain Agricola.* Quomodo agricola? aratoria ars, mul- tas alias ſupponit artes: & qui dicit agricolam, multos ſupponit artifices. ¶ Cainum Patris magiſterio, & Fratrum ope agriculturam exercuiſſe. Quod ſibi quiſque perſuadebit. qui, (ut inquit *Alex. Natalis*) Evam, quolibet annò
ter

geminos partus effudisse cogitaverit. Neque tamen existimandum est, terram tunc coluisse homines, ea ratione, iis instrumentis, eoque apparatu, quo nostros videmus Agricolas. Cæterum non est incredibile, quòd ad annum mundi centesimum trigesimalum, quo Abel à Caino occisus est, ad multa centena millia propagatum sit genus humanum, quamvis in Genesi paucissimorum hominum illius temporis mentionem faciat Moyses. Cur autem silentio præterierit, dicit *S. August. Lib. 15. De Civ. DEI. Cap. 3. ibi vide.*

Altissima est tua Religiosi, vocatio. DEUS non conduxit te ad aratra, & ligones: ad scindendas, & fodiendas terras: ad putandas, & pastinandas vineas. Non te vocavit, ut terrena sapias, & corpori servias: ut Doctor, & Superior evadas; sed ut honorem DEI zeles, saluti tuæ, & aliorum invigiles: sanctus fias, & in bonis non deficiens, animam tuam lucrifacias.

*Gen. 4. v. 8. Consurrexit Cain ad- 14.
versus Fratrem suum Abel, & interfecit eum.* Quæritur, unde Cain sciverit, quòd plaga mortem inferat? nullius cædis audaciam suam antegressæ, spectandum

dum, quod imitandum invitaret, habuit; quis ergo illi, tam immanis scele-
ris ductor fuit? *ꝛ.* Non alius inquit
Nazianzenus, quàm qui talia facere sci-
at, soleátque. Ad vitium namque eti-
amsi nemo ducem se nobis præbeat, ne-
mo per manum ducat, nemo pedes re-
gat, nec ullus Magister sit, nos ipsi vi-
am facillimè invenimus, nostrisque vi-
tiate naturæ ponderibus urgemur. Ec-
ce Infantes, ignari licet, quid sit inju-
ria; tum tamen ira perciti, meditantur,
expetúntque vindictam. Vix homo
nascitur, & ecce tibi peccandi magister
est, nullius Doctoris indigus.

15. Quare Cain Fratrem suum eduxit in
campum, cujus erat rubra terra, ut il-
lum ibi interficiat? *ꝛ.* Quia sperabat
non posse cognosci sanguinem fustum,
quem concolor terra bibisset, itaque au-
dacter etiam negavit facinus, físus suæ
industriæ, arbitratus, fieri non posse,
ut internecionis convinceretur, eo, quod
cruor, rubore terræ confusus, ut pu-
tabat, cognosci non posset.

Discat hic peccator, nihil sibi profuturos
ad tegenda, inumbrandaque scelera sua,
do-

dolos; nullus enim est tam reconditus animæ sinus, nullus tam abstrusus cordis recessus, in quem acies oculorum DEI non penetret.

Cur Adam filium suum Cainum non 16.
objurgavit de commisso Fratricidio, & ne quidem mentionem ipsi fecit? *¶* Adamum non fuisse ausum sceleris arguere Cainum; si enim eum arguisset, Cain potuisset, & voluisset Patri suo sic reponere: quid me hujus, quòd Fratrem meum occiderim, sceleris arguis? Tu mundum universum ex comestione pomi vetiti, perdidisti, & nunc me redarguis minimi, respectivè, si cum tuo conferratur, facti. Satiùs ergo judicavit Adam silentiò rem præterire, quàm sibi à filio pudorem inuri.

Multos hodie Parentes invenies, qui flagitia filiorum suorum, impunè abire permittunt, & silentiò prætereunt, qui si forte eadem cum filiis nave iniquitatis navigant, timent ipsos dum peccant, arguere, & punire, ne hoc ab illis responsum accipiant: *ait latro ad latronem.*

Quare Abel antequam occideretur, 17.
custodiebat oves? quos fures timere debuit, si præter Patrem, Matrem, & Fra-

Fratrem nulli fuerunt homines? *ꝛ.* Abel, artem pastoritiam exercere poterat, quamvis fures timendi non essent; gregem scilicet ad opima, & salubria pascua ducere: cavere, ne in noxias, & venenatas herbas oves incautè ruerent, & ne dispergerentur, & errarent: eas à feris tueri, in caulas reducere, curam omnem necessariam illis exhibere: An autem præter specificatos homines, plures alii fuerint, quæstio 13. declaravit.

Habes unam oviculam, dico, Animam tuam, quam non ad mundi, sed Christi Pascua ducere debes, ut à venenatis vitiorum herbis, & feris infernalibus custodire, & tueri possis. Nam mundus quidem pascua dat, & dando magis inescat, ut capiat, quam commodet, ut bene faciat.

18. *Gen. 4. ꝛ. 26. Ille cœpit invocare nomen Domini.* Nonne Adam, Eva, Abel, Seth invocarunt nomen Domini? quomodo ergo Enos cœpit invocare? *ꝛ.* Quia ut dicit Menochius: Authore, & suasore Enos, cœperunt tunc homines passim, & palàm certis ceremoniis, & conceptis precum formulis DEUM colere. Et ut habet Ildephonfus de Padilla:

dilla: supra omnes priores pius, & religiosus erga DEUM fuit, non modò colendo pietatem, & religionem pro se; sed etiam prædicando absque omni Gigantum respectu.

Enos, idem sonat, ut dicit *Lauretus*, ac: *oblitus*, aut *desperatus*. Concionator, ad instar obliti, debet concionari, & prædicare, non verò ad instar memoris, huic ob rudere palpum, alteri non item. Instar desperati prædicare debet, non verò circumspecti, hunc laudare, alterum præterire: Plebejorum tantum vitia exprobrare; Dominorum dissimulare. Nam ut inquit Orig. hom. 71. super Num: Dum Sacerdotes (in Cathedris) uni parcunt, omnibus moliuntur interitum; quæ est ista bonitas uni parcere, & omnes in discrimen adducere.

Gen. 5- v. 2. *Masculum, & femi-* 19.
nam creavit eos --- & vocavit Nomen eorum Adam. Cum Adam sit nomen proprium viri, quæritur, cur, & Eva vocatur Adam? *v.* Vocati sunt ambo *Adam* ab hebræo *Adama* id est: homo, ab humo, ex qua creavit eos. Eva ergo etiam est Adam, id est homo.

Tu homo pariter es ab humo, si ex materia coeli, vel ex latere (ut ita dicam) Angeli formatus fuisses, non deberes tamen tantum

tantum superbire, quantum subinde superbis. *Alia quæcunque iniquitas in malis operibus exercetur, ut fiant; superbi verò etiam bonis operibus insidiatur, ut pereant.* Aug. Reg. 3. Cap. 5. tom. 1. Superbis? Quid fuisti? *Sperma fætidum: quid es? vas stercorum; quid eris? esca vermium.* S. Bern. O necessitas abjecta nascendi, misera vivendi, dura moriendi.

20. *Gen. 6. v. 3. Eruntque dies illius centum viginti Annorum.* An non plus vivat homo, quam centum viginti Annis, cum multi plus vixerint? *v.* Non illum esse sensum sacri illius textus, sed hunc: quod DEUS post centum viginti Annos inducet diluvium super universam terram, & usque vivent, non ultrà, quia abusus omnia hauriet. Cæterum DEUS visa crescente in dies malitiâ hominis, detraxit teste *Hieron.* viginti annos, & inducias vitæ illorum contraxit ad Annos centum. Hoc patet ex Scriptura S. Nam dum de ædificanda Arca, DEUS præceptum Noëmo dedit, hic fuit Annorum quingentorum, dum verò in Arcam intravit, fuit sexcentorum *Gen. 7. v. 6.*

Vide! immensam DEI benignitatem, & infinitam clementiam, qui quantumvis irascatur, & succenseat graviter, nunquam clave
justi-

justitiæ ita occludit fores Misericordiæ , ut non aliquam relinquat misericordiæ rimam. En! centum viginti annos indulget hominibus illius temporis ad agendam correctionem.

Gen. 6. v. 10. Et genuit tres filios. 21.

Sem , Cham , & Japhet. Quæritur, quis inter hos tres Noë filios fuerit primogenitus. ✕, Japhetum fuisse primogenitum: Quia postquam Scriptura S. cap. 10. v. 1. *Gen.* numeravit tres filios Noë dicens: Hæ sunt generationes Filiorum Noë: Sem , Cham , & Japhet , statim à recensendis decem filiis Japhet exordium ducit , qui ordo præposterus esset , si Japhet filiorum Noë non esset primogenitus. Quod autem *Sem* primò locò ponatur, non est intentum Sacræ Scripturæ , illum esse Primum ordine naturæ , sed habita ratione ejus dignitatis ; cum ex ipso , seu ex ejus familia proditurus esset Christus verus Messias. Cham verò quamvis secundo locò ponatur , fuit tamen ultimò genitus , ut habetur *Gen. 9. v. 24.* in hæc verba: *Evigilans autem Noë ex vino , cum didicisset , quæ fecerit ei filius suus minor , id est Cham. Patris sui irrisor &c.* Hæc *Alexander Natalis , & Graveson.*

In iudicio universali, non exiget DEUS rationem ordinis natiuitatis tuæ, primus, an secundus, vel ultimus fueris; exiget autem de primo, secundo, tertio &c. Decalogi Præcepto violato. Non quæret, quotus inter promotos ad dignitates, fueris? quæret autem: an secundum leges cœli, Ecclesiæ, & statûs ordinis tui, vitam immaculatè traduxeris.

22. *Gen. 7. v. 16. Et inclusit eum Dominus de foris.* Cur ostium arcæ, non Noë, nec Angelus, sed DEUS ipse clausit? ꝛ: Claves arcæ, DEUS nec Noëmo, nec Angelo concredidit: Ne Noë, inquit Chrylost. videns generalem hominum interitum, dolore conficeretur; & Angelus misericordia motus suos clientes in tam horrendo cataclysmo naufragantes, in arcam intromitteret.

Si DEUS in hac vita, ubi locus est misericordiæ, nec Noëmo, nec Angelo claves arcæ concredidit, ut peccatores in illam per illos immittantur, profectò non erit ullus in mundo Noë, nec Angelus in Cœlo, qui in altera vita, ubi locus est Justitiæ, claves Justitiæ Domûs DEI, de manibus ejus eripiat, ut in domum DEI peccatoribus introitum permittat.

23. *Gen. 9. v. 4. Carnem cum sanguine non comedetis.* Quare? ꝛ. Voluit DEUS

US: comprimere propensionem ad homicidia, ne scilicet aluetaciendo sanguini bestiarum, tandem nec humano parcerent, qui ita cordi DEO est, ut hoc diceret: *sanguinem animarum vestrarum requiram de manu tunc tarum bestiarum*, id est: punire volo etiam bestiam, si illa hominem occiderit.

Peccatum ordinariè, quod in consuetudinem venit, secum trahit alia multa, etiam se graviora, quibus aperit viam. Sic si Religiosus obliviscatur fervoris, quo coepit, incipit nugari, postea vagari, & effundi tum descendit ad murmurationem, hinc ad impatientiam, deinde ad inobedientiam, demum ad fastidium disciplinæ; a minori ad majus, parvus error in principio, maximus in fine, inquit *Arist.*

Gen. 13. v. 8. Ne quæso sit jurgium inter me, & te. O insignem Venerabilis senis comitatem, & urbanitatem! qui ut pacis, & consanguineæ necessitudinis amabilissimum nodum non solveret, nullam habuit ætatis suæ majoris, nullam canities, nullam existimationis rationem, dum ad pacem, & concordiam, consobrinum se juniorem invitavit; cum tamen ratio postulare videatur, ut Loth utpotè junior, Abrahamum potius invitaret.

Quàm pulchrum pro eruditione nostra exemplum! quò docemur quamvis magni, & in folio honoris, cedere aliquid de jure, & dignitate nostra, si bonum pacis, ac concordia, sic procurari, & conservari postulet. Ad hunc modum conservantur pax, concordia, & amicitia, & extingvuntur inimicitia, cum quis ex sua parte aliquid perdit, & de suo sentire remittit, de suaque existimatione cedere novit. Si cum unus irâ fuerit succensus, alter non æquè inflammetur: si cum unus furere cœperit, alter dissimulaverit, ut non æquò succenseat: si defectus suos vicissim tolleraverint, & de honore suo mutuo cesserint, nodum amicitia illorum sola mors solvet.

25. *Gen. 16. v. 5. Iniquè agis contra me.*
 Cur Saara per ancillam suam Agar offensa, Abrahamum virum suum quærimoniis appetit, & ancillam offendentem non curat? *v.* Quia ut inquit *Abulensis*: non conquerebatur principaliter Saara de Agar, sed de Abraham, quia videbat Abraham contemptum Saaræ, & dissimulabat. Abraham itaque videns ancillam Agar, quod tam procax, temeraria, & contumeliosa in Heram esset, petulantiam, & arrogantiam illius non corripibat, ideo Saara dixit: *Iniquè agis contra me.*

Hinc

Hinc discant superiores, & Prælati, qui subditorum errata vident, tacentque, & dissimulant, & non advertunt immania damna, quæ perniciosi suô silentiô, & noxiâ taciturnitate generant. Alit impunitas in pejus audaciam. Peccare, & peccanti favere, perinde est, inquit *Philos.*

26.

Gen. 16. v. 8. Agar ancilla Sarai, unde venis? & quo vadis? cui illa: à facie Sarai Domine mee ego fugio. Queritur, cur non respondit ad secundam hanc interrogationem: quò vadis? v. Causa est quia Agar decreverat in Ægyptum se conferre ad idololatrias, à tam sancta Abrahamæ domo, & erubescibat fugitiva mulier exprimere, quò vadat. Nam nihil est opprobrio dignius, atque rubore, quàm justorum conversatione relicta, improborum consortio sociari. Lege Lippomanum in coment. cit. Scripturæ sic loquentem: Erubuit confiteri à domo tanti viri, probatæque dominæ, ad Ægyptios rursus redire idololatrias.

Quoties tu fugis domum DEI, quæ est Ecclesia, à facie confessarii? à facie celebrantis? à facie Concionatoris? & non erubescis in domo recidiva peccatorum habitare. Res mira, quòd omnis pro DEO, & anima susceptus labor, tam gravis nobis vi-

deatur, ut si ingenti saxo ad collum ligato onerati simus. Quam longa videtur Missa! quam brevis mensa! quam prolixa videtur Concio, quam grata murmuratio! Nonne dies, menses, anni alii ex aliis transmittuntur ludis, jocis, recreationibus: vanis, & otiosis obambulationibus sic, ut inter hæc nulla sit vitæ futuræ recordatio? omnis hæc extremam nostram vecordiam, & amentiam satis indicant, qui tam anxie quærimus illa quæ nobis perniciem pariunt æternam.

27. Sed quare Agar fugit? *v. Affligente eam Sarai, fugam inuit.* Ista castigatio moderata erat, inquit Abul. tamen Agari intolerabilis videbatur, quia ex Superbia non poterat inclinari Sarai Domine suæ. Habent hoc, qui magnos habent spiritus, & superbiæ cogitationibus pascuntur, ut omnem fugiant disciplinam, & omni jussioni quantumvis levi, humeros suos impares existiment. Si penitius quis inspiceret, quid rei sit homo, plura intra se inveniret, quibus ad humilitatem invitaretur, quàm quibus ad superbiam incitaretur.

28. *Gen. 18. v. 11. Erant ambo senes, provectæque ætatis.* Quid mysterii habeat, quod Abraham venerabili lenis appellat.

pellatione cohonestatur sic ut majorum, quos habuerant, nullus senex factus in ulla scripturæ parte superiori narretur? *¶* *Causa est ut inquit Philo. Senior non ex longitudine temporis, sed ex laudata virtute putatur.* In illa cœlorum regia non vocatur antiquus, qui longos annos exegit, nec qui sæcula pluscula transmittit; sed, qui multis meritis excedit. Hinc, quia Abraham majores suos omnes, à quibus ætate superabatur, virtutum copiis, & perfectionis gradu longè infra se relinquebat, idcirco Abrahamo, non illis, gloriosum senecionis vocabulum conceditur.

Qui multum ætatis vivunt sine probitate, longævi pueri dicendi sunt, inquit Philo. quid enim prodest Christiano centum vitæ annos numerare, si tam longo tempore, nullum in militia spirituali præclarum virtutis facinus edidit, nec momentosum aliquid, quod ad cultum, & gloriam D-E-I spectat, fecit.

Gen. 18. v. 32. Quid si ibi inventi 29. fuerint decem? & dixit non delebo propter decem. Cur Abraham infra non descendit perorando pro octo, sex, quatuor, vel duobus? *¶* Quia ut loquitur Cajetanus: *Significantius narratur,*
 B 4 quòd

quòd cum DEUS ultimam responſionem finiſſet, non delebo propter decem, reſeſſit non expeſtans ulteriores preces. Si moram indulſiſſet DEUS Abrahæ, ut precari ampliùs potuiſſet, fortè ad unum uſque deſcendiſſet, rogàſſetque ut propter illum unum, omnibus parceret. Ut ergo à ſe periculum ſuccumbendi orationi amoveat, fugà deſclinavit eum, à quo rogari poterat, abiitque Dominus, poſtquam cum illo de decem juſtis conveniſſet.

En! quantum valeant juſtorum apud DEUM merita, ut unius juſti gratià, ſi rogatus fuiſſet, omnibus malis pepercifſet! Alter ſtylus eſt hodie Chriſtianorum; ſi enim ſacerdos vel unus ceſpitet, jam totus Clerus pro ebriſo proclamatur; ſi Religioſus vel unus in luxuriam incidat, jam totus Ordo pro ſimili merorum grege porcorum diffamatur. Nonne hoc eſt occidere juſtum cum impio? imò juſtos multos propter unum impium? Nunquid injuſtum eſſet, & DEO exoſum, ſi Clerus, & Religio, omnes ſæculares vocaret fures, latrones, ebriſos, fornicarios? cum talibus ſcleratis magis abundet mundus, quàm Clerus, & Religio. Propter Iſcariotem odiſſe Apoſtoloſ, impium eſt. Quis contemnat ſanctos Angelos, quòd ex ſociis illorum tot milliones dæmonum facti ſint.

Gen. 19. v. 24. & 25. Igitur Dominus 30.
 pluit super Sodomam, & Gomorham
 sulphur, & ignem à Domino de cælo.
 Quid est illud: pluit Dominus à Domi-
 no? ¶ Sensum esse, quod pluit Do-
 minus à se ipso, puta à se, suæque omni-
 potentia, non verò à causis naturalibus:
 Quasi diceret: Non naturalis, sed cœ-
 lestis, & divina fuit hæc pluvia ignis,
 & sulphuris, ità *Vatablus*, & *Oleaster*.
 Non ergo hoc Sodomæ incendium fuit
 terrestris exhalatum, eructatumque ex
 terra.

Vide quàm severa sit DEI justitia! qui
 nunquam furorem suum potentiùs exerit,
 quam dum carni se dedunt mortales, & per
 libidinem, grave in se intemperantiæ flagiti-
 um restagnari patiuntur. Decipit libido ho-
 minem, dum sub quadam specie boni palli-
 ata dicit. *Ad tempus debet quisque ad libitum
 vivere, ut possit postea fortiter pœnitere.*

Gen. 19. v. 26. *Respiciensque Uxor 31.
 post se, versa est in statuam salis.* Qua-
 re rectè in statuam salis uxor Loth ver-
 sa est? ¶ Quia ut in Libro Sapientiæ
 habetur; per quæ quis peccat, per hæc,
 & torquetur. Uxor Loth nocte præce-
 denti teste *Lyrano in cap. 19. Gen.* pec-
 cave-

caverat in sale ; petenti enim Loth salem pro condimento cibi Angelorum, quos homines putabat, ipsa noluit dare, quia secundum modum Sodomorum, affectum ad hospites non habebat. Alii dicunt versam in statuam salis propter inobedientiam, & incredulitatem, ut habetur Sap. 10. *Incredibilis animæ (id est incredulæ) memoria stans figmentum salis.* Voluit DEUS severius punire, & novò salis exemplo fatuos docere, credendum in omnibus, & obediendum DEO, nec in sancto proposito respiciendum retro.

A fronte, non à tergo posuit omnia sentiendi instrumenta supremus opifex, ut nos tacitè, ac secretò moneret in virtutum itinere semper progrediendum esse, & nunquam retro abeundum. Hæc est bona, & præclara DEO serviendi, & placendi ratio: semper currere, & nunquam subsistere in curriculo nostræ salutis, & profectus Boni equi hæc nota est: quando stans impatienter tolerat quietem, & terram pedibus pulsans, cursum meditatur inquit *Dyonis. Uticensis Lib. 6.* Hoc debet facere servus DEI, ut omnem impatienter ferat in via virtutis quietem, & curet, ut currat.

Gen. 19. v. 37. Peperit ergo major 32.
 filium, & vocavit nomen ejus Moab:
 minor quoque peperit, & vocavit nomen
 ejus Ammon, id est: filia populi mei.
 Quæritur, quæ ex his duabus Loth fi-
 liabus fuerit honestior, & verecundior?
 v. Minorem præ majori. Hæc enim
 nomini, quod imposuit filio, indelebili-
 bus characteribus insculptum reliquit su-
 um flagitium vocans eum *Moab*, hoc est:
 ex meo Patre. Quasi dixisset: volo om-
 nes intelligant obscuram, & obscæ-
 nam hujus filii mei originem; quod-
 que illum non aliunde, quam ex Patris
 mei semine concepi, & peperit. Alte-
 ra vocavit filium suum *Ammon*, hoc est
 filius populi mei, quò significabat qui-
 dem ex aliquo generis sui viro concepisse,
 Patrem tamen non prodebat incæsti-
 partus authorem; potuit nimirum ex a-
 vunculo aliquo, aut consanguineo aliquo
 concepisse, tunc enim licuit Matrimoni-
 um cum talibus inire, ut patet de Saara,
 quam duxit Abraham Avunculus ejus.

Discant hinc censores, & momi, quantâ
 illis sit attendendum curâ, ut Parentum,
 Prælatorum, & Superiorum errata non pub-
 licent, sed obvelent, ne quos DEUS eve-
 xit

xit, illos proterendos futorum pedibus sub-
jiciant, & acta, facta illorum lippis, & ton-
soribus hianti linguâ enarrent.

33. *Gen. 20. v. 8. Statim de nocte con-
surgens, vocavit omnes servos suos, &
locutus est eis omnia verba hæc. QUÆ-
ritur, quare Rex Abimelech vocavit ser-
vos suos? & quos servos? R. Quia
Regem tam vehementer suum sollicitavit
somnia, quod vidit, tantumque illi
horrorem visio intulit, ut necesse habu-
erit convocare servos, id est consiliarios,
quibus somnium suum comunicavit.*

Quam commodum Superioribus exem-
plum! ex quo discant mox convocare consi-
liarios, præsertim cum de rebus majoris mo-
menti deliberandum. Nam ut homines su-
mus, & errorum periculis expositi, Lucibus,
& Ducibus egemus, à quibus dirigamur, &
quid potissimum congruat, intelligamus. A-
lias si consilarii à latere Superioribus desint,
laterum dolore conficientur. *Nemo sapiens sa-
pit ex semetipso, sed ex alio.*

34. *Gen. 20 v. 12. Alias autem, & ve-
rè soror est Filia Patris mei, & non fi-
lia Matris meæ. Quis sensus hujus Scri-
pturæ? R. Ex Hebræorum traditione
refert S. Hieron. Saaram sororem fuisse
Abra-*

Abrahæ eodem patre scilicet Tare genitam, non tamen eadem Matre. Tunc verò prohibitum fuisse Matrimonium fratrum, cum fororibus duntaxat uterinis.

Quanta erga Abrahamum Virum suum Sara obsequendi voluntate fuerit, quanto maritali amore! ut eum a morte tateretur incurrenda! Utinam & modernarum erga Maritos, uxorum, simile amoris vinculum, & obsequendi voluntas intercederet! *Uxori non licet dicere: facio quod volo de meo; cum & ipsa non sit sua, sed capitis sui inquit August. O conjunctio sine sordibus facta, ubi Maritus sermo est, & Uxor auricula Fulg.*

Gen. 20. v. 16. Ecce mille argenteos dedi Fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum. Quæritur, ad quid illi mille argentei in velamen oculorum Saaræ? *35.* *v.* Dati sunt Abrahamo illi mille sicli, sive in pretium, & compensationem injuriæ per raptum illatæ, sive ad comparandum velum, quo Saara faciem obnuberet. Saara enim absque hujusmodi velamine apud Gerraritas inceserat, ne Abrahami conjux videretur. Abimelech prædictos siclos dedit ad velum comparandum, ne cuiquam deinceps non conjugata videretur, neve in simile periculum

lum veniret, ex quo singulari DEI protectione evaserat.

Multas hoc sæculo videbis Saaras, quæ habent velamen oculorum, & vocatur: *Masara*. Videbis & alterius nominis mulieres; quæ sublato velamine quod habent, frontem attollunt, oculos gyrant, genas fucant ad capiendas animas. Mulier debet habere potesta em (id est velum) supra caput propter Angelos. 1. Cor. 11. v, 10,

36. Gen. 21. v. 9. *Cumque vidisset Saara filium Agar --- ludentem cum Isaac filio suo.* Quis quæso, & qualis lusus ille fuit Ismaelis cum Isaac? *v.* Ludum illum non fuisse merè puerilem, sed periculosum, nam, ut inquit *Raulinus*, Ismaël formabat simulacra ex luto, & faciebat, ut Isaac adoraret imagines luteas. Quod videns Saara rogavit Abrahamum virum suum dicens: *Ejice Ancillam hanc, & filium eius.* Cogitabat namque Saara periculum esse, ne annis labentibus amantissimum filiolum suum Isaac, aliquando idololatrantem, aut lascivientem experiatur ex consortio, & instructione Ismaelis.

Quid ad hoc modernæ Matres? Magnum DEI beneficium est, Parentes habere probos, & sanctos: à Parentibus educatio præcipue

cipuè pendet, quæ si bona est, ingens momentum affert ad salutem. Talium enim Parentum liberi, innocentiam facile conseruant, aut si suâ, aliorumque culpâ degenerent, recordatione Parentum, eorumque castis precibus ad frugem redeunt.

Gen. 22. v. 7. Ecce ignis, & ligna, 37.
ubi est victima holocausti? Quid est quod Isaac non plures Patri quæstiones movit?
ꝛ. Quia ut audivit à Patre suo hæc verba dici: DEUS providebit sibi victimam fili mi. Ut DEI verbum audivit inquit Chrysof. Hom. 4. in cap. 1. ad Corin. 2. Nullum ultra verbum addidit.

Hinc Servorum DEI mos proprius est, qui illi famulari, & per omnia placere student, ut cum sciunt ab illo aliquid fieri, ordinari, constitui, non obloquantur, non repugnent, non interrogent; sed inclinent cervicem, demittant humeros, accommodentque se voluntati talis Domini, qui tam sapienter novit omnia disponere, ut ea ad majus bonum nostrum, & utilitatem cedant. An tu talis sis, novit DEUS, & conscientia tua.

Gen. 22. v. 9. Cùmque alligasset Isaac filium suum, posuit eum in altare, super struem lignorum. Quærit curiolus, quare ipsum ligaverit? ꝛ. Ligat Pater filium, inquit Cardinalis Cajetanus;

ne voluntarii motus, utpote naturales in actu jugulationis existentes, ordinatum, compositumque situm turbarent in nonnullam sacrificii indecentiam. Putabat Abraham pro indecentia, si huic Sacrificio, vel minimus motus, quamquam naturalis, & involuntarius intervenisset, & sic non fuisset ita compositus, prout requirebat DEI præsentia.

Quot tu motus, dum Missa celebratur voluntarios facis? modo confabularis, modò rides, modò lascivè circumspicis &c. & non consideras hæc omnia ad insignem veri DEI sacramentalis injuriam cedere.

39. Sed cur DEUS Abrahæ iter tam longum adoriri, & victimæ mactationem per triduum offerri voluit? fortè majoris obedientiæ actus fuisset, si sine mora Filiolum suum sacrificasset? *ꝛ.* Quia, ut inquit *Alcuinus* id factum est, quatenus longitudine temporis, tentationis etiam incrementum augetur; nam per triduum, iter protenditur, & per totum triduum paterna viscera cruciantur.

Sunt plurimi, qui quamdiu agunt prospere, se ad offensam DEI immobiles ostendunt; at leviter percussi deipondent animos, & se tantoperè contristari linunt, ut nullò habitò
offen-

offensæ Divinæ respectu ad blasphemias, & scelera, nescio, quæ prorumpunt. Blasphemus es? considera! quòd tantus sit horror blasphemix divini Nominis, quòd in sacra Scriptura frequenter exponitur per verbum oppositum, scilicet benedictionis; ut illud uxoris Job: *Benedic DEO, & morere* id est: male-dic DEO. Et illud: *Ne fortè peccaverint filii mei, & benedixerint Domino in cordibus suis.* Job. 1. id est: *maledixerint.*

Gen. 23. v. 3. Cumque surrexisset ab officio funeris. Quod illud funeris officium? *v.* Per hoc insinuatur, inquit Cajetanus, quòd Abraham exercuit officium Luctus, in loco superiori jacens ad faciem cadaveris, tanquam continuè spectans faciem uxoris. Sed quare spectabat faciem uxoris? Ratio est, ut ad ploratum se se excitaret, ipsamque cor cum lacrymis per oculos verteret, quod illos selectissimæ uxoris decoros, & paulò antè radiantés, mors atra obscuravit, & faciem venustissimam pallore depinxit.

O quantum utilitatis nobis adferret, si Christi defuncti, & pro nostris peccatis expian-dis, è Cruce pendentis, imaginem ob oculos positam haberemus! si studiosè cogitaremus Dominum, qui ibi patitur innocentissimum, tam probro la morte sublatum, & hoc

ob nostra enormia scelera, procul dubiò amarissimè noxarum nostrarum gravitatem deploraremus. Talium sanctarum rerum recordatio, excitat desiderium virtutis, & quasi impactis calcaribus, impellit ad studium perfectionis.

41. *Gen. 23. v. 11. Agrum trado tibi, & speluncam, quæ in eo est --- sepeli mortuum tuum.* Dicebat Ephron ad Abraham, cui gratis promisit, cum tamen v. 16. sic legatur: *Abraham appendit pecuniam, quam Ephron postulaverat quadringentos siclos argenti.* Quid est, quod Ephron ab initio tam generosæ liberalitatis fuerit, & postea tantam vim argenti acceperit? *v. Quod Ephron agrum gratuito obtulit, id non vera animi largitas, sed techna fuit, & simulata urbanitas, quæ obligaret Abrahamum, ut plures pecunias numeraret, & ut dicit Hugo: Id dicebat Ephron, ut magis posset extorquere.*

Sic hodie faciunt multi Advocati, & Procuratores causarum, qui ut plùs pecuniæ à litigantibus eliciant, mercedem laboris sui illorum arbitrio relinquunt, faciuntque ex urbanitate quæstum, sicque miseros clientes obstringunt, ut ampliùs pendant, quàm jura exigant. *Nemo habet injustum lucrum sine justo damno, ubi lucrum, ibi & damnum; lucrum in arca, damnum in conscientia, ut habet August. ferm. 215. de Tempore.*

Gen. 24. v. 9. *Posuit servus manum 42:
sub femore Abraham Domini sui, & ju-
ravit illi. Quæ causa ritus jurandi, ma-
nu fœmori supposita? ¶ Abrahamum
mandasse servo suo (Eliezeri) ut manum
super fœmur poneret; quod idem erat,
ac jurare per Messiam, qui erat ex illo
nasciturus. Idem sentit Aug. Tract. 43.
in Joan. dicens: Quæ fuit illa juratio, ni-
si quia significabatur de genere Abrahamæ
venturum in carne DEUM Cœli.*

Quanta putas devotione hunc Abrahami
servum ab illo iustum, jurasse? at nunc, quam
multi levissimè, & impudentissimè, ad juran-
dum, & pejerandum prosiliunt, cum insigni
divinissimi Nominis DEI contemptu. *Mimus
malum est, inquit August. Epist. 154. ad Pu-
blicol: Per DEUM falsum jurare veraciter,
quàm per per DEUM verum jurare fallaciter;
quantò enim, per quod juratur, magis est Sanctum:
tantò magis est pœnale perjurium.*

Gen. 24. v. 16. *Erat autem puella de- 43:
cora nimis, virgòque pulcherrima inco-
gnita viro. Si virgo, quomodo non in-
cognita viro? at quid additur ly incogni-
ta. ¶ Quia multæ sunt puellæ, & vir-
gines, quæ mundi opinione sunt tales;
sed norunt ipsæ, quòd sua virginitas ma-*

gis artis, quàm naturæ est filia. Sic ergo dicendum, quod Rebecca non solum vulgi existimatione erat integra, sed etiam viro intacta.

Multi sunt; qui mundi opinione sunt vitæ sanctæ homines, sed nōrunt ipsi, quòd sua sanctitas artis est potius, quàm gratiæ divinæ filia. Ita sæpè contingit, ut non invenias virginem, quæ verè virgo sit, & quæ sub specioso virginitatis pallio non abscondat nequitiam tantò liberius, quò magis extra suspicionem. *Sæpe scelus, Cælum, Zeli velamine texit.*

44. *Gen. 24. v. 62. Eo tempore deambulabat per viam --- & egressus fuerat ad meditandum.* Cur Isaac tempore illò, quò sciebat nuptiarum suarum causam alibi tractari, ad meditandum fuerit egressus? quid meditatus est? *v.* Isaac egressus est ad meditandum, id est (ut transfert Paraphrastes Chaldæus) ad orandum; sed cur oravit? Causa est; quia Isaac erat in eo, ut proximè conjugium iniret. Noverat optimè inexplicabilem esse nexum, quo se uxori adstringebat, simul gravissimum humeris suis onus imponeret, quod decutere, aut abjicere nunquam posset; hinc oratione se ad hanc rem præparabat. Contulit verò se in solitarium

locum, ut tota mentis contentione Creatori suo vacare posset, ne si in publico esset, cogitatus aliò ipsum abstraheret.

Intendamus, & nos meditationi, quantum officii, ac instituti ratio postulat, scientes nos parum in spiritu profecturos, nisi res divinas meditemur. Hoc quotidie meditare, ut possis æquò animò vitam relinquere, & in sancta DEI gratia concludere. Meditatio, virtutis principium.

Gen. 25. v. 5. 6. Dedit cuncta, quæ 45.
possederat Isaac, filiis autem concubinarum largitus est munera, & separavit eos ab Isaac --- dum adhuc ipse viveret. Quare Abraham solus ipse bona inter filios distribuit, & per Testamentarios distribui non concessit? R. Hoc fecit, dum adhuc ipse viveret, quia si opes suas alicui Testamentario commendasset, ut ille filiis traderet, fortè factum fuisset, quod à multis fieri solet, qui ut hæredibus omnem litigandi occasionem succidant, totam sibi usurpant hæreditatem, ex quo fit, ut vivi spolientur hæreditate, defuncti fraudentur suffragiis Eleemosynarum, & bonorum operum, quæ mortuus fieri jusserat. Noluit ergo Abraham id concedere manibus alienis, quod poterat

facere propriis. Quia in rebus, pietatis causa distribuendis, unicuique non aliena, sed sua utendum manu, inquit *Polybius*. Noli tamen credere omnes Testamentarios esse tales, quia sunt multi admodum pii, ac probi, quibus ejusmodi negotia tutò credi possunt.

46. *Gen. 25. v. 27. Jacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis.* Quæ illa tabernacula? *Ex* Hebræorum opinione, dicunt: *Abulensis, Lyranus, Peverius, Isabella, &* alii, quòd Jacob frequentaverit scholas (quas vulgata nostra versio vocat tabernacula) *Heber, & Melchisedech*, qui ut tam S. Magistri, & Prophetæ, ad res divinas, & cœlestes erudiebant suos discipulos, docebantque modum, quò timendus, & amandus sit supremus omnium Conditor, & Benefactor DEUS optimus. Et volunt Hebræi, quod Jacob habitaverit annis quatuordecim in tabernaculo *Heber*, ut per id tempus DEO ferviendi artem perdisceret.

Quot scholas pietatis Christus ipse per se, & Ecclesiam instituit, ut artem amandi, & timendi DEUM disceres, & nescio an in illis quoties Magistrum pietatis per annum audias; pro fabulis autem utramque aurem vendis.

dis. Et ubi est Concio? *Villam emi, neceſſe habeo exire, & videre illam.* Quam hoc ſtultum, prius emere, & tum primò videre quid emeris! Hoc inde fit, quia reſolutiones capimus cœcè, & tum poſt factum ſæpè pœnitet actum.

Gen. 25. v. 31, Vende mihi primogenita tua. Quæritur, quomodo Jacob ſub pacto venditionis primogenituræ, ſuum Fratri ſuo Eſau pulmentum offerre potuit? Ratio dubitandi eſt, nam primogenita, quæ emere cupiebat, habebant magnum pretium, erantque magnificis privilegiis conjuncta. ¶ Hanc in rem Doctor Angelicus in cap. 25. Gen. ſic dicit: *Poteſt dici quod Jacob à principio, non ſeriò, ſed quaſi jocò, vel modò tentativò dixerit: Vende mihi primogenita; ſic tamen, quòd occultò DEI inſtinctu ad hoc dicendum fuerit impuſus.*

Ecce ex rebus levibus, quòd eas negligamus, & contemnamus, ex jocis, & ludis, quòd eos non curamus, qualia grandia ſubinde mala, & calamitates immedicabiles ori ſolent. *Breve tempus eſt hora, ſed dum hora horæ continua ſucceſſione conjungitur, totius vitæ noſtræ curſus impletur.* Inquit S. Petrus Damianus ſer. 73. Tantundem in levibus culpis accidit, ait ille.

Gen. 25. v. 32. En morior. Unde Eſau viro venandi gnarò tam acerba fames

accidit, ut se ex illa moriturum existimaret, nisi Jacob, illi lentis edulio mox subveniret? quid est, quòd se tam citò inter mortuos numerat, dicens: *En morior.* ¶. Causa est, quia cum Esau cupediis, perdicum, turdorum, leporum, lectiorum, ac deliciarum ciborum comestioni asueverit, non didicerat famem ferre, quam cum necessitas semel pati coëgisset, actum de vita statim putabat, clamans: *En morior,* & sepulchrum sibi parari iudicavit.

Sic hodie videbis multos, qui in deliciis à juventute nutriti, asueverunt molliter cubare, splendide epulari, cuticulam delicate curare, indulgere genio, servire abdomini, confectari voluptates, ducere in bonis dies suos. Hi in tantilla qualiscunque calamitatis aqua fluctuant, & in omni Vado quantumvis levis laboris naufragium faciunt, & timidam ignavi Esau vocem clamant: *En morior.*

49. *Gen. 27. v. 40. Major serviet minori.* Quomodo hoc veri locum habet, cum nusquam inveniatur, quòd Esau serviverit fratri suo Jacob? quinimò hunc ille ad mortem infectatus fuerit. ¶. Esau servivit fratri suo Jacob, quem pessimis modis affixit; mali namque dum infectantur bonos, profectui illorum spirituali plu-

plurimum conferunt, & bene merendi illis occasionem ministrant. Lege S. Aug. ser. 78. qui sic habet: *Quomodo major serviet minori? quò ordine? illò utique quò mali serviunt bonis, non utique obsequendo, sed persequendo: quomodo limæ, & mallei auro: quomodo molæ serviunt tritico --- quomodo in fornace aurificis palea servit auro, ubi palea comburitur, aurum probatur.*

DEI providentissimi ordinatione factum est, ut per adversitatum mundanarum tribulos non minus, quam per fortunæ arridentis flores, homo ad ultimum finem suum provehatur, juxta illud Aug. *Miscentur amaritudines vitæ temporali, ut æterna desiderentur.*

Gen. 27. v. 41. *Dixitque (Esau) 50. in corde suo: veniet dies luctus Patris mei & occidam Jacob fratrem meum.* Postea subjungit scriptura v. 42. *Nunciata sunt hæc Rebeccæ.* Quærit Aug. quomodo nunciata sunt Rebeccæ verba Esau, quibus comminatus est occidere fratrem suum, cum scriptura dicat, hoc eum in sua cogitatione dixisse? *¶* Quia ut inquit *Rupertus* Esau odium oris habitu indicabat. Nunciata sunt Matri à tumebus labiis, à concrepantibus dentibus,

C 5 à pal-

à pallore vultûs, ab oculorum flammis, intentionem, occidendi fratrem habere.

Quidquid humilitati adversatur, in ira occurrit, vox aspera, oculi obtutus minax, oris habitus, ac gestus fastidiosus. Quod si externa species adeo nequam est, quid de interiori parte dicendum? In tempestate illa, quam in animo ira commovet, aptissimus est iratus ad prævaricandam omnem fere Legem divinam; ad blasphemandum DEUM, ad occidendum proximum, ad testandum falsum, ad rapiendum alienum.

51. *Gen. 29. v. 24. Ad quam, cum ex more Jacob fuisset ingressus, factò manè vidit Liam. Quæritur, quomodo Laban decipere potuit generum suum, ut in ejus lectum Liam loco Rachelis introduceret, cum Jacob non Liam, sed Racheli Matrimonio sibi junxerat? r. Facile Laban potuit decipere Jacob generum; quia mos olim vigeat, ut virgines, dum nubebant, in tenebris verecundiæ causâ mariti thalamum adirent. Sed nunquid Jacob ex voce observare poterat, quòd Lia sit, & non Rachel? r. Non potuit, quia ex verecundia nihil loqui, solitum fuit.*

Quòd Laban dolosus fecit in generum suum loco Rachelis pulcherrimæ Puellæ in Matrimonium Jacob promissæ, intrudens Liam

lip-

lippam: Hoc tu facis cum DEO in sacra
 Confessione, qui conventionem inis cum il-
 lo de danda illi sponsa, dico: Anima tua, a
 vitiis expurgata, & gratiis ornata; & postea
 intrudis Liam, dico, Animam tuam turpitu-
 dine, & lippitudine peccatorum plenam. Ma-
 ledictus dolosus. qui habet in grege suo masculum,
 & votum faciens immolat debile Domino. Malach.
 I. v. 14.

Gen. 30. v. 1. Da mihi liberos, alio- 52.
quin moriar. An per liberos vixerit, si-
 nè quibus se morituram putavit? R. Pe-
 perit Josephum, & non contenta illò,
 petiit alterum filium, quem parturiens,
 egrediente anima præ dolore, & immi-
 nente jam morte, vocavit nomen filii sui
Benoni, id est, filius doloris mei. *Gen.*
35. v. 18. Filium doloris sui vocat, Pa-
 trem etiam suæ mortis vocare poterat.
 Nonne Rachel ea est, cui mortem pa-
 rit filius, quem ipsa parit? Rachel est.
 Nonne illa est, quæ tantopere demorie-
 batur hæredes? Ipsissima est: quid ergo
 est, quòd filius illi mortem adfert, & ex
 nato hærede Mater denascitur? R. Illud,
 ut videamus, quàm verum sit, & quàm fre-
 quenter eveniat, ut ex illo moriantur ho-
 mines, cujus desiderium, & expectatio
 vix illos vivere sinebat. Hinc meritò di-
 cit

cit *Honcala* in cap. 35. Gen. *Tanta est humana ignorantia atque temeritas, ut ea interdum à DEO assidua improbitate flagitemus, quæ postulantibus concessa, sint maxime nocitura.* Omnium ergo desideriorum nostrorum moderatorem DEUM constituamus, ut ille tanquam Pater, & Dominus, quidquid illi magis gratum, nobis autem supplicantibus conducibilius fuerit, concedat, voluntatique ejus in omnibus nos accomodemus.

53. Gen. 30. v. 15. *Dormiat tecum hac nocte pro Mandragoris filii tui.* Quæ qualitas illius herbæ (herbam aliqui dicunt, alii sylvestrem fructum) fuit, qua tantopere rapta Rachel fuit, ut sui in illa cupiditatem excitaverit? R. Ex S. Cypriano lib. de Operibus Cardinal. in Prologo, qui ait: Rachel ad odorem, non ad esum, Liæ mandragoras concupiscit. Id ipsum affirmat S. Thomas in cap. 30. Gen. dicens: *Unde videtur, quòd curiositate fœminea, voluerit illa poma, quamvis enim non sint apta esui, sunt tamen pulchra, & odorifera.*

Quoties tu Beatitudinis æternæ jacturam facis pro turpi, & vili voluptatula? pro flosculo unico corporeæ oblectationis, tam fugacis,

eis, tam brevis, ut momentò eòdem, & nascatur, & extinguatur? Modicum interval-
lum inter oblectamenta unius momenti, &
lacrymas æternitatis.

Gen. 31. v. 7. Sed, & Pater vester 54.
circumvenit me, & mutavit mercedem
meam decem vicibus. Quomodò quæso,
& quando tot vicibus Laban mutavit mer-
cedem genero suo Jacob? *ꝛ. Nil mirum,*
quia Jacob viginti Annis servivit Laba-
no, quatuordecim annis pro utraque u-
xore, & sex annis pro gregibus, &
ovibus; bis autem per annum pariebant
oves, & qualibet vice ex pacto, per sin-
gularem DEI providentiam, Jacob dita-
batur. Hoc videns Laban, qualibet vi-
ce rescindebat, & mutabat pactum; un-
de anno sextò pertæsus hujus mutationis,
Jacob aufugit.

Quoties tu in Sacramentali confessione cum
DEO, de illo non amplius offendendo, & te
emendando, pactum inis, & non servas, sed
millenis, & amplius vicibus rescindis, & mu-
tas! Sic & divites cum pauperibus agunt, ut
neque pacta, neque promissa sæpè iervent,
nisi quantum in rem ipiorum sint.

Gen. 33. v. 10. Vidi faciem tuam, 55.
quasi vultum DEI. Quomodo quasi vul-
tum

tum DEI? *ꝛ.* Quia cum Jacob dulci complexu, & benevolentissimè ab Esau exceptus est, Angelus videbatur, qui antea, cum timebatur ferox Leo æstimatus fuit.

Quàm hoc usitatum mundo! cùm quis nobis commodus, quam elegans nobis videtur, quam pulchra est facie! at si minùs, quam deformis, & horribilis! Donec Prælati obervit voluntati, & voluptati subditorum, quando loquitur blandè, & facit quodcumque illi volunt, nec terra hominem illi similem, nec parem Angelum cœli habent. Verùm, si reprehendat, si malefacta castiget, si duriusculè agat, si frontem in rugam morosius contrahat, mox dæmon videtur, & persecutor censetur, quamquam vitæ sit integerrimæ; tyrannus etiam audire debet, quamquam Pater sit.

56. *Gen. 35. v. 19. Mortua est Rachel, & sepulta est in via.* Quæritur quid mysterii habeat, quòd in via sepulta sit? *ꝛ.* Ut sepulchrum illud Rachelis omnium facilè venustissimæ efficacissimum præberet exemplum instituendo homini ad omnem vitæ probitatem, & adversus quascunque mundi hujus fraudes, & fallacias detegendas. Rachel ergo in sepulchro condita, è suo tumulo tanquam ex Cathedra, viatoribus lectiones tradebat, ut anim-
- adver-

adverterent, cujuscunque opimæ felicitatis, pulcritudinis, elegantix, & formæ &c. non alium esse finem, quàm ut septem pedum humô obruta, esca vermium fiant. Hôc fine, mundi pompa clauditur.

Non est universitas aliqua, aut gymnasium, in quo eruditionem sibi quispiam citius comparet, quàm ex intuitu sepulchri, qui mortuus est. *Nil sic ad edomandum desideriorum carnalium appetitum valet, quàm ut unusquisque hoc, quod vivum diligit, mortuum penset.* S. Greg. lib. Mor. 16. cap. ult.

Gen. 37. v. 2. Accusavitque Fratres suos crimine pessimo. Multi quærent, quale illud in specie crimen pessimum, cujus Joseph fratres suos accusavit? *v.* Aliqui censent crimen illud fuisse bestialitatis, quasi cum ovibus, & capris congressum habuissent. Alii negant, & dicunt, non esse verosimile illos tanquàm capita Tribuum in tam nefandum scelus prolapsos fuisse, quibus in recenti memoria erat, Sodomam, & Gomorram ob varia carnis vitia in cinerem redactas. Verior sententia est, Fratres Joseph assiduis rixis diem inter se consumpsisse, & hoc sensit Joseph crimen pessimum.

Utinam inimicitiarum, & rixarum rationem nunc benè expenderent mortales! quibus ex perturbata humorum temperie artus universi corporis tremunt, & ex iracundia quâ in alios feruntur, oculi caligant, neque enim tales cum initi Stephano cœlos apertos intueri poterunt, ut Filium DEI in sui patrocinium inclinent.

38. *Gen. 37. v. 9. Vidi somnium quasi Solem, & Lunam, & stellas undecim adorare me.* Per Solem intelligitur Jacob, per Lunam Rachel, per Stellas Fratres Joseph. Nunc quæritur, quomodò hoc verum est de Rachel? nam illa fuerat mortua ante venditionem Joseph: illa nunquam adoravit Filium suum Joseph; sicut eum adoravit Pater, & Fratres in Ægypto? *¶* Uxorem censeri cum Marito unam personam civiliter: Marito ergo adorante, censeri quoque uxorem adorare, ità Chrysofost. Adde quòd Rachel substituerat sibi *Balam*, quæ adoravit Josephum, & Josepho erat instar Matris.

Timendum, ne, cum Maritus, & Uxor sint una Persona civiliter, se in omnibus unam faciant, ut si Maritus Sacrum laudat, eo ipso, uxor, se, quanquam domi pigritet, audire existimet; & e contra si in omnibus sunt una persona, sufficet, si maritus comedat, & uxor aspiciat, vel vicissim. *Gen.*

Gen. 35. v. 7. Fuit quoque Her 59.
 primogenitus Judæ nequam in conspectu
 Domini. Quare vocatur, nequam in con-
 spectu Domini? R. Quia Her habuit u-
 xorem nomine *Thamar*, cum qua Matri-
 monium cofuñare noluit, timens, ne si
 conciperet, & pareret, ex partu, uxo-
 ris pulchritudo, turpitudine fœdaretur.
 Hinc ab usu conjugii se retraxit, semen
 suum alibi dispergens, & ob hoc occius
 est à Domino, En! quo medio divinæ Ma-
 jestatis offensivo Her quærat temporale
 bonum suæ uxoris: & interim immemor
 sui, se in Manus DEI vindicis conjicit,
 vitam, tum corporis, tum animæ æter-
 num perditurus.

Sim mendax, si multos hoc sæculo non in-
 venies, qui dum pro aliis illicitè zelant, sui
 obliterati, se ipsos perdunt, tum in bonis, tum
 in corpore, sapè, & in anima. Hinc Aug.
 sic monebat: *vide quales amicos habes, pro qui-
 bus animam perdis, pro quibus DEUM offen-
 dis.* O si vitam haberemus, qualis erat S. Am-
 brosii, de quo Theodosius Imperator dicebat:
 Novi ego constantiam Ambrosii, quòd nullo
 Regiæ Majestatis terrore DEI legem trans-
 gredietur.

Gen. 39. v. 12. Uxor Putipharis soli 60.
 citavit castissimum Joseph ad peccatum

carnis. Quæritur, quam occasionem nata est illa Josephum ad scelus secum perpetrandum sollicitandi, & inducendi? ubi tunc erat Putiphar? *ꝛ. Josephum historicum sic tradere: Publico Festo instante, cujus festivitatem fœminas quoque frequentare mos erat, finxit morbum ante Maritum, & domi sola mansit: ægritudinem simulavit, ut ne domo exiret ostentandi, & omnium oculis se se exponendi, occasionem alioquin expetitissimam volens &c.*

Mirare fortitudinem Joseph, quâ blanditias, & furias insanæ Mulieris constanter repulit, & carceres, & mortem subire maluit, quàm DEUM, vel Herum suum offendere. Res mira! Domina peccat, & iervus innocens in carcerem mittitur: iervus peccat, & Christus in cruce suspenditur. Perdamus omnia, quid refert, modò servemus leges cœli: pereamus potiùs, quid interest, dum modò stet DEI præceptum illæsum.

61. *Gen. 40. v. 1. Accidit, ut peccarent duo Eunuchi, pincerna Regis Ægypti, & pistor Domino suo. Quod quæso fuit illorum peccatum? ꝛ. Ex Lyrano, pincernæ peccatum fuisse, quòd vinum aqua miscuerit, illudque Regi potandum*

porrexerit. Pistoris peccatum fuit, quòd in pane inventus sit lapillus, qui, dum Rex comederet, dentes illius offendit.

Quantum gratitudinis pincerna hic Domino Regi referre debebat, qui sociò in cruce actò, gratiam vitæ consecutus est! quantum tu D E O Domino, Regi Regum teneris, qui millenis aliis ex justitia perditis, te per misericordiam, ne perires, sed Poenitentiam ageres, reservavit.

Gen. 41. v. 45. Vertit nomen ejus, & vocavit illum --- Salvatorem mundi. Cur mundi, non verò solius Ægypti, quam à morte per famem illi incurrenda, salvavit, Salvatorem vocavit? v. Pharaò vocavit Josephum Salvatorem mundi, ipsi enim videbatur totum mundum salvasse, dum Regnum illius salvavit. Nam si totus mundus reliquus salvatus fuisset, & solum Regnum illius interiisset, hoc ipsi tale fuisset, quale, si Regna omnia mundi periissent: sua enim quisque bona, vel mala ita sentit, ac si totius mundi bona, sive mala essent.

Tu tibi singularis quidam mundus es, vide! quòd si ipse ad infernum pereas, hoc tam acerbè deplorabis, ac si totus mundus damnationem incurriisset.

63. *Gen. 42. v. 37. Duos filios meos interfice, si non reduxero illum tibi. Quæstio est, an Ruben sincero ex animo duos filios, Patri obtulerit interficiendos, si Benjaminum non reduxerit? r. Astum, & merum dolum fuisse: quidquid cum Patre Ruben egit, inquit Oleaster in annotat. Morali, sic enim habet: Erga Simeonem pietatis viscera ostendit, sed calidè cum Patre agere vult, objicit filios à Patre interficiendos, quia noverat, se nem nepotes suos non interfecturum.*

Sic etiam hodie fit, quòd homines plerumque officia exhibenda pollicentur, & magnam urbanitatem simulant, quando prævident exequendi officia, quæ ipondent, nullam aliquando fore occasionem.

64. *Gen. 46. v. 33. & 34. Cumque vocaverit vos, & dixerit: quod est opus vestrum? respondebitis: viri pastores sumus, servi tui ab infantia nostra. Quæritur, quare Joseph hoc dicere suavit Fratribus suis coram Pharaone? r. Quia Joseph optabat Fratres suos habitare simul, & esse contubernales, jam verò si se Pastores fuisse ab infantia, & esse usque in præsens, non dixissent, timendum*

dum erat, inquit Abulensis, *Ne Rex illos faceret bellatores, & disjungeret.* Sciendo itaque ipsos totâ vitâ officium hoc pastoritium tenuisse, judicavit illos inhabiles ad aliquid aliud.

Si omnem ætatem superiorem, in dissidiis, contentionibus, & offensa divinæ Majestatis exegisti, quomodo aptus eris, ut sine quietô, & tranquillô tuam vitam concludas? Qualis vita, mors est ita. Bene moritur, qui dum moritur, lucrum facit ait *Seneca* epistola 114.

Gen. 46. v. 34. Detestantur Ægyptii 65.
ptii omnes Pastores ovium. Quæ causa hujus detestationis? Quia Pastores solent occidere, & comedere carnes ovium, & pecudum, quas Ægyptii pro Diis colebant, ut patet *Exod. 8. v. 26.* alebant tamen Ægyptii oves, & boves non ad esum, sed ad lanam, & lac, vel ad stercorationem agrorum: vel ut eas divenderent aliis nationibus. Sicut Judæis non licebat manducare carnem porcinam, servabant tamen porcos in alium finem.

Episcopi sunt Pastores ovium spiritualium, qui oves suas non deglubunt, sed lacte spirituali nutriunt, & ad Sanctitatem vitæ in-

formant. Neque tamen desunt *Ægyptii*, qui eos detestantur, omniâque acta, & facta eorum, ut ut optima, subinde criminantur: Utinam ex illis essent, de quibus S. Ignatius Mart. Epist. 11. Tom. 3. Bibl. VV. PP. dicit: *Meam animam, cum animabus eorum, qui Episcopo parent, lubens commutavero, faxit DEUS, ut cum illis mihi portio contingat à DEO.*

66. *Exodi. 1. v. 9. Ecce populus filiorum Israël multus, & fortior nobis est. Quæritur, unde arbitrari potuit Pharaos populum Hebræorum fortiorem Ægyptiis, & valentiorum futurum, cum nunquam armis concurrissent? R. Quia secundum Abulensem Pharaos ex eo conjecturare cepit Hebræos fortiores futuros, quod Ægyptii Veneris potius, quam Martis castra sequerentur: Hebræi autem continentiores per id tempus essent; quia ergo Venus, militum vires plurimum extenuat, facile potuit Pharaos divinare, castos Hebræos viribus prævalituros.*

Citò exuritur flos pudicitia, si oculus se vertit a cœlo, & manus non sublevantur ad Astra. *More pecorum vivit, ac moritur, qui ratione, ac Lege DEI contempta, illicitas sectatur libidines. Si vivere, ut pecus. non times, saltem ut pecus, mori, time. inquit Aug.*

*Exod. 2. v. 7. Vis, ut vadam, & 67.
 vocem tibi Mulierem Hebræam? vade.*
 Nonne plures fuere Nutrices Ægyptiæ,
 quarum uberibus lactari potuisset Moy-
 ses? Cur ex iis, aliquam vocari non
 præcepit filia Pharaonis? *Æ.* Plurium
 Mulierum Ægyptiarum mamillas Moy-
 si infantulo fecit porrigi filia Pharaonis,
 sed infans fugere noluit, & tunc Soror
 pueri Maria, quæ adstabat, dixit, quòd
 si mulier hebræa mamillam porrigeret,
 forsitan acciperet, tanquam de muliere
 hebræa natus: Cui dicto tanquam ratio-
 nabili assensit Filia Regis, & ita factum
 est. Petrus Comistor cap. 5. docet: quòd
 cum Moyfes esset trium annorum, Pha-
 rao Rex admirans pueri venustatem, co-
 ronam, quam fortè tunc gestabat, capi-
 ti Moyfis imposuit; erat autem in ea Ha-
 monis imago fabrefacta: Puer autem co-
 ronam projecit in terram, & fregit.

Res modo aliter vadit, quia honori aper-
 to capite rem divinam faciunt, inquit Plu-
 tarchus Prob. 10. Nam dignitates obviis,
 avidèque protensis manibus acceptantur. Ac-
 ceptatio est generis communis. Dignitatibus
 homines dandi, non hominibus, dignitates.
inquit Sylvius.

68. *Exod. 2. v. 9. Accipe puerum istum, & nutri mihi, ego dabo tibi mercedem tuam.* An Mulier illa potuit accipere mercedem à Filia (Thermutis vocabatur) Pharaonis? ratio dubitationis est, quia illa Mulier verè erat Mater Moyfis, ut ut ignorata à Filia Pharaonis: jam verò summa iniquitas est, accipere lucrum, & pecuniam pro eo, quod quisque ex iustitia debet: atqui Mater debet ex iustitia alere filium, ergò &c. *v. Quod in aliis similibus damnari debet, inquit Oleaster in Annot. Morali in Matre Moyfis justam habet excusationem, & absque peccato mercedem accipere potuit, & periculum mortis, si Matrem, quod erat, se prodidisset, illam excusavit.*

Quanta tua malitia, & grave scelus, qui subinde accipis pecuniam pro eo, quod gratis dare, & jure naturæ, atque ex officii tui obligatione facere teneris, nisi excusari, ut Mater Moyfis possis. At nunc commune multorum est dicere: *Quod venit ad me non eiciam foras.* vel: *Erogabo in Pauperes.* Mirum, si non sit prætextus fabulosæ vulpis, quæ agebat: Non pro me, sed pro sene matre mea. Præterquam quòd de clamoribus, & sudoribus alienis, non sunt accepta DEO beneficia.

Exod. 2. v. 12. Et percussum Ægypti- 69.
um abscondit in sabulo. Quæritur, an
Moyfes illum occidendo peccaverit? R.
Authores in bifariam abire: aliqui da-
mnant eum peccati, tanquam, qui inor-
dinatò zelo laboravit, & qui nimis la-
xas permiserit iræ habenas, & adducunt
illum pro se textum: Cumque circumsp-
xisset huc, atque illuc, & nullum adesse
vidisset. &c. Ex quibus concludit Ca-
jetanus, quod hujusmodi circumspectio
signum sit humanæ cautelæ, & non Di-
vinæ inspirationis. Verùm Abulensis, &
alii dicunt, interfectionem Ægyptii fu-
isse opus omnibus circumstantiis merito-
riæ actionis vestitum, nam dictus Abu-
lensis Quest. 6. in Cap. 2. Exodi, sic
habet: Non est de tanto viro, qui sic
continué cum Deo facie ad faciem loque-
batur, præsummendum, ut quidquam in-
justum, aut inordinata passione movisset.
Ad illud ubi dicitur; Moysen huc, at-
que illuc circumspexisse, dico, eum sic
fecisse, non quod peccatum commiserit,
sed ne si Ægyptii scirent, vergeret in
periculum capitis Moysis. Timuit ex
justo opere, propter injustos homines;

semper enim periclitantur inter pessimos optimi. *inquit Lippomanus.*

Eam de servis DEI semper existimationem habere debes, ut non statim ad condemnanda eorum facta, iudicium tuum præcipitet; imò eorum facta, & infecta cum ratione in meliorem partem interpretari debes, nisi præsumptio contraria obstet evidens. *Sæpe se aliter habet species facti, aliter facientis animus, atque articulus oculi temporis.* *inquit Aug. Lib. 3. Confess. cap. 9.*

70. *Exod: 4. v. 24. Voluit Angelus Domini occidere Moysen. Quare? v. Quia non circumciderat Filium suum Eliezer debito tempore, & ideo Sephora uxor ejus, ut Angeli iracundiam placaret; arreptò confestim acutissimò lapide filium suum circumcidit. Sed quomodo Moyses permisit uxori suæ gentili, cæremoniæ parùm peritæ, hoc facere? v. Quia Moyses videns strictam Angeli machæram, ità cohorrui, & omnibus artubus obriguit, ut animi impos, & circumcidendo puero impar fuerit, & ideo opem uxoris implorare debuit, ità Abulenfit.*

Hinc colliges magnò dignos esse supplicio eos qui à DEO missi sunt, & quorum ex officio interest ire ad erudiendos homines, & libera-

liberandos à peccatorum tenebris, atque diaboli servitute, si tanti muneris incurri, & negligentes sint. Non satis est, Prælatos, Superiores, & Parochos bonos esse, & innocentes, nisi etiam sedulò curent, ut omnes ipsorum domestici, & administri subditi, filii, & filiaë etiam sint boni, & in Præceptis DEI incedentes. Nam ut dicit August. *In eo, quod Christiani sumus, attenditur utilitas nostra; in eo, quod Præpositi sumus, non nisi aliena.*

Exod. 7. v. 1. Ecce constitui te DEUM 71.
Pharaonis. Quomodo duo Dii? R. Moysen non fuisse DEUM essentialiter, sed nuncupativè, *inquit Greg. Hom. 8. in Ezechielem*, & hoc ob participationem eximie cujusdam authoritatis, & potestatis alios regendi, judicandi, & plectendi.

Prælati, & Superiores legatione funguntur pro DEO, qui in ipsos suam quodammòdo præminentiam transtulit, ut te cervicosum subditum castigent, & perfrietaë frontis obstinationem frangant. Utinam oleum, & operam non in te perdant, ut in Pharaone Moyses perdidit.

Exod. 7. v. 19: Dixit quoque Dominus ad Moysen: dic ad Aaron, tolle virgam tuam, & extende manum tuam super aquas --- ut vertantur in sanguinem. 72.
 Quæ.

Quæritur, quare in aliis plagis DEUS manum Moyſis pro instrumento adhibuit, & non in hac? *ꝛ.* Quia Moyſes aquis Ægypti obligatus erat, ſiquidem in univerſali infantium hebræorum ſubmerſione, ille ſolus evaſerat, ideo DEUS gratitudinem pro Moyſe zelans, vetuit, ne ille, ſed Aaron aquas percuteret, earumque naturam immutaret, ita *Toſtatus.*

O quanta ingratitude noſtrum omnium, qui in flumine pretioſiſſimi ſanguinis JESU Chriſti à morte æterna liberati ſumus, ſi ingratos nos exhibeamus ſanguini illius; ſed proh dolor! homines beneficia pulveri, maleficia marmorì inſcribunt, & inſculpunt, ut hodie in urbibus, Regnis, & Congregationibus experimur.

73. *Exod. 7. v. 21, Verſa eſt aqua in ſanguinem --- & fuit ſanguis in tota terra Ægypti.* Quæritur, quid biberint Hebræi tempore illo, quo omnes aquæ in ſanguinem verſæ ſunt? *ꝛ.* Verum quidem eſſe, omnes aquas in ſanguinem verſas, dum tamen Hebræi hauſiſſent, in ſuam naturam revertebantur, adeò, ut, quod barbaris ſanguis erat, & abominationi, Hebræis aqua eſſet, & voluptati.

Sic in S. communionem idem Corpus Christi, & Sanguinem sumunt boni, sumunt mali, forte tamen inæquali, vitæ, vel interitus. Boni fontem aquæ salientis in vitam æternam; mali in damnationem sempiternam:

Exod. 7. v. 22. Feceruntque similiter 74.
malefici --- incantationibus suis. Sed unde malefici habuerunt aquam, quam verterent in sanguinem, si omnis aqua in sanguinem versa fuit? *v. Tostatus, & Lyranus* putant, hanc aquam celerrime à dæmone aliunde fuisse asportatam in Ægyptum. Alii dicunt, maleficis illis à Moyse fuisse aquam oblatam, Moyse enim, & Hebræis non sanguis, sed aqua solita, dulcis, & potabilis fuit. Nota: Malefici isti fuerunt *Jannes, & Mambres.*

Velut Jannes, & Mambres cum Moyse, & Aaron decertarunt; ita Hæretici cum Orthodoxis decertant imitando eorum acta, & facta, sed non proficiunt in sua ficta pietatis specie, & larva, quin eorum falsitas detegatur.

Exod. 8. v. 10. Cras Dominum obse- 75.
res. Quare Pharaon ranarum plagam in crastinum distulit auferendam? Cur non hodie? cum tamen maxima urgeretur necessitate? *v. Quia cum Rex, ranarum*
 pla-

plagam videret, dubiusque esset, utrum arte magica, an verò à manu DEI venisset, voluit aliquod temporis spatium intercedere, quò veram illius supplicii originem indagare certiùs posset; quia credebatur Rex, quòd si arte magica essent adductæ ranæ, maleficium illud per se deficeret, & ideò hoc aliquantulum experiri voluit, *inquit Lyranus.*

Non est sanum semper consilium, crastinam diem pro conversione permittere. Si hodie non es paratus, cras quomodo eris? dies crastina est incerta, quid si hodie moriaris? No-cuit differre paratis, quot annis differs vitæ emendationem post tot monita, tot stimulos, tot exempla, & occasiones? erubescere, & ingemiscere.

76. *Exod. 8. v. 15. Videns Pharaon, quod data esset requies aggravavit cor suum, & non audivit eos. Ubi tamen prius dixerat: Orate Dominum, ut auferat ranas à me, & dimittam populum. En! cum vidisset superiorem subsidisse tempestatem, conquievit plagam, extinctam cum ranis afflictionem, non modò non explevit promissa, verum & tyrannior factus est.*

Quot Pharaones habet mundus? *inquit Lyranus in hæc verba: Sic faciunt multi, qui dum*

um in afflictione positi sunt, multa DEO promittunt, sed extra periculum positi retractant. Sic est cum quis ægrâ, eâque periculosâ laborat valetudine, quot preces, quot vota, quot pia proposita in suo strato concipit! cum quis in discrimine naufragii, latronum, & sexcentarum adversitatum dubius vitæ versatur, quid non promittit, quid non dicit, ut Dominum DEUM ad ferendam opem advocet, perque illum liber evadat? At postquam convaluit, flumen transmisit, manus prædonum evasit, quam ingratus est suo benefactori DEO Domino, è cujus munifica manu gratiam accepit. Optimè dixit Seneca Epist. 61. Nihil charius estimamus, quam beneficium, quamdiu petimus; nihil vilius, cum accepimus.

Exod. 9. v, 29. Cum egressus fuero de 77. Urbe extendam palmas meas ad Dominum, & cessabunt tonitrua, & grando non erit. Quare Moyses non in media Urbe coram Pharaone, & Aulicis ejus expandit manus, sed ad desertum remittit? & Ex Joanne Sylveira Lib. 4. cap. 5. num. 218. in Evangel. Quia hujusmodi preces, ac Religionis cultum, non in hominum tumultu, sed in deserto tanquam commodiori loco præstat Moyses, ut ibi magis liber à terrenis perturbationibus DEO vacaret. Unde dicit August. Tract. 17. in Joannem: Difficile est in turba videre Chri-

Christum, solitudo quædam necessaria est menti nostræ. Qui intendit ad interiora, & spiritualia pervenire, oportet eum cum JESU à turba declinare, inquit Thomas à Kempis. Rarò discunt DEUM noscere proles in sinu Materno, rarò divina, sæpius nec humana: nam mollis Parentum amor sæpè talia studia impedit.

78. *Exod. 10. v. 10. Quomodo ego dimittam vos? Ite tantum viri, & sacrificate Domino. Ibidem v. 11. & v. 24. Sic habetur: Ite sacrificate Domino, oves tantum vestræ remaneant, parvuli vestri eant vobiscum. Cur filiis, & gregibus relictis, tam facilem abeundi facultatem Pharao concedebat? ¶ Quia existimabat Hebræos sine filiis, vel pecoribus egressos, paulò post, vel charitate filiorum, vel pecuniarum cupiditate, in Ægyptum redituros, quod quidem Moyse subodoratus, pactionem non admisit. Cum parvulis ait: nostris, & senioribus pergemus, cum filiis, & filiabus: cum ovibus, & armentis, non remanebit ex eis ungula.*

Talem se Diabolus tyrannum exhibet in sua existentibus servitute, facilè eos ex illa abire permittit, & in Christi transmigrare libertatem,

tem, dummodò illi, vel in se, aliquam pro-
pensionem ad malum, vel propè se, aliquam
occasionem ad ruinam superesse patiantur. Pa-
titur diabolus *inquit Ildejonjus de Padilla*: ut qui
latrocinia exercet, aliquas preces fundat; qui
incontinenter vivit, ut eleemosinam distri-
buat; qui superbiâ tumet, ut abstinentiam
colat: ut cum tali moderamine clientes suos
deliniat, atque multiplicet.

Exod. 10. v. 23. Nemo vidit Fratrem 79:
suum, nec movit se de loco - - - vocavitque
Pharao Moysen, & Aaron. Quomodo
vocare potuit, si nemo alterum vidit,
nemo se movit de loco? *v.* Vocavit post
discussas tenebras, quas DEUS post
tres dies, nullo (ut aliàs) deprecante
excussit. Misit autem Pharao vocatum
Moysen, & Aaron, non ad plagam te-
nebrarum depellendam (nulla enim hujus
rei hic mentio;) sed quod novas plagas
infligendas metueret.

En! Pharao novas plagas infligendas me-
tuebat, & tu, qui pro peccatis multas fortas-
se sustinuisti, non times novas, & ultimas,
quæ sunt inferni? vel fortè putas quasi tan-
tummodo minas sine effectu esse, quod di-
citur de futuro iudicio, & æternis suppliciis?

Exod. 16. v. 3. Utinam mortui esse- 80:
mus in Aegypto, cum sedebamus super ol-
las

las carniū. Quis vidit super ollas sedentem? cur non sic dicitur: juxta, vel penes ollas? *ꝛ.* S. Scriptorem voluisse exprimere summam Judæorum ingluviem, & ità ipsos esse voraces, ut velut pecora herbis, ità illi ollis incumberent, nequid illis de cibo pereat.

Gulæ dediti, nisi ad satietatem, nisi usque ad vomitum comedant, illico detrahunt, illico murmurant. *Si verò non fuerint satiati, & murmurabunt.* Psal. 58. Quid Parentes cum hujus fufuris prolibus: quid Superiores cum sibi subjectis facient? O damnosa symposia Syllæ! pro quibus integræ sylvæ in focos abierunt. Inter animalia magnorum corporum, nulli dedit natura tam parvum os secundum corporis quantitatem, sicut homini; quod factum est ad commendationem temperantiæ, & ad detestationem gulositatis. *inquit S. Bern. in Apol.*

81. *Exod. 16. v. 29. Maneat unusquisque apud semetipsum, nullus egrediatur de loco suo.* Quid difficilius homini, quàm per diem integrum è loco non egredi, nec moveri? Cur sic de Sabbatho præcipitur? *ꝛ.* Non equidem ità superstitiosè hoc præceptum observari debuit, ut in quo loco, situ, & habitu reperti sunt die Sabbathi, in eo sic permaneant; sed quòd nul-

nullus de domo egrediatur ad labores, & opera servilia. Aliàs nec ad synagogam divinæ Legis audiendæ causa licitum fuisset egredi.

DEUS est locus noster, in quo vivimus, movemur, & sumus. Omni ergo die, præcipuè Dominicis, & Festivis, nullo modò ab ipso removeri debemus; sed ei non solum cogitatione, sed & amore adhærere. Nihil est, quòd ad ejus amorem tantum te inflammet, sicut beneficiorum ejus immensa donatio. Si te diligis, quomodo ipsum, qui te fecit, non diligis? Tu, te destruxisti, & destruis, tamen te amas, & ipsum, qui te construxit, & restituit, & conservat, non amas?

Exod. 22. v. 1. Si quis furatus fuerit bovem, aut ovem, & occiderit, vel vendiderit, quinque boves, pro uno bove restituet, & quatuor oves pro una ove. Quare quinque boves pro uno, & quatuor oves pro una? *ix. Doctor Angelicus: Potest dici secundum Glossam: quòd bos habet quinque utilitates, quia immolatur, arat, pascit carnibus, lac dat, & corium etiam diversis usibus ministrat, & ideo pro uno bove, quinque redduntur. Ovis etiam habet quatuor utilitates, quia immolatur, pascit, lac dat, & lanam ministrat.*

DEUS dat nobis infinita beneficia, dum tamen peccamus, nihil pro ablato honore suo petit, nisi cor nostrum pœnitens. *O pœnitentia! quid de te novi referam? omnia ligata tu solvis, omnia soluta tu reseras, omnia adversa tu mitigas: omnia contrita sanas; omnia confusa tu lucidas: omnia desperata tu animas.* ait Sanctus Cyprianus.

83. *Exod: 23. v. 19. Non coques hædum in lacte matris suæ.* Quæritur, cur hoc præceptum datum? nunquid etiã ad culinam extenditur, DEI providentia? *v. DEUM* nihil aliud per prohibitionem velle, quàm ut ab idololatria populum revocet. Nam ut dicit *S. Thomas 1. 2. Quæst. 101. Art. 6. ad 4um.* Gentiles in solemnitatibus idolorum carnes hædi cum lacte Matris suæ ad immolandum coquere consuevissent, ideo dat hoc præceptum, ne imitatio fiat Gentilium.

Quamdiu fugit hædus lac matris suæ, tener est. Hædus, est peccator: mater, concupiscentia: lac, concupiscentiæ suavitas. Dicitur Prælato: ne coquas hædum, id est dissolutè vivere non patiari peccatorem; quod enim in liquido coquitur, dissolvitur: nec in errore suo eum blanditiis confovebis, si eum asperè increpabis. *inquit Bruno.*

84. *Exod. 32. v. 2. Tollite inaures aureas de uxorum auribus.* Quæritur, cur
Aaròn

Aaron rectè in aures petit, & non aliud, unde idolum conflare possit? *¶* Quia Aaron rem difficillimam petens, credidit avertere posse furorem populi, putabat enim per domesticam dissensionem, quæ ob hujusmodi oblationem in qualibet domo oriretur reluctantibus mulieribus, & pueris monilium maximè aureorum amantissimis, id non posse assequi, quod optabant. Sed vicit impietas; nam nulla ex mulieribus reluctata est petitioni Aaronis, quinimo libentissimè fecit.

Hæc est misera mortalium conditio, quòd pro voluptatibus emendis, pro cupiditatibus satisfaciendis, nullis parcant sumptibus: quique in carnis voluptates, in pompam, & luxum, censum omnem profundant. Utinam temporis illius, quod solitudini homines in explendis pravis cupiditatibus tribuunt, tertiam partem deplorandis ex animo peccatis tribuerent.

Exod. 34. v. 1. Præcide tibi tuas ta- 85.
bulas lapideas, instar priorum --- quas fre-
gisti. Quæritur, cur nunc per Moysem
faciendas tabulas, DEUS præcipit,
prius verò ipse fecerit? ¶ Quia, ut in-
quit Lyranus: In primis tabulis Moyses
nihil fecit, in secundis verò ipse disposu-

it materiam dolando, quia sicut alias fregerat, justum fuit, ut istas dolaret.

Docuit nos hac re mysticè Dominus, quòd ille resarcire debet damnum, qui intulit. Fregisti tabulas? præcide ergò, tuòque sumptu, labore, studio, industriâ para alias. Sic, & tu Christiane fregisti? violâsti tabulas Legis? rupisti suave jugum Mandatorum DEI? refice hoc damnum tuis impendiis; nam quòd tu tabulas fregeris, alius autem damnum resarciat: quòd tu malum egeris, & alius id luat; tu verò nihil diligentia facias proprium pro abolitione, stultitia est manifesta. Non sis ex iis, qui, quòd in Monasteriis Religiosi, corpus flagris, ipsorum rogatu, cœdunt, & jejuniis emaciant, vel sacerdotes Sacrum celebrant, rem suam totam confectam, bonamque causam apud Tribunal DEI, se habituros arbitrantur.

86. *Exod. 34. v. 23. Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis Domini DEI Israël. Quæritur, quare Mulieres prætermittantur? Nam Lex illa eò fine lata est pro masculis, ut DEUM, Dominum suæ vitæ, omnisque felicitatis Authorem testarentur, ac venerarentur, quod beneficium idem præstandi æquè mulieres ligat? v. Quia, ut inquit Oleaster: Amat hoc genus exire, amat hinc inde discursur-*

scurrere. Hinc cum negotium se sistendi Domino, in profectioe, & excursionē positum esset, supervacaneum videtur mulieres præcepto ad id adstringere; at quia viri magis amant secum morari, faciliusque se domi contineant, ideo jussione evocandos illos potius, quàm mulieres putavit Dominus. Otiosum esset mulieres præcepto ad peregrinationes, deserendumque domicilium urgere, ipsæ enim ex se procliviter excurrunt, prodeundique omnes occasiones, quàm avidè expectant, tam studiosè, & curiosè observant, ut & videre possint, & videri.

Levit. 5. v. 16. Ipsùmque, quod intulit damni, restituet, & quintam partem ponet supra. Quid est, & cur illa pars quinta? *v.* Quintam partem esse, quæ cedit in compensationem injuriæ, quam quis præter damnum irrogat. Huc ibant S. Hedvigis Reginæ oculi, quæ dum Uladislavus vir ejus, comteum exercitui suo à capitulo Gnesnensi postulasset, nec impetrasset, bona Fisco addixit, Virum suum reprehendit, isque omnia restituit. At Regina subjecit: *Pignora qui-*

dem reddemus agrestibus, cæterum, lacrymas quis reddet?

Quanti in dies tolluntur in cœlum clamores injuriarum, quibus multi innocentes vexantur! Habet suas pium suspirium alas, quibus se cœlo insinuat; gemitus vel unicus ad DEUM emissus, è cœlo non redit vacuus. *inquit Drexelius.*

88: *Levit. 11. v. 13. & 14. Hæc sunt, quæ de avibus comedere non debetis, & vitanda sunt vobis: Aquilam, & Gryphem, Milvum, & Vulturem. Quare de Milvo Dominus abstinere jubet? R. Quia ut inquit Berchorius in suo Reductorio Morali Lib. 7. cap. 48. Secundum Aristotelem, est quoddam genus milvi, quod in juventute volat ad alias aves, sed tandem in medio vitæ, dimittit volatum, & circa cadavera intendit: & tandem dum fenescit, non nisi vermes comedit, & finaliter fame moritur. Et paulò superius dixerat: quanto plus vivit, tantò magis se degenerem ostendit. Milvus, tam spurio, & ignavo animò est avis, ut quò plus vivit, plus degenerat, cujus spiritus minuitur, dum incrementa facit annorum; non illa inferatur domui DEI, hæc vitanda est nobis.*

Debemus nos genium habere, indoli hujus
avis contrarium, sic, ut paribus profectibus
vita, & annis augetur, & meritis, & pro-
cessioris ætatis sit etiam provectior spiritus:
& consummatæ sanctitatis termino, tunc sumus
propinquiore, dum morti viciniore; pa-
rum enim refert ardentem coepisse, si non a-
nimose cursum perficiamus.

89.

*Num. 11. v. 4. Quis dabit nobis car-
nes ad vescendum? Quæritur, cur He-
bræi tanta cum importunitate, & avidi-
tate carnes, pisces &c. appetiverint,
cum Manna omnium ciborum suavitatem,
& gustum continebat. Sap. 16. v. 20.
v. Ex Augustino, qui Lib. 2. Retract.
cap. 19. docet, id tantum viris probis,
& pietatem, ac justitiam colentibus da-
tum fuisse, tanquam privilegium, ut sci-
licet Manna saperet id, quod volebant;
impios autem, qui fuerunt in peccato
mortali, in manna non sensisse, nisi sa-
porem naturalem, qui erat mellis, aut
panis oleati, quem facile nauseabant.*

Cura diligentissime, ut dum manna coele-
ste, id est, sacrosanctum Panem Eucharisti-
cum sumis, sine peccato gravi inveniaris,
profecto maximam inde suavitatem spiritua-
lem senties: secus judicium tibi manducabis.
Unde S. August. ser. 2. de Temp. dicit: *Mu-*

tet vitam, qui vult accipere vitam. Nam si non mutet vitam, ad iudicium accipiet vitam; & magis ipsa corrumpitur, quam sanatur; magis occiditur, quam vivificatur.

90. Num. 12. v. 10. *Et ecce Maria apparuit candens leprâ, quasi nix. Quæritur, cur DEUS ita rem instituit, ut Moyſes non eſſet præſens, dum pœna hæc Mariæ Sorori infligeretur. ¶ Quia Moyſes ad condonandas injurias procliviſſimè movebatur, hinc ſi Dominum, contra Mariam iratum vidiffet, ad familiare orationis patrociniſium ſe recepiffet, DEUMque precibus ab inferendo ſupplicio amoviſſet, ita Oleaſter.*

Ecce quid non facit apud DEUM oratio! nullis certè ſatis explicari poteſt verbis, quantum poſſit apud DEUM oratio conſtans, ac perdurabilis, hominis ſancti, quem ille charum, & amicum habet. Oratio mentem à terrenis magis levat, & elongat, quam cæteræ actiones: quia cum illæ negotientur cum Martha circa frequens miniſterium in ſervitiis; oratio, cum Maria pedibus domini inhærens, eum ſolùm ſibi propitiſium eſſe exorat.

91. Num. 20. v. 10. *Quia non credidiſti mihi, ut ſanctificaretis me coram filiis Iſraël, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis. Quæritur, quænam hic fuit incredulitas Moyſis, & peccatum?*

¶ Peccatum Moysis fuisse veniale, quòd dubitanter petram percusserit; non quòd dubitaret de potentia DEI, aut fidelitate in se, sed quòd populum tam rebellem, DEUMque ità irritantem, indignum judicaret, hoc miraculò: ac proinde dubitaret, an DEUS illud esset facturus? & an id verè promisisset, an tantum per ironiam, aut conditionatè, quòd Hebræi cessent murmurare, & credant DEUM ex petra dare aquas. Jam verò videns illos incredulos, dubitanter petram percutit, quasi improbable esset ex petra aquam prodire, pro tam incredulis. *Cornelius à Lapide.*

Unde hominis ad DEUM suum tanta diffidentia, quærit Oleaster in cap. 4. Exod. & respondet: *Cognovi ex eo esse, quòd quales nos sumus erga DEUM, talem eum arbitremur erga nos: quia enim nos frequentissime DEO promissamur, arbitramur DEUM nobis etiam promissam non servaturum.*

Num. 23. v. 10. Moriatur anima mea 92. morte justorum, & fiant novissima mea horum similia. Utinam demens Balaam, potius optares: vivat anima mea vitâ justorum. quoniam naturali ordine sequitur mors bona vitam bonam, inquit Oleaster. Mors justî sequitur iustum, non injustum.

ut stolidæ Balaam, novissima tua fiant horum id est justorum familia, debent jam priora esse talia. Si optas mortem bonam, præmitte vitam bonam; inane est velle effectum, & non velle causam.

Balaam est effigies multorum Christianorum, qui etsi impiam vitam ducant, optant tamen, ut morte justorum moriantur, & fiant novissima illorum horum familia. Vitam ducunt ab operibus, virtutum feriata, quæ trunci magis, ac stipitis vita est, quam hominis *inquit Seneca*. Volunt tamen regnare cum Christo, qui nihil boni in vita fecerunt in Christo. *Mori malè timent, & vivere malè non timent*. ait August. ser. de temp. 239.

93. *Deut. 6. v. 4. Audi Israël! Dominus DEUS noster; Dominus unus est.* Quid vult Dominus DEUS noster illis indicare verbis? *v. Ex S, Ambrosio*, illud velle, ut velut ipse semper unus est, ita semper unus sit, qui illum sic vult repræsentare in terris, ut comprehendere, & consequi possit in Cœlis. Unde sic concludit: *Epist. 1. Tom. 5.* Ad similitudinem DEI unus est, atque idem, non hodie sobrius, cras ebriofus: hodie pacificus, cras litigiosus, qui hodiernum diem inefum transmittit, cras se cibus infareit superfluis, qui hodie est
pæ-

nitens, cras laxus: hodie modestus, cras dissolutus, ille imaginem DEI non representat. Verum is, qui in studio virtutum semper unus est, ad cuius similitudinem factus est; soli enim perseverantiæ decreta est palma, & constituta laurus.

Deut. 33. --- Legitur, quòd Moyfes 94.
moribundus cum singulas Tribus suprema benedictione benediceret, solam Tribum Simeon non benedixit. Quare non benedixit? *ꝛ.* Quia ut dicunt Hebræi apud *Lyranum*, Simeon de venditione Joseph primus tractavit, & reliquos Fratres ad illam induxit, authorque fuit structarum in Joseph insidiarum, ut *inquit Theodoretus Quæst. 46.* Et inde est, quòd Joseph alios omnes Fratres dimittere jussit, Simeonem autem comprehendi, vinciri, & in carcerem compingi.

Quoties tu author fuisti struendarum in proximum tuum insidiarum, & multos ad scelera varia inducendi, jam pravò tuò exemplo, jam hortatu, jam sermonibus, quibus ad mortale scelus facem prætulisti, & Christum toties crucifixisti. Jam prodi in medium, & Judæos crucifixores condemna, si audes.

95. Cur sacrum oraculum post Libros Moysis, statim subjunxit Libros Josue, & Judicum? *R. Abulensis*, quia Libri Josue, & Judicum, recensent sacra Exampla, & virtutes insignium Judicum, & illustrium Virorum, quorum præclara facta radios suæ sanctitatis, ac perfectionis tam latè diffuderunt. Libris Moysis, qui Legem tradunt, subjecti sunt Libri, historias narrantes eorum, per quos Lex illa ad amussim observata fuit, ut ab eadem observanda, nemo se excusare possit, cum fuerint homines, qui studiosissimè custodierint Leges, Ritus, Cæremonias, & quidquid sanctiones pragmaticæ cælorum exigunt, & Mandatorum Divinorum cathalogus completitur.

Habes eundem DEUM, eandem fidem, eadem sacramenta, eandem doctrinam, auxilia parata eadem, quibus alii tam præstantes in omni genere sanctitatis evalerunt, quid te excusas de imbecillitate? *non est natura, sed usus in culpa*, inquit S. Ambr. in Psal. 118.

96. *Josu. 2. v. 1. Misit exploratores in abscondito --- qui pergentes ingressi sunt domum mulieris meretricis. Qua de causa ad meretricem exploratores divertunt?*

¶ Quia meretrices, cum sint munerum avidissimæ, sunt aptissimæ præ aliis ad secreta prodenda. Hinc quia exploratores Josue, Rahab ex procacioribus verbis, aut gestibus cognoverunt esse scortum, illi sua munera, promissis adhuc majoribus, porrexerunt, ut illis fideliter omnia ediceret de secretis Urbis Jericho.

Hoc apud nos est carpendum, quòd studium habeamus explorandi aliorum vitam. Volumus scire, quid ille faciat, quid iste dicat, quid tertius disponat, quid quartus cogitet, & in hunc finem venaticos ejusmodi canes magnò sæpè numerò alimus. *Et ipsi observabant eum. Luc. 14. etiam usque adeo ad superiorem suum observandum oculos attollunt.*

Josu. 6. v. 19. Quidquid auri, & ar 97. genti fuerit --- Domino consecretur, repositum in Thesauris ejus. Quæritur, quare in strage Jerichunti illata, tam severè prohibuit DEUS, ne quis reularum istius Civitatis, vel minimum quidpiam sibi retinere auderet? ubi tamen in Urbe Hai Josue 8. v. 2. concessum sit, dicente Domino: Prædam, & omnia animantia diripietis vobis. ¶ Quia muri Jericho, absque ullo Ducum, Militumve sudore, aut labore corruerunt. At

verò

verò in expugnatione Urbis Hai sudârunt Milites, vires suas exprompserunt, solitudinémque, & vigilantiam maximam, quàm potuerunt, adhibuerunt, in deo oportebat hîc erogari præmia, fieri retributionem, non item ibi.

Docemur per hoc, in Domo DEI non posse illum expectare præmium, sperare coronam, qui non, ut strenuus in hac vita miles pugnaverit, sed otiosus, & malè feriat, suæ tantùm voluptati servit, & vitiosas sectatur delicias. Ille præmium cœlestis gloriæ percipit, qui certamen contra infrenes cupiditates suas, & immoderatas appetitiones, & carnis pervicaciam, & mundi vanitates, & insidias diaboli suscipit.

98. *Josu. 10. v. 12. Sol contra Gabaone movearis. & Luna contra vallem Ajalon.* Quæritur, cur Josue, dum Solem stare jussit, etiam Lunam se movere prohibuit? An non, ipsò præcisè stante sole, diem; & lucem pro continuanda victoria sufficientem habuisset? *xx.* Josue imperasse standum etiam Lunæ, quia timebat Ecclipsim solis, si sol staret, & luna in suo cursu pergens, terram in medium ponens, solem ecclipsaret.

Bona Christiani Philosophia dicat, ut homo videat, an ex actione sua, quam ponere

re vult, bona, vel mala sequatur consequentia? si mala, actionem evitet; si bona, in suum usum transferat. Facere docet Philosophia, non dicere; & hoc exigi, ut ad Legem suam quisque vivat, ne orationi vita dissentiat. ait *Seneca Epist. 20.*

Judic. 1. v. 12. Qui percusserit Cariath, Sepher, & vastaverit illam, dabo ei AXAM filiam meam uxorem. Quo- 99.
modo fieri potest, ut unus quidam solus, totam ferro vastaret Civitatem Cariath Sepher? *v.* Non id, eò consilio faciebat Caleb, ut ab uno solo interemptos omnes illius incolas vellet, hoc enim erat naturaliter impossibile: sed cum principium sit fons, ex quo felix ejus finis promanat; propterea primo Urbis invasori præmium, primo aggressori civium Laurum promittebat, ut acutè notavit *Abulensis Quæst. 14. in cap. 1. Judic.*

Ut finem destinatum, optatumque consequaris, necessum est, ut magnò animò te præpares ad suscipienda studia virtutis, & perfringendas, quæcunque occurrere possunt difficultates. Quisquis enim semel audacter, & ardentè in virtutis arenam descenderit, illam cum DEI auxilio, animosè, & feliciter conficiet.

100. *Judic. 3. v. 20. Verbum DEI habeo ad te, qui statim surrexit de Throno. Unde est, quod Aod finxit se habere verbum DEI ad Regem Eglon populi Hebræi sanguinarium hostem? R. Quia cum Aod, Eglon Regem confodere in animo haberet, & videret illum in Throno admodum sublimi sedere, ipsum quamdiu sedebat, tam commodè, celeritèrque ut volebat non potuit, ac propterea optabat ut surgeret, quò configere expeditiùs valeret. Cum ergo prudenter arbitrabatur de folio surrecturum, reverentèrque auditurum, quæ dicere velle simulabat, si crederet negotia DEI esse, de quibus cum illo communicatum veniret, hac de causa finxit se habere verbum DEI, DEI inquam seu Hebræorum, seu Idolorum, quem colebat Eglon.*

Discat homo Christianus à Rege Gentili, qui audito nomine DEI è Throno suo ob reverentiam descendit. Quid tu facis dum audis Nomen JESU? an inclinas caput? an dum in Missa S. Hostia elevatur ex sede surgens, devotè flectis, vidi equidem aliquando, esto, & viderim, quod frigidè satis. In die judicii surget Eglon iste gentilis, & sonanter nostram coram universo mundo exprobrabit inurbanitatem, vel veriùs impietatem.

Judic.

*Judic. 4. v. 5. Judicabat populum in 101. illis diebus, & sedebat sub palma. Quæ causa, quòd DEBORA sub palma sedisse dicitur? R. Quia suum tribunal collocaverat sub palma; & quia vivebat ex illa palma, voluit ibi subsistere, ut omnes quotquot ad illam consilia acceptum venirent, scirent ibi inveniri posse. Ità *Tostatus*. *Hugo Card.* hanc dat rationem: quòd tunc bellum parabatur adversus Sifaram, consilium autem sub palma congruebat, ut bono prognostico esset, quod palmam ab hostibus suis referrent.*

Hoc tibi prognostico erit, quod triumphabis de hostibus, quamdiu triumphabis de vitiis; simul ac de præceptis DEI deflectis, miser eris. Nulla est major victoria. quam vitia domuisse. ait Seneca.

Jud. 9. v. 6. Congregati sunt omnes 102. viri Sichem ---- & constituerunt Regem Abimelech, Quomodò Sichimitæ non horruerunt in Regem suum eligere Abimelech sanguinarium, qui septuaginta Fratres suos occidit? R. Quia extrucidatorum ab Abimelech Fratrum factò, sic ratiocinabantur Sichimitæ: Si Abimelech tantum animum habuit, ut Fratrum suo-

rum sanguini non parceret, certò certius sanguinem hostium magis fundet: Si in sibi conjunctissimos crudelis fuit, quomodò in hostes pius erit? Quid aliis facere credatur, qui non parcit suis? inquit S. Ambrosius.

Si in Creatorem DEUM optimum ingrati fuerimus, quomodo in proximum grati erimus? Hinc dicebat quidam *Luc. 18. v. 4. Et Si DEUM non timeo, nec Hominem revereor.* Non potest homini amicus esse, qui DEO fuerit infidus. ut inquit Sanctus Ambrosius *Libr. 3. Offic. Cap. 16. Nec scit in DEUM esse pius, qui in Homines est inhumanus.*

103. *Jud. 11. v. 6. Veni, & esto Princeps nosler. Respondit Jephthe Legatis: Nonne vos estis, qui odistis me, & ejecistis de Domo Patris mei. ibidem v. 7-mo. Quæritur, quare Jephthe Principatum tam morosè acceptavit? R. Quia frequentes ab illis contumelias acceperat, injurias multas, & fraudes passus fuerat. Ideo, non statim, inquit Lyran. Credidit eis, propter ea, quæ passus fuerat ab eis. Vir enim cordatus non statim credit oblatos sibi honores ab animo illorum sincero proficisci, qui irrogarunt aliquando injurias.* Nun-

Nunquam securè bona ab illis expectari debent, qui notoria fuerunt malorum nostrorum instrumenta. Domus suspecta, in qua castitas naufragium fecit, et loca, in quibus vita morti vicina fuit, semper formidanda sunt, semperquè cavenda, uti & amicus fucatus, cujus fides peior est græcâ,

Jud. 11. v. 39. Expletisque duobus ^{104.} *Mensibus, reversa est ad Patrem suum, & fecit ei, sicut voverat.* Cur Jephthe non fuit impeditus, ab occisione Filixæ suæ, sicut Abraham ab occisione Isaac Filii sui, fuit impeditus? *v.* Ideò fortassis, inquit *Portel.* cum aliis, filia Jephthe permessa fuit occidi, nec liberata miraculò de manu sacrificantis, sicut Isaac de manu Abrahæ, quia filia Jephthe Virginitatem servatam deploravit: *Dimitte me, ut duobus Mensibus circumeam Montes, & plangam virginitatem meam.* Quod DEO displicuit, eam in majori pretio statum conjugalem, quàm virginitatem habuisse.

Si tantum zelum DEUS ostendit pro æstimatione virginitatis, circa puellam, quæ eam non voverat observare; quid circa Religiosos, ipsi Sacrà Professionis sponsione dicatos faciet, si, quod absit, mente, aut cor-

pore non integerrimam, usque in diem mortis puritatem exhibeant?

105. *Jud. 15. v. 4. Perrexitque, & cœpit 300. Vulpes.* Quali arte tot vulpes capere potuit? *ꝫ. DEUM* per Angelum secundasse actus Samsonis, ut tot colligeret eo loco, et modo, quô sciebat à Samfone capiendas. Sicut animalia omnia adduxit ad Noë tempore diluvii, ut ipse ea, eorumque stirpem servaret in Arca: aut verò artem, & rationem has vulpes capiendi, Samsoni fugessisse.

Tropologicè vulpes sunt fraudes hæreticorum, qui blanda facie promittunt salutem, sed caudis suis ignem æternum secum trahunt. ita Sanctus Ambros. & August. Et ut dicit S. Leo Ser. 5. de Jejuniis X. Mensis. *Humiliter irrepunt, blande capiunt, molliter ligant, latenter occidunt.*

106. *Jud. 16. v. 28. Domine DEUS memento mei, & redde mihi nunc fortitudinem pristinam.* Quæritur, cur non potius sibi petit restitui lumen oculorum? *ꝫ.* Quia cum oculorum occasione, & ductu, quòd oculos suos cum amore in Mulierem quampiam conjecerit, & inde in tanta mala devenerit, maluit cæcus manere, quàm oculos, quibus forsandenuo

denuo ad peccandum dirigeretur, sibi restitui. O quanta prudentia! In hoc patet; inquit Abulen. rectum iudicium Samsonis.

Docemur per hoc, quàm periculosa sit imprudentia; quòd homo è vitiorum febre convalescens, eadem peccata repetere velit, quibus in tam manifestum discrimen adductus fuit. *Ubi prudentia ad clavum sedet, clavesque moderatur, felix navigatio, fortunatum gubernium.* Prudentia est: mundum istum, & omnia, quæ in mundo sunt, divinorum contemplatione despiciere, & omnem animi cognitionem in sola divina dirigere. inquit *Macrobius Lib. 1.*

Jud. 18. v. 1. In diebus illis non erat 107. Rex in Israël. Quomodo hoc verum est, cum Samsoni successerit *Heli*, qui regnavit Annis quadraginta? *v.* Sacra Scriptura non æstimavit dignum referre ipsum *Heli* post Samsonem, quia *Heli* ob intollerabilem conniventiam indignus habetur nomine *Judicis*. Audi *Rupertum Lib. 4. Cap. 10. Judicabat quidem Israël secundum nomen, et personam, secundum rem, meritumque nullus erat, quia in diebus ejus calce abjicere Legem DEI, nimia ferè omnibus licentia fuit.*

Optimè una Regula dixit: *Si re prive-
ris, nec nomen habere mereris.*

Curandum diligenter, ne, ut monet S. Am-
brosius in Cap. 3. Apocal. *Sit nomen inane,
& crimen immane, religiosus amictus, irreligio-
sus profectus: gradus excelsus, & deformis exces-
sus, ne locutionem simulemus columbinam, & vi-
tam habeamus corvinam: Ne professionem monstre-
mus ovinam, & ferocitatem habeamus lupinam.*

108. I Reg. 6. v. 19. *Percussit de Populo
septuaginta viros, & quinquaginta millia
plebis.* Quare DEUS ita in populum
suum tunc desæviit, cum pro Arca red-
dita lætari omnes, & gaudere debuisse
videntur? R. Quia, ut inquit Theo-
doretus Quæst. 14. in Lib. 1. Reg. *Pop-
ulus fuit castigatus, ut qui noluerit pro
Arca adire pericula.* Arca capta erat à
Philistæis Dux Israelitarum, quibus ad
bella præibat, & in omni conflictu anci-
piti subsidium ferebat, ac in rebus du-
biis responsa dabat: Cum ergo Arcam
in potestatem Ethnicorum redactam in-
dignè dehonestari, & sacrilegè profana-
ri viderent, non laborabant, ut eam, &
à captivitate, & à probris vindicarent,
cum tamen pro liberatione ejus, ac re-
demptione, suas facultates, existimatio-
nem,

nem, sangvinem, & vitam ipsam offerre debuissent.

Hac doctrinâ docemur, quanta Regibus obsequendi voluntate esse debeamus, iplisque si quando indigeant, omnibus nostris, & viribus, & rebus subvenire, ut nec sangvini, nec vitæ parcendum, si eam pro illorum sospitatione profundere sit necessum.

1 Reg. 15. v. 15. *Et ait Saul: peper-* 109
cit populus melioribus ovibus, & armen-
tis ----- reliqua verò occidimus. Quid est, quod Saul se authorem cædis facit, & servati gregis culpam in Populum rejicit, cum tamen versu hujus Capitis 9. dicatur: *Pepercit Saul, & Populus optimis gregibus ovium, & armentorum?* v. Quia Saul amabat dicere, quæ ad commendationem sui faciebant, & tacebat, quæ ipsum dedecebant, & quoniam occidisse Amalecitas, resque illorum perdidisse, honorificum erat Sauli, idcirco agebat: *occidimus.* Sed quia servasse ea, quæ maectanda, & vastanda fuerant, peccatum erat, omnem in Populum culpam refert, dicens. *Pepercit populus.*

Hinc docemur, quam optimè sciat homo publicare, ex quo laudem habeat, & dissimula-

mulare, quod dedecori esse queât. Omnes etiam de vulgo extremo Rhetores sunt ad commemorandum, & amplificandum, & extollendum, quæ sibi honorifica, & fructuosa sunt, & muti esse ad ea, quæ honori, & existimationi officiant.

110. I Reg. 20. v. 30. *Fili Mulieris virum ultrò rapiens.* Sic Saul ad Filium suum Jonatham loquebatur, sed, quæ verborum significatio? x. Sensum hunc esse; Fili meretricis; hæc enim viros ambit, & ad scelus allicit. Quasi dicat Saul: Videris mihi ô Jonatha non esse Filius meus, sed Matris adulteræ, eô, quòd non parcas, nec faveas mihi, sed Davidem magis amas, quàm me, quasi ille, aut aliquis ejus cognatus sit Pater tuus, non ego: aut verò Mater tua, non ex me, sed ex Davide te conceperit, & genuerit.

Timeamus, ne Pater Cœlestis, nos neget esse suos filios, quòd mandatis ejus non pareamus, quid, si dixerit: *Vos ex Patre diabolo estis.* Joan. 8. v. 44. *Deum time, & mandata ejus observa, hoc est enim omnis homo.* (: id est, ad hoc est omnis homo.:) Eccl. 12. v. 13. *Scito, & vide, quia malum, & amarum est reliquisse te Dominum DEUM tuum, & non esse timorem mei apud te.* Jerem. 2.

1 Reg. 21. v. 6. *Dedit ergo ei Sacer-* III.
dos sanctificatum panem. Quare panes
 laicos non dedit? & cum laicos ad ma-
 num non haberet, quare alio non misit?
 Cur non ad viciniam? v. Quia cum
 Achimelech Davidem tam obtemperan-
 tem præcepto Regis, tanque expedite,
 & celeriter iussa ejus exequi v. dit, id
 satis arbitratus est, ut ei Sacros panes
 offerret, & ideò ob urgens negotium,
 non misit aliò pro panibus laicis. Vide
 Abulensem in Cap. citatum.

Verus obediens parat aures auditui, Lin-
 guam voci, manus operi, pedes itineri; & sic
 se totum intra se colligit. ut mandatum per-
 agat imperantis, inquit S. Bernardus Sermo-
 ne de Obedientia. *Hodie invenies multos subje-*
ctos, qui exigunt, ut superior quærat: quid vis,
ut faciam tibi? non ipsi quærent: Domine quid
me vis facere?

Sed cur Achimelech de sola militum
 Davidicorum munditie interrogavit, di-
 cens: *Si mundi sunt pueri?* Quare de
 munditia David non inquisivit, qui de
 iisdem panibus Sanctis comesturus erat?
 v. Quia Sacerdos Achimelech, vidit
 celerem Davidis obedientiam, & ideo
 illum de munditia non examinavit: sci-
 ens

ens non posse illum non esse valdè Sanctum, qui tam prompte esset obediens. Nam in una perfecta obedientia, omnes aliæ virtutes, velut in compendio, inclusæ videntur, & ideo absque omni indagine, statim illi dedit panem Sanctum.

Obedientia est spontanea mors ---- & sepulchrum propriæ voluntatis, inquit Climachus Gradu 4. de gradibus Obedient. Sola obedientia est, quæ fidei meritum possidet, sine qua infidelis quisque convincitur, etiam si fidelis esse videatur. S. Greg. Lib. 35. Moral.

113. I Reg. 25. v. 4. *Cùm ergo audiisset David ---- quòd tonderet Nabal gregem suum, misit decem juvenes. &c. Quæritur, cur David rectè eò tempore, quò Nabal tonderet oves, misit ad ipsum juvenes pro succursu necessitatis alimentati? R. Causam dat Abulensis, Quæst. in citatum Cap. dicens: Voluit petere nunc, & non alias, eò quòd crederet eum nunc magis esse dispositum ad dandum, quàm alias; quia in die illa tondebantur oves, fiebat lætitia magna, & convivium, & cùm tunc sint homines hilariores, esset magis dispositus ad dandum, sed Nabal fatuus, negavit, quod petebatur. Multa David bona domui Nabal contulerat, nec*

nec tamen unicum, quod petit, impetrat, quin & convitiis Davidem laceffit.

Quanta tibi DEUS infinita beneficia contulit, & in dies confert? petit a te servitium amoris sui, & dixisti: *Non serviam Jerem. 2. v. 20. Multi habent multa dona, & DEUM nesciendo, à quo habent, impia vanitate jaclantur. Nemo autem est donis DEI beatus, qui donanti extiterit ingratus, ut habet S. Aug. Lib. de Viduitate. Cap. 16.*

2. Regum 2. v. 14. *Surgant Pueri, II4. & ludant coram nobis.* Quæritur qualis hic lusus militum David, & militum Isboseth, in Gabaon? *v. Lufum hunc fuisse cum Capite, ut patet ex Littera, ubi dicitur: Surrexerunt ergo --- apprehensóque unusquisque Capite Comparis sui, defixit gladium in latus contrarii, & ceciderunt simul.*

Hi ludi prius in Gabaon producti, hodie sapiùs reproducuntur. *Gabaon* idem sonat, ac *Calix*. Quando convenitur ad Gabaon, ad Calicem, nil usitatus est, quam ut surgant; atque sic luditur: ille vicinum attrahit, alter amicum, gladiumque Linguae suae nunc in Caput, nunc in Pectus Comparis sui defigit. Luditur cum honore Proximi, vel Nomine, sed detestabili lusu; unus facta configit, alter dicta transverberat: iste caesim formam vultus sauciat. ille pun-

punctim gressus pedum vulnerat: jacent postmodum hinc inde frustra dilaniati honoris, & nominis. O lusum Cœlo indignum!

115. 2. Reg. 8. v. 1. *Tulit David frænum tributi de manu Philistiim.* Quid est frænum tributi? *Frænum* appellari immoderata tributa, nam, ut fræno equus regitur, & à seffore retineri, & quamcunque in partem flecti potest: sic Princeps tributo subjicit subditos, cogitquè illud, & dare, & facere. Rex ergo David cupidus felicitatis suorum subditorum, redemit eos, ab illa terribili oppressione, quam sub tyrannide Philistinorum annis pluribus Israelitæ patiebantur.

Sic & genus humanum erat sub fræno tributi diaboli, sed tulit illud David, seu Christus Dominus per Passionem, & Mortem suam, qui cupidissimus felicitatis hominum, redemit ab intollerabili oppressione, & posuit sub svavi jugo, & onere suo levissimo, Juxta illud Matth. 11. v. 30. *Jugum meum svave, & onus meum leve.* Utinam hoc crederent homines! sed ut inquit S. Bernardus in Cantica. Nunc frustra clamat Christus de levitate oneris sui, sinè causa jugum suum svave prædicat: quando quidem & ab ipsis, qui Christiano censentur nomine, o-

nus

nus diaboli, & jugum carnis, atque sæculi hujus, delectabilius reputatur.

2. Reg. 8. v. 13. *Fecit sibi David* 116. *nomen - - - capta Syria in valle Salinarum cæsis decem, & octo millibus.* Quid est, quod hoc nomen grande paravit, ubi non tam multos, quàm alibi hostes fuderit? Adarezer enim Regem Soba percussit, cæpitquè ex parte ejus mille septingentos equites, & viginti millia peditum. Et de Syria percussit viginti duo millia, nequè tamen hic, & ibi Scriptura refert fecisse sibi nomen? 17. Quòd in valle Salinarum factâ cæde decem & octo millium, nomen gloriosum acquisivit, inde est, quòd, quos ibi trucidavit, illos etiam honorificè sepeliri curavit, quòd aliis à se cæsis, non scitur David fecisse. Lege Tostatum in Cap. 8. Lib. 2. Regum.

Hæc est summa integritas amoris, hoc signum veri, & sinceri Christiani, nempè diligere inimicos, mortuos sepelire; benedicere maledicentibus, orare pro persecutoribus. Arduum quidem opus, sed facientis magnum meritum; difficile est eam repugnantì naturæ inferre vim, ut hoc faciat, sed ingens victoriæ gloria. *Quantò majus periculum*

riculum in prælio, tantò majus gaudium in triumpho. ut docet Aug. in Soliloquiis.

117. 2. Reg. 18. v. 3. *Non exhibis, quia tu unus, pro decem millibus computaris, meliùs est igitur, ut sis nobis in Urbe præsidio. Quare David in campum ad prælium exire volenti, Populus svasit, ut potiùs in Urbe remaneat? R. Davidi svasisse populum manere domi, non tam ideo, quòd quasi dimidius exercitus cæderetur, si ille cæderetur; quàm quia ipse manens in Urbe, tantum ageret orando, quantum decem millia de euntibus ad bellum, pugnando, inquit Abulensis.*

Velut aurum apud homines omnia subigit, sic oratio est aurum, quò immensa DEI pietas, se vinci tolerat, ut hominum precibus cedat. *Labia sancta exaudit DEUS, & ipsis citò annuit precibus, quas lingua immaculata pronunciat. inquit S. Hyer. Epist. 14. Tom. 9.*

118. 3. Reg. 3. v. 25. *Dividite infantem vivum in duas partes. An æquum hoc, & justum, ut dividatur infans? R. Minimè. Nec hoc intendebat Salomon, sed elicere voluit Rex sapientissimus abditos affectus. Hinc penitissimam Salamon causam notitiæ accipiens, sic sapi-*

sapientissimè conclusit: Non potest in ea mente locus esse justitiæ, ubi tam potenter imperat affectus invidiæ.

Si DEUS charitas est, ipsa invidia dæmon sit, oportet; ut igitur, qui charitatem habet, DEUM in se manentem habet; ita, qui invidiam fovet, dæmonem haud dubiè in se ipso nutrit, & alit, inquit S. Bas. Orat. i. *Magis speranda est Salvatio ejus, qui parum boni facit, & factis aliorum favet, quàm illius, qui multa, & invidet aliis.* ut habet S. Ansel. Cap. 43. Tolle invidiam, & tuum est, quod habeo; tollam invidiam, & meum est, quod habes. S. Aug.

3 Reg. 3. v. 26. *Nec mihi, nec tibi, sed dividatur.* Quare Rex Salomon mulierem illam falsariam deprehendens, immunem abire permisit, & non punivit? v. Satis illam mulierem punitam fuisse à Salomone, dicit Basilus Seleucus Or. i. Nam Rex condemnabat hanc mulierem, ut domum rediens haberet præ oculis fascias, & panniculos, quibus involutus erat infans, quando dormiens oppressit eum; horum enim aspectus erat Matri tormentum ingens, ita, ut illa solitudo fuerit illi pœna gravior, quàm infligere potuisset Salomon.

Quàm ingens tormentum in morte peccatori adferet aspectus fasciarum, & pannorum sordidorum, quibus involutus erat, vitiorum? ubi omnia peccata, etiam ea, quæ ex memoria effluxerant, detegentur. Ibi condemnabitur quid quid fuerit inventum in te, operis vel otii, sermonis, & silentii, usque ad minimam cogitationem, etiam quod vixisti, si non fuerit ad voluntatem DEI directum. inquit S. Ansel.

120. 3: Reg. 6. v 7. *Domus autem, cum ædificaretur de lapidibus dolatis, atque perfectis ædificata est, & malleus, & securis, & omne ferramentum, non sunt audita in domo, cum ædificaretur.* Quomodo hoc sine omni strepitu fieri potuit? *v.* Quia, ut dicunt Abul. Lyran. & Ribera: Lapidés jam dolati erant, undè nec malleo, nec securi, nec ferrò ad eos dolandos, & aptandos opus erat, sed tantum calce ad eos inter se conglutinandos. Fuerant autem dolati, & perfecti in monte Libano, vel alibi, antequàm in Sion ad fabricam Templi adducerentur.

Nos DEUM verum in Altari habemus, quot tamen strepitus per risum, confabulationes, quasiunculas, ubi nam, dum Missa finiatur, celebrandum sit mensale Symposium?

um? ubi mulierum conciliabulum? ubi pro pecunia ludendum, facimus. Optimè dixit Chrysoft. hom. 33. in Math. *Domus priscis temporibus Ecclesiæ erant, nunc ipsa Ecclesia in Domum redacta est.* Utinam non in macella! in quibus aliqui carnalia sua milcent colloquia; viva Carne Christi in Altari de- spectâ.

3. Reg. 9. v. 11. *Dedit Salomon Hy-^{121.}ram viginti Oppida in terra Galilææ.* An dando tot Oppida fuerit avaritia, vel prodigalitas? R. Aliquos docere, fu- isse avaritiam, quia inquit, terra illa infœcunda, & valetudini parum amica fuit. Idcirco etiam Hiram non conten- tus dicebat: *Hæccinè sunt Civitates, quas dedisti mihi Frater?* Ibidem. v. 13. Alii has Urbes Hyramo datas, prodigalita- tem vocant, quòd cum dare potuisset frumentum, oleum, & pecuniam, dare tamen maluit prædia, & latifundia, quæ sic à Terra Sancta sunt abscissa, & in possessionem Gentilium redacta.

Sunt multi, qui opes suas in DEI do- mos, ac titulos venire sinunt, & chariora sua prælia in DEO erectas Basilicas, munifi- cè erogant; at major est numerus eorum, qui integra patrimonia sua scortis, & pellicibus suis prodigaliter offerunt, DEO interim ne

uno quidem lapide in illius Domum, ac Titulum dicatô, aut in pauperes unô vel saltem nummô erogatô. Vetus adagium fuit: Nemo dat, quod non habet; nunc nemo dat, quod habet.

¶ 22. 3 Reg. 18. v. 42. *Pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua.* Quid sibi vult Elias per situm illum inusitatum, quem hic in orando adhibuit? R. Ut nimirum demisso corporis gestu, cordis, animique excitaret humilitatem, quæ necessaria est oranti. Lyranus sic habet in cap. illud: *Pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua, ut devotius oraret ad divinum beneplacitum impetrandum pro communi populo:* ut nimirum majori cum reverentia, atque humilitate divino Numini necessitatem communem exponeret, & subsidium efficacius impetraret.

Estne tua similis in Ecclesia oratio? est, scilicet; dum poplitem unum inflectis more supplicantis, alterum erigis more illudentis, & oculos in omnes templi angulos conjicis, nullusque templum ingreditur, vel inde egreditur, qui oculos tuos prætereat. Amor DEI, est vita animæ; si ergo vis animam vivere ex amore DEI, non debes oculos quaqua versus apertos gerere, sed claudere,

& uni

& uni duntaxat DEO servare. *Nequius oculo quid creatum est?* Eccli. 31. v. 15.

3. Reg. 19. v. 3. *Timuit ergo Elias, & surgens abiit, cumque venisset, ut sederet subter unam Juniperum, petivit animæ suæ, ut moreretur. Mira res! Cum Ministri impiæ Jezabelis eum ad mortem persequerentur, fugit in montem, ne moriatur, cur nunc petit, ut moriatur? ¶ Eliam petivisse, ut moreretur morte naturali: fugisse in montem, ne moriatur morte violenta. Adde quòd Elias timebat non tam mortem, quàm Jezabelem, in excindenda vera Religione obstinatam.*

Quæ mors nobis continget, violenta, an naturalis? nescimus. Timeamus Dominum, quia *timenti Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedicetur.* Eccli. 1. v. 13. Timor datus fuit homini, ut timeret DEUM, & timeret ab eo separari, & eum offendere, & puniri, & ab iplo damnari. *inquit S. Bon. Cap. 21. Lib. 1.*

Sed quare subter Juniperum, & non subter alias arbores requievit? ¶ *Causa est, quia in monte illo, ad quem fugerat, multi erant Serpentes, & ideò sub umbra Juniperi, quæ naturalem virtutem*

tem habet fugandi Serpentes, ut tutus, & securus viveret, requievit. Quòd autem umbram Juniperi, fugiant serpentes, docet Plinius, & ex Plinio Bartholomæus Anglicus Lib. de proprietatibus rerum. Cap. 84.

Si tutè requiescere vis, pone te sub umbra Crucis Passionis Domini, quæ Crux virtutem habet fugandi serpentem antiquum, qui est diabolus. Nam ut inquit *Cassiod.* super Pfalterium: Crux est humilium invicta tuitio: superbiorum abjectio: victoria Christi: perditio diaboli.

125. 3. Reg. 17. v. 4. *Corvis præcepi, ut pascant te.* Quomodò Elias nutriebatur, quærit *Chrysof.* Corvus enim in Lege impurum animal habetur. ¶ Si panis est bonus, & caro pingvis, quid refert, quòd allata fuerit ministerio corvi, à quo Lex prohibet, & abhorret? hac enim in re, non dispensatoris conditio, sed cibi bonitas attendenda est; nam si venenum columba portaret, non ideò mortiferum esse desineret. Nunquid Isaäc de venatione Esau Filii aliàs flagitiosi vescebatur? Sed, ut inquit Guilielmus in Cap. 25. Gen. *Venatio erat bona, etsi non bonus venator.*

Verbum DEI cibus est animæ; qui hunc nobis cibum ministrant, sunt Dispensatores Ecclesiæ; quòd si fortè improbus est Dispensator, nihil id bonitati alimonix officit. Sit Doctrina Sancta, sit Catholica exhortatio, sit verum, quòd dicitur, non habes, quod cures, qualis sit ille, qui docet, vel instruit: sit utilis, & fructuosa Concionatoris admonitio, etiam si improbus sit, tum ille vivat, ut volet; tu non vitæ tui Magistri, sed Doctrinæ, quam tradit dabis rationem. Si candelabrum benè luceat, quid officit, quod candelabrum sit ligneum? Non a quò fiat ad rem pertinet, sed quid fiat. ait *Seneca*.

4. Reg. 2. v. 12. *Pater mi! Pater mi!* 126.

Currus Israël, & Auriga ejus. Quare *Elisæus* vocat *Eliam*, *Currum*, & *Aurigam*? R. Quia tanquam *currus* sustinebat onera Reipublicæ: tanquam *Auriga* dirigebat omnia ad publici boni; & Religionis emolumentum. Erat simul *currus*, & *Auriga*; regebat, & regebatur subditus ipse DEO, ipsi Populus.

Doctor, qui mores Populi, & per patientiam sustinet, & Sacri eloquii verbum docet, *currus* dicitur, & *Auriga*. inquit S. Greg. Hom. 22. in *Ezech.* *Currus*, quia tolerando portat; *Auriga*, quia exhortando agit: *Currus*, quia mala sustinet; *Auriga*, quia Populum bonis admonitionibus exercet. Do-

ctor ex S. Thoma Lect. 4. debet quinque docere, juxta illud 1 Corinth. 14. v. 19. *In Ecclesia volo quinque verba meo sensu loqui.* quæ illa verba? *κ.* Credenda, agenda, vitanda, speranda, timenda. Hæc Doctor, seu Sacerdos Orator Populum docere tenetur, tanquam præcipua christianæ institutionis Capita, ut sit dignus Auriga Israel.

127. 4. Reg. 12. v. 3. *Verumtamen excelsa non abstulit.* Quis sensus hujus Scripturæ? *κ.* Sensum hunc esse: quidquid hic, vel ille Rex fecit, hoc tamen non fecit, ut loca profana, & Sacrilega in locis editioribus constructa demoliretur, in quibus turpis cultus inanibus dæmoniorum simulacris, ad insigem veri DEI injuriam deferebatur. De paucis hoc dicitur, quòd excelsa abstulerint; David, Ezechias, & Josias communem hanc notam evaserunt.

Hodie plurimos videas, qui excelsa hæc non auferunt, hoc unum eorum præclare factis deest, quòd excelsa cupiditatis dominandi non dejiciant; contagium hoc tam commune est, tam vulgaris pestis, malum tam latè diffusum, ut paucos reperias, quibus caput à vana dominandi cupiditate non intumuerit, & quorum ingenia foetido ambitionis fundo immerfa non jaceant.

4. Reg. 23, v. 37. *Et fecit malum (: Jo-¹²⁸ achaz:) coram Domino, juxta omnia, quæ fecerant Patres ejus. Cum tamen Pater hujus Joachaz Josias nempe, Rex fuerit sanctissimus, & religiosissimus; quomodo ergo hoc verum erit? ¶ Ex Prado, qui in Cap. 19. Ezech. Num. 13. sic habet: *In his Patribus, quorum scelera imitatus est Joachaz, non censendum Josiam, sed eos tantum numerandos, qui illi authores fuerunt flagitiorum, quæ perpetravit, & generarunt in ipso improbitates, quibus se obstrinxit, eò, quòd in aperto sit: non minore jure ejus, cujus mores imitatur, quemcunque dicendum esse filium, quam ejus, à quo genitus est.* Complures habuit Rex Joachaz Magistros, à quibus ad enormia scelera institutus fuit: & ideò tam Pater nimirum est, qui moribus alium informat, quàm, qui vità illum donat. O quot hodiè similes millenos, & millenos habet mundus Parentes, & perditionis Magistros!*

Tob. 5. v. 16. *Rogo te indica mihi,¹²⁹ de qua Tribu es tu? aut de qua Domo? respondit Angelus: Genus quæris Mercenarii, an ipsum mercenarium, qui cum*

Filio tuo eat? Quæritur, an è re fuerit interrogare de Domo, & Tribu? ¶ Quid Tribui, domui, generi parentibus, officio, ad quod Raphaël expetebatur? Comitum consultum, circumspectum, expertum; non sanguinem, Profapiam, Tribum, causa tunc illa postulabat. Quid profuisset, si è nobilissima Tribu, atque illustrissimo Stemma-
te oriundus Raphaël, & interim officio, ad quod deposcebatur, ineptus fuisset. At si per virium facultatem, ab omni periculo tutari, aut eximere Tobiam juniorem potuisset, quid obfuisse Tribus illius, ut ut extrema, & extremarum infima. Quid obest, si Comes, vel Princeps in foveam cadit, & rusticus extrahit?

130. *Judith. 16. v. 23. Porro Judith universa vasa bellica Holofernus, & conopœum obtulit in anathema oblivionis. Quæritur, cur sibi servare noluerit? ¶ Voluit Judith fugere occasionem peccati. Nam ut ait S. Ambr: ex occasionibus occasionem, & audaciam accipit diabolus, ut redeat, quasi diceret Judith: Vasa ista bellica &c. possunt esse diaboli, quibus*
me

me tentare potest, revocando mihi in memoriam illecebrōsos Holofernis oculorum nictus, frequentia cordis suspiria, calētissimas manuum compressiones; abeant ergo ex oculis meis, hæc vasa bellica, ne mortuo licet Dominò, per oculos animum vulnerēt: eant in anathema oblivionis; timeo occasionem, ne me victus Holofernes, etiam mortuus vincat.

O occasionistæ! occasio facit furem. Occasio mali, habet vires prodigiōsas. Hinc S. Bernard. Ser. 66. in Cantica ait: *majus miraculum est inter vehementes occasiones non cadere, quam mortuos suscitare.* Facilius adhuc mors reddit mortuos suos, quam vehemens occasionis diabolus relinquat animam incorruptam.

Job. I. v. II. Extende paululum manum tuam, nisi in facie benedixerit tibi. 131.
Cur Diabolus petit manum DEI extendi in Job, & non potius rogat sibi eum tradi cruciandum? *ꝛ.* Quia noverat Diabolus in se expertus virtutem, & potentiam vindicis Manus DEI: sciebat vires suas in castigando, viribus DEI infinite inferiores; & ideo non petebat sibi in manus tradi, sed ut potius caderet in Manus DEI, sciens quàm horrendum sit incidere in Manus ejus. Ecce

Ecce Diabolus non vult manum mittere in Jobum, sed petit in illum extendi Manum DEI: & homo injuriam patiens, non committit vindictam DEO, sed ipse vindicat, sciens illud Deut, 32. *Mea est ultio, & ego retribuam.* DEI officii est nos tueri: DEI officii injurias nostras repellere: DEI officii est nos ulcisci, fidem dedit, servabit illam: ut quid ergo nos in officium DEI immergimus? quod nostrum est, non facimus; quod alienum est temerè nobis usurpamus. Ita fatui sumus, ut subinde placeat jacturam potius cœli facere, quàm injuriam non vindicare.

132. *Job. i. v. 21. Dominus dedit, Dominus accepit.* Cur non dixit: Dominus dedit, Diabolus accepit, cum ille accepit? *v.* Non dixit: Diabolus abstulit, quia probè sciebat Diabolum non plus mali inferre posse, quàm illi sit à Domino permissum. Vide Aug. super Psal. 31. ubi ait: *Non dixit Diabolus abstulit, ne fortè dicatis: hæc mihi Diabolus fecit, prorsus ad DEUM tuum refer flagellum tuum, quia nec Diabolus tibi aliquid facit, nisi ille permittat, qui desuper habet potestatem, aut ad pœnam impiis, aut ad disciplinam filiis.*

Familiale est multis in Confessione Sacra dicere, Diabolum fecisse in ipsis peccatum, cum

cum tamen ille, quamvis, ut canis latret, neminem mordet, nisi volentem. Sed hoc est: Nullum vitium est sine patrocínio. Unde Seneca Epist. 117. dicit: *Vitia nostra, quia amamus, defendimus, & malumus excusare, quam excutere.*

Job. 2. v. 7. Percussit Job ulcere pes- 133.
simo, à planta pedis, usque ad verticem
capitis. Quæritur, cum in omnibus
membris Jobum cruciaverit dæmon, cur
Lingvæ ejus non nocuit? R. DEUM
non permisisse lingvam Jobi cruciari per
dæmonem, vel ei impedimentum fieri,
ne à Laude DEI cessaret; Tum quia in-
tentum dæmonis erat, ut Jobum indu-
cat ad maledicendum DEO, & ideò
lingvam ejus permisit illæsam, ut per
eam maledicat, sed intentio non habuit
successum. Si quæras, cur Uxori Job
nihil nocuit? R. Quia Dæmon, illâ in-
tentatione Jobi, tanquàm instrumentò uti
voluit, ut si fors ipse Dæmon efficere
non posset, ut Jobum à patientia dejice-
ret, saltem per preces uxoris flectere-
tur; sicut ejecit de Paradiso primum ho-
minem per uxorem: et voluit impedire
mortem Christi, per uxorem Pilati.

134. *Job. 4. v. 11. Tygris perit, eo quòd non habeat prædam. Cur tygris perit? v. De hoc animali tradunt Naturalistæ, quòd cum frustum carnis, aut aliud quidpiam suo palato gratum è sublimi arbore pendulum videt, binâ, ternâque subsultatione id appetere; at si primo, secundo, tertiove conatu non assequatur, quod prensat, statim intermittit studium, langvescit animò, & desistit à proposito, & sic perit, quòd non habeat prædam.*

Discat homo Christianus, non imitari tygridis naturam, dum se ad orandum componit, ut ab oratione (: etiamsi statim non exaudiatur:) desistat; sed persistet magis, fortiter instet precibus: clamet multum ad Dominum: non deficiat, non dimittat animum, non remittat de studio, ne pereat, ut tygris. *Vult DEUS rogari, vult cogi, vult quadam importunitate vinci, ideo dicit: Regnum Cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Sis in precibus importunus. Si dissimulat audire, quem rogas, esto raptor: esto violentus, ut vim etiam Cælis inferas.* Ita S. Gregor.

135. *Job. 5. v. 24. Vistans speciem tuam non peccabis. Quæritur, quæ sit illa species? v. Ex Richardo de Sancto Victore in Cap. 4. Cant. dicente: Species nostra est proximus noster, in quo inspicimus*

imus, quid nos sumus. Ut sciat quis, an non in facie sua sit macula, an capilli benè pexi, vestitus an rectè aptatus, consulit speculum, ut quod desit, in illo videatur. Sic proximus noster speculum nostrum est, in quo errata nonnulla, & defectus aliquos, & lapsus videmus. Ut ergo non prolabamur, bonum erit illos defectus intueri, ut fugiamus, & aliena vitia aspicere, ut emendemus propria. Si quis attendit, ubi proximus ceciderit, sciatque quomodo perierit, satis amens fuerit, si tam præluens speculum, ob oculos habens, turpi lapsu corruerit, & monitus deliquerit, aut corrigi neglexerit. Nimium præceps est, qui transire contendit, ubi alium conspexit cecidisse. inquit S. Cypr. de singular. Clericorum.

Job. 31. v. 27, & 28. Si osculatus sum 136.
manum meam ore meo, quæ est iniquitas maxima, & negatio contra DEUM altissimum. Quæritur, quomodo osculari manum suam sit maxima iniquitas? videtur quòd nec minima sit. R. Gentiles illius temporis, quò Job vivebat, adorabant corpora cœlestia tanquam De-

os, & osculabantur manum suam in signum reverentiæ eis exhibitæ. *inquit Lyr.* Dicit ergo Job quasi sic: Si veneratus sum aliquando idola (: quod est gravissimum peccatum, quò DEO vero negatur debitus cultus:) manum meam osculando in signum reverentiæ eis exhibitæ, hæc et hæc faciat mihi DEUS.

Osculatur manum suam ore suo, qui gloriatur, & laudat quod facit. *inquit S. Gregor. Lib. Moral. Cap. 22.* Jactabundi, suorum operum tubicines, opera sua externè, moraliter adorant, & propter opera, manum. Huc revocantur & capitosi, qui duntaxat dictamina sui Intellectus, tanquam oracula respiciunt, neque ab his ullatenus recedunt, sed colunt judicia suorum intellectuum, & in signum reverentiæ eis exhibitæ, osculantur manum suam.

137. *Psal. 7. v. 15. Ecce parturiit injustitiam, concepit dolorem.* Quomodo hic ordo perverti videtur, ut conceptione prior sit parturitio? *¶ Ex S. Basilio,* qui dicit: *Ordo significantissimè explicat, cordis conceptionem.* Magno mysteriò factum, quòd Propheta, dum culpæ nativitatem describit, contrarium ordini, quo nasci viventia soleant, ostendat. Nam omnia animantia prius concipiuntur, quam

quàm in lucem edantur: culpæ verò generatio, tam subitanea est, ac momentanea, tamquè facile, & leviter perficitur, ut prius nata, quàm concepta antè perfectà, quàm inchoata videatur.

Hac re admirabiliter exprimitur, quanta sit ad perpetrandum scelus, hominis promptitudo, ut ipsum partum conceptio sequi videatur. Hinc est, quòd homo tam sit dexter, tamquè propensius ad malè agendum, tam velox, & acutus ad vitia: tam proclivis ad vana, & noxia, ut illi sit idem videre mala, ac condiscere. Intra pauculas horas omnibus numeris absolutus Magister evadit, vixquè pedem intulerit scholæ vitiorum; quando illicò facultatis peccandi Doctor inaugurari possit. O tempora! ò mores! ò mores! ò res! ores, ut sint meliores.

Psal. 28. v. 9. Vox Domini præparat-138.
antis cervos. Quomodò præparat?
 v. Hic per Vocem Domini intelligi tonitrua, quod est tonatio Domini, per quam horrifono fragore perterrefaciens prægnantes cervas ad partum præparatas obstetricatur, quæ alioquin sine grandi terrore difficilè parerent.

Causas naturales sæpè ordinat DEUS ad peccatorem terrendum, sed tamen nullus subinde timor DEI, ut ad frugem meliorem redeat,

deat, qualis duritia cordis! quanta mentis
cœcitas! Nimirum enim se fallunt homines,
qui, quæ summò Divinæ providentiæ confi-
liò fiunt, casu fieri putant. DEO nihil for-
ruitum.

139. *Psal. 38. v. 7. Verumtamen in ima-
gine pertransit homo, sed & frustra con-
turbatur. Quæritur, quæ sit illa ima-
gò, in qua homo pertransit? v. Præ-
dictis verbis Prophetam testari voluisse,
omnia mundi bona, uti sunt opes, ho-
nores, sanctitas, robur &c. vana esse, &
fluxa, & non esse vera bona, sed ima-
gines, & umbras rerum bonarum; &
ideo frustra turbari homines, cum ista
vel non possunt acquirere, vel acquisita
coguntur dimittere. Ecce! mendaces fi-
lii hominum in stateris. Psal. 61. Quid
est, esse mendacem in stateris? v. In
stateris, idest in suis judiciis, & electi-
onibus, ac decipere seipsos, quia no-
lunt in rectæ rationis iudicio, quasi in
statera appendere, & examinare, quàm
vana sint bona mundi hujus, & quàm
vera, & stabilia bona cœlestia; ut scili-
cet, eligerent bona permanentia, & con-
temnerent bona citò transeuntia, vel po-
tius imagines, & umbras rerum bona-
rum, seu cœlestium.*

Pfal. 40. v. 9. Verbum iniquum con- 140.
stituerunt adversum me. Alia versio sic
 habet apud Hug. Card. *Verbum diaboli*
constituerunt adversum me. hoc est: Ver-
 bum, quod mihi dixerunt, tale est, ut
 planè credam ab ore diaboli processisse.
 Et quod illud diaboli verbum? *v. Ne-*
quaquam moriemini. inquit Hugo, &
 modo per adultores, qui sunt organa
 ejus, dicit: *Nequaquam moriemini.* be-
 nè potestis modo bibere, & comedere:
 vos estis adhuc juvenes, quando senue-
 ritis, tunc facietis pœnitentiam, eja er-
 gò hilariter agite, animo indulgete, mun-
 do per floridam ætatem fruimini, habet
 sum pœnitentia tempus reliquum, DE-
 US est Pater misericordiarum, & sub
 ultimam vitæ periodum vos exaudit, ut
 Latronem exaudivit; de talibus, talia
 loquentibus dixit David: *Verbum dia-*
boli constituerunt adversum me.

O peccator! statim à perpetrato peccato,
 ab accepto vulnere animæ, cursu veloci pete
 remedium, procura medicinam, & quâ po-
 tes pernicitate contende ad fontem salutis.
 Nam a primo rationis usu, a rudibus pueri-
 tiæ annis initium facere peccandi, & pœni-
 tentiam rejicere in occalum vitæ, idquè ex

præfidentia nimie bonitatis, & misericordiæ
DEI; velle in uno illo expirantis animæ
momento facere, quod totis effluxis annis
nunquam factum, aut etiam cæptum est, co-
nari aliquid, est *moraliter* impossibile. Dixi
moraliter, nam scitur articulum Fidei esse,
hominem donec vivit, absquè remedio, non
esse.

141. *Psal. 54. v. 9i Expectabam eum, qui
salvum me fecit, à pusillanimitate Spiritus,
& tempestate. Quæritur; quare
expectavit, & quid? R: Dum David
elongaverit fugiens, & manserit in so-
litudine, tanquam loco secretissimo, pu-
tabat magnâ se pace posse perfrui, & li-
berum ab omni hoste, à quo impetatur;
& appetitu, à quo impugnetur; sed ta-
men, & ibi habebat tempestates, ideò
dicit: *Expectabam eum*, id est DEUM,
etiam hic in solitudine, *qui me*, alibi
sæpè, *salvum fecit*. Quia, ut inquit
S. Paschasius Lib. 4. in Cap. 4. *Math.*
*Necdum in solitudine liberum se intelligit
à periculo, dum adhuc se flagitat liberan-
dum.**

Docemur per hoc, etiam si aliò, & aliò
nos recipiamus, hostem nos semper a tergo
habere, hostem inquam, qui est Diabolus.
Dignè aliquis discederet, si eò ire posset,
ubi

ubi eum diabolus invenire non posset, ut loquitur Faust. Rhegiensis Serm. 2. Non satis est mutare locum homini, qui invariatus servat vitæ mores, hinc de talibus dicebat Horatius: *Cælum, non animum mutant, qui trans mare currunt.* Optimum ab hoste effugium est vitæ sanctioris studium, & pravorum morum, qui te bello cruentissimò infestant, correctio.

Psal'm. 60. v. 9. Reddam vota mea de 142.
die in diem. Quid est hoc: de die in diem? *v.* Hoc est, inquit Hugo: non semel tantum, vel ad horam, sed de die in diem, id est assiduè, & cum perseverantia. Hoc verbo Davidico commonemur perseverantiæ in suscepto DEI servitio, *v. g.* Religiosi, in statu Religioso; ne ullà unquam die vitæ præsentis deficiamus à votorum, vel promissionum nostrarum impletione; sed ut semita conversationis nostræ quasi Lux splendens à primo die ingressus in ordinem, crescat in perfectum diem felicitatis æternitatis. *Mementote diei hujus, in qua egressi estis de Ægypto.* Dies, qua Religiosi egressi sunt de Ægypto, est bona voluntas, quâ educuntur de sæculo; hujus semper meminisse debent,

ut à fervore illius non recedant: Sic reddent vota de die in diem, de die primo suæ conversionis, sumptâ forma, eaque applicata in diem quamcunque vitæ posterioris.

143. *Psa'm. 64. v. 12. Benedices coronæ anni benignitatis tuæ.* Quid est, quod non Mensibus, non Hebdomadibus, non Diebus, non Horis. Sed Anno tantum benedicatur, cum tamen Annum hunc dies virtutum faciunt, (:dies verò hujus Anni sunt singulæ quæque virtutes :) cur non eis, sed soli anno præmium promittitur. *v.* Quia tametsi singulæ virtutes suam remunerationem habeant, tamen absque perseverantia coronam consequi non possumus; idcirco anno promittuntur benedictiones, quia ille est finis pugnæ, terminus laboris, exitus vigiliarum, clausula fatigiorum. Nam fuisse pium, & virtutis studiosum unò Mense: fuisse una Hebdomada sanctum, una Hora castum, humilem, sobrium, patientem, &c. parum proderit, nisi in finem usquè vitæ perseveremus in illis, quia, *qui perseveraverit usque in finem, ille salvus erit. Matth. 10: v. 22.* Quæ utili-

utilitas feminum florentium, & postea
tabescentium ?

Pfalm. 68. v. 32. Et placebit DEO, 144.
super vitulum novellum cornua producen-
tem, & ungulas. Quæritur, quid my-
sticè hoc significet? *v.* Richardus, hoc
exponit de his, qui rudibus teneræ æta-
tis annis DEO se offerunt. Hi tanquàm
vituli novelli, cornua parvula primarum
cogitationum proferunt, quæ usus ratio-
num ad DEUM dirigit. Per ungulas,
quas etiam producunt, intelligantur pri-
mi passus, quibus ad officia DEI acce-
dunt. Quisquis ergo ad DEI servitu-
tem primulis ætatis annis accesserit, &
DEO cogitationes suas, passusque futu-
ros omnes consecraverit, ei erumpere
cornua, & prodire ungulæ incipiunt.
Scito tamen, quòd etsi omnium virtu-
tum adeptus sis principium, non per
hoc in conspectu DEI appares gloriosus,
nisi virtutum consumatrix adsit perseve-
rantia. ut paulò ante dictum est.

Pfalm. 72. v. 23. Ut jumentum factus 145.
sum apud te. Quare, ut jumentum ?
v. Jumentum est symbolum ejus, qui
propriam perfectè novit abnegare vo-
lunta-

luntatem. Hinc quia David divinæ beneplacito voluntatis, se subjecit in omnibus adversitatibus, dicit se, ut jumentum factum.

Abjectum, & humile jumentum nullam habet propriam electionem, nec loci, nec temporis, nec personæ, nec oneris imponendi; non loci, nam si foris alliges in platea, manebit ibidem, obnoxium licet irrisionibus, & punctionibus puerorum: Si in stabulo, manet; si in agro, similiter. Nec temporis; nam manè. vel vesperi paratum est. Nec personæ: nam puer parvus minabit illud, & ancillam sequi non dedignatur. Non deniquè habet oneris imponendi electionem; nam aurum impone, portabit, fimum impone, non recusabit. Quid ad hoc inobedientes, & proprium velle sequentes?

146. *Psal. 74. v. 9. Calix in manu Domini, vini meri plenus mixto. Quis sensus hujus Calicis? R. Hoc de ira DEI sub metaphora calicis intelligi, ex quo calice omnes, qui sanctissimam Legem illius transgrediuntur, bibituri sunt. Habet enim DEUS in ultrice manu sua calicem vini fumei, validi, ebrii, sed mixtum aqua misericordiæ ad temperandam ejus fortitudinem, & rigorem, ut castigatio sit minus dura, & ex hoc iræ calice*

calice ita mixto, & temperato aquâ benignitatis, bibent omnes peccatores terræ.

DEUS ingrediens vineam Animæ, & non inventis ibi, nisi amaris malitiæ botris, eos calcât, & conterit, ac è malignis hujusmodi fructibus, iræ suæ vinum exprimit, & hauriendum peccatoribus porrigit.

Cùm dentur peccatores terræ, an etiam sequatur dari peccatores cœli? *ꝛ.* Sequi secundum S. Gaudentium Ser. 8. Tit. 2. Et quinam sunt peccatores terræ, & cœli? *ꝛ.* Ille dicit eos peccatores terræ, qui DEUM, quem ignorant, cujusquæ Leges nesciunt, offendunt. Peccatores cœli sunt, qui DEUM cognoscunt, sed provocant, & svave jugum mandatorum ejus contumaci cervice abjiciunt. Hi profecto purum calicem bibent, & atrocissimos cruciatus subibunt. At calix peccatorum terræ, miscebitur aquâ clementiæ. Quàm malum est, esse peccatorem terræ! sed quàm pessimum, & infelicitatum infelicitissima esse peccatorem cœli!

Psal. 77. v. 26. Translulit austrum de Cœlo, & induxit virtute suâ affricum.

Quid Propheta per hoc significare vult?
 ꝑ. Transtulit, id est: abstulit austrum
 de Cælo, & non permisit, ut tunc flaret,
 sed ejus loco induxit virtute, & potentia
 sua affricum, qui ab Ægypto afferret
 cothurnices ex partibus Septentrionalibus
 Affricæ, & Ægypti, & hoc est, quod dicit
 Scriptura: *Pluit super Israëlitas sicut
 pulverem carnes, & sicut arenam maris
 volatilia pennata.* Psalm. 77. v. 27.

Nihil à DEO petendum, quod est contra
 rationem salutis; nam libindè dat, sed
 iratus. Dedit Israëlitis carnes, & dum in
 ore illorum essent, venit ira DEI super eos.
Psalm. 77. Idem populus pro ritu aliarum
 Gentium petiit sibi Regem; & hunc DEUS
 concessit, sed iratus. Committe te providentiæ
 divinæ, non tuo judicio.

149. *Psalm. 77. v. 50. Viam fecit semitæ iræ
 suæ.* Qualiter ex semita iræ suæ fecit
 viam? ꝑ. Viam fecisse semitæ iræ suæ,
 tale est, ac si dixisset: Dilatasse, &
 amplificasse furorem suum: aggravasse
 flagra, exaggerasse supplicia. Rana
 namquè, muscæ, & versa in sangvinem
 aqua. &c. velut semita exiguæ iræ, &
 modici rigoris erat; at cum percussit o-
 mne

mne primogenitum in terra Ægypti, hoc Prophetæ fuit, amplam, spaciosamque viam iræ ex semita fecisse. Hoc interest inter semitam, & viam, quod illa angusta, hæc lata, & ampla sit.

Mirabilis, & profunda DEI misericordia, quâ te non permisit mori, cum iturus eras ad inferos, & non fecit in te viam semitæ iræ suæ, qui tot alios in gravibus peccatis ad æterna supplicia abripi permisit.

Psal. 77. v. 69. Ædificavit sicut unicornium sanctificium suum in terra. 150. Textus iste intelligitur de Messia venturo. Sed quid mysterii habet, locum habitationis Messicæ talem fore, qualis esset habitatio, quam sibi unicornium construere soleat? *17.* Hugo Card. in expositione illius Psal. sic dicit: Notandum est, quod unicornis non habet tectum, nisi cælum, & reclinatus ad arborem dormit. Sic Verbum Divinum humanâ carne vestitum, nec domum habens, nec fortunæ bona, de se verissimè dicere potuit, *Math. 8. v. 20. Vulpes foveas habent, & volucres cæli nidos, Filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet.* Quamquam caput sit hominum, & Angelorum. Quid

Quid nos ista Christi, & Unicornis paupertas docet? nisi, ut pauperis Christi vestigia sequamur, & non amplificandis opibus studeamus. Regnum Cælorum paupertate emitur, inquit S. Aug. de Verb. Dom. & illud jure emptionis competit pauperibus; quia ipsi propriè solvunt pretium, quod taxavit Christus, dicens: *Omnis, qui reliquerit domum, aut agros. &c.* Cæterum ingens pauperum dementia est, si æquè graciâ intus sint vacui, quàm foris pecuniâ.

151. *Psal. 87. v. 13. Nunquid cognoscetur in tenebris mirabilia tua, aut justitia tua in terra oblivionis? Quæ illa terra oblivionis? y. Terram oblivionis ille inhabitat, qui nunquàm ferè serius per omnem vitam de DEO, & salute sua cogitat: qui nunquàm ad se ingreditur, ut intra se rationem sui ineat, & dicat: quis me condidit? ad quid condidit? quis author, & quis finis vitæ meæ? quid feci? in quæ vitam, & annos expendi? quis me exitus manet? quæ fors post hanc vitam? si vix unquàm talia, aut certe nunquàm seriò cogitas, in terra oblivionis tanquàm civis habitas exul, & peregrinus cæli futurus, nisi te emendes. Cogita unde veneris, & erubescet: ubi sis, & ingemisce: quò properas, & pertimesce. S. Bern. Psal.*

Psal. 103. v. 11. Expectabunt onagri ¹⁵²
in siti sua. Quid habent expectare in siti sua? *v.* Ex Raulino; cum animam hoc limpidissimos fontes amet, ut nihil magis; fontium undas lutosas, ac turbidas reperiens, potius sitim perfert, donec subsistente luto, aquæ perlucidæ fiant; ideò dicuntur expectare in siti sua.

O Homo! si sitis, noli turbidam peccatorum aquam bibere, expecta; vult nos DEUS semper hic sitire justitiam, ut in futuro satiemur retributione justitiæ. Peccator bibit aquam turbidam, velut camelus, qui priusquam bibat, aquam pedibus turbat: cum enim sit animal gibbosum, turpe, & stupidum, cavet, ne deformitatem suam videat.

Psal. 103. v. 18. Petra refugium Herinaceis. ¹⁵³ Quale petra refugium Herinaceis? *v.* Quia cum Herinaceus partus tempore, catulorum aculeos sentiens, parere tardet, & partum differat, quò plus differt, plus invalescunt hirsutæ catulorum cuspides, ut proinde ingentes Matri afferant dolores; quos dum ferre non sustinet, subit petrarum rimas, & in illis petrarum angustiis, ut diuturnam pungentium aculeorum molestiam, uno dolorum compendio redimat, partum velidit. Quid

Quid fiet tibi, si non citum quæris tuis malis remedium, sed tardas pœnitentiæ assumere medicinam? si hodie cecideris, hodie surgere debes. Si hodie ægrota te cæperis, hodie, ut convalescas, curare debes; secus invalescent hirtutæ peccatorum cupides, & mortem æternam animæ tuæ inferent. Verè dicit Poeta: *Vivendi recte jatuus procrastinat horam.* Peccatum est animi morbus venenatus, & acutus; venenata, & acuta inducias non patiuntur, inquit Cornelius Celsus Lib.7. Cap. 5. Cavendum ergò, & fugiendum citò, quod nocet citò.

154. *Psal. 109. v. 1. Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis.* Cur Filius DEI dicitur sedere à Dextris DEI Patris? R. Quia sedere significat potestatem judicariam. *Dedit autem Pater omne Judicium Filio.* Joan. 5. v. 22. Sed cur non dedit Spiritui Sancto, & dedit Filio? R. Causa est, quia Filius procedit per intellectum, & est *Verbum*, quod est ratio Patris. Dedit ergo Pater judicium Filio, & non Spiritui Sancto, quia in Tribuali sedere debet ratio, & intellectus, non verò amor, & affectus; nam eadem portâ, qua in Senatum affectus ingreditur, justitia egreditur.

Videant ergò Judices, ne in Senatu de pecunia

pecunia cogitent, & unum cum affectu mar-
lupium habeant; profectò pro tali moneta
non vendit DEUS Cælum. Quò die cresce-
re domi Judicis divitiæ ceperint, eodem die
minui incipit Justitia. Quid facient Leges,
ubi sola pecunia regnat; Aut ubi paupertas
vincere nulla potest?

*Psalm. 117. v. 22. Lapidem, quem re-155.
probaverunt ædificantes, hic factus est
in caput anguli. Quæritur, quis ille
lapis reprobatus? v. Tradi in historia
scholastica teste Pelbardò, quòd dum
Templum Salamonis ædificaretur, fue-
rit lapis quidam frequenter positus in o-
mni ædificio, qui nunquam inveniebatur
aptus, sed aut nimis curvus, aut lon-
gus erat, propter quod rejectus fuit,
& reprobatus. Verùm in consummatio-
ne muri, pro copulatione angulari duo-
rum parietum, inventus fuit aptissimus,
quod pro marabili reputatum est.*

Hic Lapis figuravit Christum Dominum,
quem reprobaverunt Sacerdotes, & Scribae;
sed in Resurrectione factus est in caput an-
guli, copulans in unam Ecclesiam duos pa-
rietes, Judaicum scilicet populum, & Gen-
tilem.

*Psalm: 118. v. 64. Misericordiã Domini 156.
plena*

plena est terra. Cur non dicit: Misericordia Domini plenum est Cœlum? *ꝫ.* Quia, ut inquit S. Ambrosius in hunc Psalmum: licet auxilio Domini fulciantur etiam Cœlestes; tamen non tantâ ejus indigent Misericordia, quanta ea, quæ sunt inferiora, ac terrena. Non enim illi carnis involucro vestiuntur, in qua est frequentis erroris illecebra. Hac Doctrinâ docemur majori auxilii efficacitate iis succurrendum, quos adjuutorio magis indigere videmus.

Misericordiâ quidem DEI plena est terra, sed proh dolor! agimus, & spe tantæ Misericordiæ innixi ostendimus, quam imprudenter hanc Misericordiam in nostrorum criminum instrumentum convertamus, & quæ abolendi peccati nobis esset stimulus, peccati inferos annos continuandi, matrem efficimus. Magis quodammodo DEI Misericordia timenda est, quam ejus justitia; qui enim Justitiam offendit, habet pro Asylo Misericordiam, quo confugiat: qui autem Misericordiam offendit, ad quam Aram se recipiet?

157. *Psalm. 138. v. 12. Quia tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur.* Quando nox lucida, ut dies? *ꝫ.* Sensum hunc esse: peccata repro-

reprobatorum (: quæ in Scriptura dicuntur tenebræ, & nox) non poterunt obscurari, vel abscondi; sed sic illuminabuntur, ut ab omnibus distinctissime in extremo Judicio videri possint.

Nunc, dum peccamus, ne ab uno quidem homine malum nostrum videri volumus, & tamen tunc a toto mundo videri modo non curamus. Ubi tunc latebis? ubi apparebis? latere erit impossibile, apparere intolerabile inquit S. Anselmus.

Psal. 140. v. 3. Pone Domine custodiam ^{158.}
ori meo, & ostium circumstantice labiis meis.
Quæritur, cur ostio, & non muro sibi labia claudi Propheta rogavit? *v.* Quia, ut habet Hugo Victorinus in Libro de Claustro animæ: Ostium dixit, non murum, si enim murus poneretur, licentia loquendi negari omninò videretur: sed ostium ponitur, quod loco, & tempore suo clauditur.

Vide quanta mala, & incommoda parere effrænis lingua, quantumque præcipitare ferâ illa bestia homines alioquin moderatissimos, & modestissimos soleat, nisi Dominus custodiam posuerit ori, & ostium labijs. S. August. Lib. 2. de visit. Infir. sic dicit: *Ostium & aperitur, & clauditur: aperitur ad Confessionem peccati, clauditur ad excusandas excusationes in peccatis.*

159. *Proverb. 10. v. 26. Sicut fumus oculis sic piger his, qui miserunt eum.* Peccatores fumo comparantur, sed quare potius cum fumo, quam re alia? *¶* Quia conditio fumi hæc est, ut contra adversum ventum validius nitatur, & per eam viam erumpere pertinacius velit, quam flamina maximè obstruunt, & intercludunt.

Fumum imitantur homines, subditi imprimis, ut obsistentibus superioribus, vehementius repugnent, & quod illi vetant fieri, hoc facere ardentius cupiant, tanquam ipsa prohibitio sit illicitum, illiciti operis, & interdictione magis inardescat animus ad vetita. Rectè dixit Aug. Lib. 13. de Civit. Cap. 5. *Ipsa prohibitio Prælatorum auget desiderium operis illiciti. Quod non licet, dulcius est.*

169. *Prov. 11. v. 21. Manus in manu, non erit innocens malus.* Quid est manum in manu esse? *¶* Manum in manu esse, significat hominem otiosum; apud hominem laboriosum, est manus extra manum: homo laboriosus digitos digitis non inserit, sicut otiosus, qui manum in manu habet, talis non est innocens, sed malus.

Homo

Homo non potest à nocentiori malo exagitari, quam ab otio; qui hóc morbo laborat, certissimum est, quod vel jam defecerit a Deo, vel paulo post deficiet. Et cui prodest otiosus? nulli, quinimo nocet. Hinc dicebant antiqui Monachi: Utilior est in Monasterio porcus, quam Monachus otiosus: Nam porcus manducando, & otiando proficit, & sibi, & Monasterio, ille autem manducando, & otiando, Monasterio suo officit, & in nullo proficit, nisi in vitiis quotidie, & est pondus inutile terræ.

Prov. 11. v. 26. Qui abscondit frumenta ^{161.}
ta, maledicetur in populis. Quid est abscondere frumenta. ut abscondens maledictionem incurrat? *v.* Sensus esse, qui tempore famis frumentum abscondere, vel coëmere solent, ut crescente fame, carius illud vendant, illis maledicetur in populis, quia tunc faciunt, ut crescat frumenti pretium, & hinc pauperes famem patiuntur, & subinde pereunt.

Sensus Mysticus est ex S. Hieronymo in hæc verba excurrente: *Frumentum, quid aliud significat, quam Verbum Divinum? Sacra Scriptura alimentum est, quo nutriuntur animæ. Qui populos alere potest, qui eos erudire, & lumen & salutem conferre novit, & hoc negligit, cui ex officio incumbit, vae ei, nam omnes Dei, & hominum maledictiones se in ipsum effundunt.*

162. *Prov. 16. v. 18. Ante ruinam exaltatur Spiritus.* Quid Salamon per hoc intendit? *v.* Hoc, quasi diceret: Antequàm quis grave malum subeat, quo conteratur, confringatur, & evertatur, solet præire ejus superbia, & ambitio, qua se se extollit, ut alijs dominari velit; hanc enim Deus sternere, & confringere solet.

Neminem fert Deus in superbia gradientem, quem non demum è sublimi cogitationum throno dejiciat. cum ergo sentieris in mente elationem quampiam, tumorem, & fastum, scito, hoc esse signum, instare tibi casum, & ruinam: sicut enim fumus signum est proximi incendij, sic elatio signum est proximæ ruinæ; lapsus enim & ruina, est individuus superbiæ Comes. Dices: etiam humiles, & Sancti viri subinde nutu Dei affliguntur, & deprimuntur, apud quos non præcessit superbia *v.* Ipsos quidem quandoque affigi, & deprimi, at non ut ruant, & conterantur, sed potius ut exaltentur. Eædem ergo calamitates justis sunt merita. & Coronæ: superbis verò sunt demerita, & supplicia, quia illis ad virtutis, & gloriæ augmentum; his ad tormentum à Deo irrogantur.

163. *Prov. 21. v. 17, Qui amat vinum, & pingua, non ditabitur.* Multi utraque
amant

amant, & divites sunt; quomodò ergò textus verificatur? *v.* Dives, si opiparis mensis, & gaudiis conviviorum indulgeat, in illàque tempus, & opes profundat, iis exhaustis ad egestatem rediget. Pauper verò, qui ditari satagit, quamvis multum labore, tamen non ditabitur, si labores suos in vino, symposijs decoquat, & consumat. Itaque non absolute salamon insectatur vinum bibentes, & pingua amantes, sed eos, qui hæc diligunt, ut cor, & mentem iis affigant; hi enim intemperanter ea sectantes, consumunt, amittuntque divitias præsentis, & æternas.

Scientiam popinæ professi, fœculum inficiunt, ut infecit Apicius, teste Senec. Quid fecit Apicius? Dicam. *Ætatis* suæ homines omnes, totum adeò mundum corrumpit, & vitiavit iis documentis, quæ de re culinaria, & cibis ad luxum apparandis, totaque liguriendi arte, turpis lurco, & contaminatissimus Popino tradidit. Quæ enim pestis tam exitiosa domibus alia, tam perniciosissima Rebuspublicis, tam noxia totis Regnis, ac helvario, & intemperanter victitandi consuetudo? Hæc sunt, quæ homines depravant, hæc, quæ modo interitum adferunt.

Prov. 23. v. 1. & 2. Dum sederis, 164.

ut comedas cum Principe, statue cultrum in gutture tuo. Quis ponet cultrum in gutture suo? *¶* Sensum esse, quasi diceret: vide quanto in periculo versaris existima gutturi tuo cultrum imminere. Facile enim Principes irascuntur, & eos, qui aliquid, quod displicet, vel faciunt, vel dicunt, morte afficiunt.

Moraliter: Mundus iste, veluti Princeps apponit tibi escas: sed earum finem attentò animò contemplare, quantum immixti veneni habeat, & quam infelicem exitum, convivium ejus sortiatur, diligenter explora. Statue cultrum in gutture tuo, idest: Cupiditatem rerum caducarum, acutò transigendi gladiò, ne mundi vinò, epulisque, hoc est opibus, honoribus, voluptatibus inhiet.

x65. *Prov. 25, v. 16. Mel invenisti, comedere, quod sufficit tibi.* Quis nucleus hujus nucis? *¶* Per mel divitias posse intelligi, docet Cornelius à Lapide, ut velit Salomon dicere: Congrega opes, quæ satis sint ad tuam, tuorumque necessitatem, plura verò appetendo, non te alliciat dulcedo divitiarum, oberunt enim salutem animæ tuæ: sicut abundantior mellis comestio officit corporis sanitati. Sed proh dolor! nunc divitiarum amor infatigabili-

tiabilis est, expleri nescit honorum cupido, & velut ignis, nunquam dicit: sufficit. Sanguisugæ duæ sunt Filix dicentes: affer, affer.

Prov. 30. v. 1. Verba congregantis, 166.
Filii vomentis. Ecce cortex! sed ubi nucleus? *v.* Nomine *congregantis*, significari eum, qui multam sapientiam, multasque doctas sententias partim studio partim usu, & experientia, partim revelatione divina collegit. *Filius vomens* designat eum, qui satur est, & epulis repletus, nempe divinis illustrationibus adeò plenus, ut eas eructet, & in aliorum usus evomere cogatur. Ille verè docet, & verus Doctor est, qui speciem imprimit, & lumen infundit, & virtutem dat cordi audientis; & hinc est, quòd cathedram habet in Cælo, qui intus corda docet.

Prov. 30. v. 17. Oculum, qui sub-167.
sanat Patrem, effodiant eum corvi. Quare potius oculis, quàm alteri corporis parti pæna decernitur, cum sint, & alia membra, in quibus talis impietas plecti possit? *v.* Quia si ignotos luderent,

contemnerentque Parentes, levior eorum noxa foret: quòd verò eos rident oculis, quibus vident, id eorum exagerat malitiam, hinc effodiendos per corvos precatur oculos eorum, qui tam sunt impudentes, tamque inverecundè audaces erga Parentes, quos vident, ut aspernari, & spernere non erubescant. Culpas, & prolapsiones de imbecillitate, aut ignorantia natas, facilius Deus condonat, quàm ex industria, vel meditatè, profectas.

168. *Eccl. 4. v. 2. & 3. Laudavi magis mortuos quàm viventes, & feliciorem utroque, qui necdum natus est. Cur melior conditio utriusque præ conditione viventis? v. S. Ambr: Oct. 18. in Psal. 118. sic dicit: Mortuus præfertur viventi quia peccare desit; mortuo præfertur qui natus non est, quia peccare nescit. Qui nescit, quid sit peccare, nescit, quid sit esse infelicem, propterea ille verè infelix est, qui vivit, eoque nomine beatior illo, est mortuus, jam enim cessavit peccare.*

O quanta miseria est peccare! ut nec Salamon invenire poterit, unde cerneret hominis-

minis felicitatem, nisi inde, quod vel peccare nequire, vel quid sit peccare ignoraret. Unus solum inimicus est, quem timere debemus, puta peccatum, & unum tantum, quod sperare, & est Gratia Dei. Hæc est totius politia Christianæ summa, his enim duobus polis omne bonum, malumque nostrum nititur.

Eccl. 5. v. 5. Ne dederis os tuum, 169.
ut peccare facias carnem tuam. Quis est hic cui loquitur Salamon? R. Salamonem loqui ad illum, qui leviter dat os suum promittendo, non diligenter examinata præviè materia promissionis. Unde non rarò contingit, ut se se in prævaricationis voti, peccata præcipitet. Cui dicitur in eodem cap. v. 4. *Multò melius est, non vovere, quam post votum promissa non solvere.* Nam, ut voluntatis fuit vovisse, ita necessitatis est persolvere, quod voveris. *Ruina est homini devorare Sanctos. Prov. 20. v. 25.* Sic devorat Sanctos, qui præcepto temerè quid vovet, & post votum sentiens voti difficultatem, vel impossibilitatem, illud retractat, & cogitat, quomodò ab illo se valeat expedire, Sicut, qui devorat cibos non masticatos, one-

I 5 rat

rat stomachum, & cogitur concoquere quod potest, quod non potest, evomendo rejicere.

170. *Eccl. 8. v. 14. Sunt impii, qui ita securi sunt quasi justorum facta haberent. Quomodo securi? R. Hoc intelligi de peccatore recidivo, qui tractu temporis dum post iteratas recidivas, in profundum peccatorum venit, in eorum voraginem merfus, ita securus est, ac si justorum facta haberet, ita: ut jam peccatorum occasione asvefactus, nec ductum rationis, nec conscientiae remorsum curet, quasi nec Deus, nec infernus esset, tanque parum curae sit illi evitare peccatum, ut illud etiam cum risu committat. Nullum scelus diuturna felicitate exultavit nec tuum flagitium prolixas tibi ferias indulgebit.*

171. *Eccl. 11. v. 2. Da partem septem, nec non, & octo. Quid Salomon per partem septem, & octo intendit? R. Sensus est, quasi diceret: Panum, & opumtuarum partes eroga liberaliter in pauperes, & da eleemosynam septem, idest: multis, nec non, & octo; idest: multo plu-*

pluribus indigentibus. Quasi diceret: Da quot, quantisque potes. Vere S. Hieronymus ad Nepotianum dixit: *Nunquam me memini legisse mala morte defunctum, qui libenter opera charitatis exhibuit.*

Multi sunt, qui quod pauperibus erogant, inviti largiuntur, & a se cum stomacho abiciunt. Tot adhibent cautiones, tot movent quæstiones V. G. quare non laboras? cur te ipsum non juvas? cur manibus non lucraris unde vivas? ecce! *exigua dabit, & multa improperabit.* Eccli. 20. v. 15.

Cantic. 1. v. 5. Filii Matris meæ¹⁷² pugnaverunt contra me: posuerunt me custodem in Vineis. Quidnam Filii Matris mali per pugnam intulerunt? *Posuerunt me custodem in vineis.* Quid est sponsam potuisse custodem in vineis? *v.* Hoc nihil aliud esse, quàm commendasse illi Provinciam curandarum animarum: ergo illud est bellum, oppugnation, & prælium? Ego dicerem esse honorem, esse dignitatem, esse majestatem; quid ergo sponsa se oppugnatam, & bello cruento appetitam dicit? Causa est, quòd sponsa tali loquendi modo usa fuerit, ut exprimeret, quid sit aliis ex officio præesse

esse: Honores, & officia, non esse (ut multi opinantur) Præfecturas, sed esse ærumnas, quæ quidem videntur dignitates, & non sunt, nisi calamitates: Prælati hanc à summo Rege habent facultatem, ut nunquam dormire, quiescere nunquam possint; tota enim curarum agmina illos invadunt, quæ somni possessionem interpellant, omnemque voluptatem, velut injectu fellis reddunt amaram.

173. *Cant. 3. v. 1 In lectulo meo quæsi vi quem diligit anima mea, quæsi vi illum, & non inveni. Quare non invenit? ¶ Quia lectus, qui est locus somni, & quietis, in Sacris Literis, est Symbolum voluptatis, & deliciarum; quòd ergò sponsa quæsisse sponsum in lecto, sed non reperisse dixit, hoc fecit, ut nos suo malo sapere, & esse cautiores doceret.*

Perditur DEUS in otio, & usu intemperante præsentium deliciarum, & studio corporearum voluptatum: si in eodem lecto & otio illum requiras, non facis, quò reperias, sed quò magis mittas, qui enim Deum perditum requirit, non ibi invenit, ubi perdidit. Si in popina Deum amisisti, non ibi, etfi
 qua-

quæsieris invenies. Si in Domo Iusûs perdidisti, non tibi rursùm quærenti occurret. Vini corrupti curatio in mutatione loci posita est, sic ut omninò pereat, nisi in celarium melius transferatur.

*Cant. 5. v. 14. Manus illius torna-174-
riles, aureæ, plenæ hyacinthis.* Quid quæ-
so sponsa voluit cum manibus ad tornum
elaboratis? ¶ Quia, ut inquit Hugo,
quasi tornò quòdam dona largitur. Sed
cur sponsa manus sponsi toruo assimilat?
¶ Quia quod tornatur, paulatim fit,
neque tantum longas moras requirit, ve-
rum etiam & regulam, & lineam, &
perpendicularum, & circinnum, & pluri-
mam attentionem postulat. Talem ergo
sponsa dicit sponsi sui munificentissimi
largitatem: *Manus ejus sunt plenæ hya-
cintibus: sed tornatiles.* Quod perinde
est, ac si dixisset: Sponsum suum esse
peropulentum, prædivitem, circumfluere
thesauris, eorùmque erogandorum ma-
gnâ teneri cupiditate: ut sua tamen illis
dignitas, & existimatio constet, non se-
cus illos elargiri, ac si ad tornum ela-
borarentur, hoc est cunctanter, & ma-
gnâ cum procrastinationis industria, ut
cum

cum abundè tribuuntur, vel hoc nomine sint magis chari, quòd diuculè, ardentèrque desiderati, & expetiti.

375. *Sap. 1. v. 16. Impii manibus, & verbis accersierunt illam.* Scilicet mortem. Quinam fuerunt isti impii? & quomodo *Manibus*, & *Verbis* illata mors? *v.* Impii illi sunt nostri Protho-Parentes Adam, & Eva, qui cum in Paradiso inutiles, & perniciosi cum Dæmone miscerent sermones, & liberas ad fructus vetitos extenderunt manus, verbis, & manibus advocarunt mortem.

Per manus ingressa est mors, & per manus egredi debet, quod fiet, si illæ nunquam ab opere corporali, neque spiritali feriatæ fuerint. *Multam malitiam docuit otiositas Eccli. 33.* ubi otio porta semel aperitur, plurima ibi vitia irrumpunt. Væ manibus, væ pedibus væ singulis membris a bono vacantibus.

376. *Eccli. 5. v. 5. De propitiato peccato, noli esse sine metu.* Quare non? Conciliavimus nobis DEUM, quid ultra formidamus divinam justitiam? Siste! Simon habeo tibi aliquid dicere. Examinastine prius omnes Conscientiæ tuæ fibras? an omnes sinus tui latebras investigasti? nisi hoc factum, timendum, ne quid lateat, quod

quod te Cœlo excludat. Narrâsti omnes peccati circumstantias? an omnem mortalium numerum recensuisti? si hoc non, time iterum. Compensastine subtractiunculas de diversis Proximi rebus, & nummis, & quæ præter Confessionem debes? nisi & hoc feceris, time. Quomodo ergo de peccato possis esse sine metu, quamvis opinione tuâ sit jam deletum, quia Confessum, atque ideò propitiatum, ne remordeat? quomodo tibi indubitanter Cœlum promittis; quò semel excidisti? Periculose sperat in DEO, qui peccat: qui per intervalla currit ad DEUM, & per intervalla redit ad diabolum; non potest sine omni metu sperare, qui sperat in DEO absque omni metu

Eccli. 9. v. 1. Non Zeles Mulierem 177.
simûs tui, ne ostendat super te malitiam doctrinæ nequam. Quid illa doctrina nequam, quam timere debet, qui zelat uxorem suam? &c. Textum illum ex Dionysio Chartusiano sic explicat Olivarius Bonartius: ne improbitatem, quam edocta est à maleficis, sagis, & hujusmodi mulierculis, in te primum experiatur, & veneno propinato interficiat.

Non

Non est sanum consilium suspectam semper habere uxoris fidem, ac proinde omnes illius notare gressus, & passus; observare actiones, attendere verba, explorare diverticula. Fieri enim potest, ut tot agitata molestiis, fracta rigoribus, subpudefacta, & in confusionem, atque desperationem adducta, mulieres veneficas adeat & ab illa vetularum colluvie male-docta, curet, ut Maritus cum paucis cibo multam mortem sumat.

378. *Eccli. 19. v. 10. Audiisti verbum adversus proximum tuum? commoriatur in te, fidens, quoniam non te disrumpet. Quæritur de sensu hujus S. Textus. v. Ex Chrysofomo sic interpretante: Exstingue verbum malum, quod audiisti contra proximum, defodito in te, ne permittas exire, oblivione voluntaria contere, ne timeas, quod te disrumpere possit, aut nocere, sicut fœtus mortuus, & non ejectus nocet Mulieri. Arguit itaque Syracides illos, qui dum quid mali, præsertim oculti audierunt, illudque mente nere, perinde ac si venenum sumpserint, & nisi ejiciant, statim crepuros se arbitran-*

tur, hinc evomunt, & in occurrentes quosvis effundunt. Detractores, Deo odibiles Rom. 1. v. 30. nam detractor, animarum sanguine pascitur; quas gladio Linguæ necat.

Eccli. 20. v. 31. *Xenia, & Dona* 179. *excæcant oculos Judicum, & quasi mutus in ore avertit increpationes eorum.* Quæritur quid *mutus* hic significet? v. Lyran. Dionysius Carthus. & alii dicunt, quòd significatum hujus nominis *mutus* sit quoddam genus ranarum, quæ injectæ ori canum, reddunt illum mutum, ut docet Strabo, Isidorus &c. Lyran. sic habet: *Est autem mutus, quædam species ranæ, quæ projecta in os canis, facit eum tacentem, & non potentem latrare, sic Xenium datum pro subversione justitiæ, facit Judicem tacere, & à punitione mali cessare.* Si Judex utatur perspicillis aureis, erratum Rei videbitur ipsi aurum, fietque ex Judice, & Fiscali, Advocatus. Malè res se habet, cum quod virtute effici debet, id tentatur pecuniâ, inquit Cic. off. 2. Impossibile est quemquam, justitiam, & pecuniam sequi.

180. *Eccli. 21. v. 30. Dum maledicit impius Diabolo, maledicit ipse animam suam*
 Quæritur, quomodo maledicit animam suam, qui maledicit Diabolo? *v. Quia ut inquit D. Thomas 2. 2. q. 76. art. 1. ad 4. Cum peccator maledicit Diabolo propter culpam, se ipsum simili ratione judicat maledictione dignum; & secundum hoc dicitur maledicere animam suam.*

Si tu malus sis; malè de malo dicens, & judicans, malè de te dicitis, & judicas; imò si malè imprecaris illi, quia malus est, imprecaris, & tibi utpotè malo; Hinc S. Paulus *Rom. 2. v. 1. dicit: Propter quod inexcusabilis es ô homo, qui judicas; in quo enim judicas alterum (quasi malè agentem) te ipsum condemnas. Id est, ostendis te esse condemnabilem, quoniam eadem agis quæ judicas in alio esse condemnabilia.*

181. *Eccl. 28. v. 16. Lingua tertia multos commovit.* Quæritur, quæ illa tertia lingua causans commotionem? *v. Hugo Card. per Linguam primam intelligit Linguam Moysis publicantis populo Legem Digito Dei scriptam. Per secundam; Linguam Christi enunciantis legem Evangelicam. Per tertiam, Linguam Legis peritorum, & Advocatorum profitentium declarationem*

nem Legum Civilium, & humanarum. Hæc tertia Lingua multos commovit, qua propter avaritiam quorundam Advocatorum multæ caufantur rixæ, discordiæ, & lites. Vel tertia lingua vocatur, quæ seminat discordias, est enim tertia, seu media inter linguas eorum, quos discordat. Lyran.

Nemo poterit habere concordiam cum Christo, qui discors voluerit esse cum Christiano. ut habet S. Aug. ser. 56. de Verbis Domini. Alia animalia in principio fecit DEUS duplicia; masculum, & foeminam: hominem autem fecit unum, & ex illo sunt omnes, & singuli procreati, ut scilicet unitatem pacis, & concordia commendaret in hominæ. Ut habet S. Bonav. Quam DEO grati sunt concordia fundatores, tam exosi sunt everfores.

Eccli. 40. 30. Vir respiciens in mensam alienam, non est vita ejus in cogitatione victus. Quis quæso hujus Scripturæ sensus? *ꝛ.* Hunc esse sensum: quod nauci flocci æstimanda sit vita illa, quæ à mensa dependet aliena, & suam sibi aliundè, quasi mendicatò parat alimoniam.

Tales sunt histriones, & mendicantes validi,

lidi, à bonis operibus otiosi, inquit Lyr. Horum vita non est in cogitatione victus, id est: non cogitant aliquid facere, unde debeant rationabiliter vivere. Hinc vita illorum mors potius dicenda, quam vita.

Ex hoc discat homo Christianus, quòd qui prædit meritis alienis, qui spem suam in pænitiis, macerationibus, & Orationibus aliorum positam habet, ipse verò nihil laboret, sed stertat, vita ejus non est in cogitatione victus: non ille cogitat salvari, aut si cogitat, malè, & stultè præsumit; si enim non studuerit, nec usus fuerit operibus propriis, nihil, vel parum commodi reportabit ex alienis.

183. *Eccli. 43. v. 24. Medicina omnium in festinatione nebulæ.* Quis hujus Sacræ scripturæ sensus moralis! ¶ Hugo Card. ait, quòd in sensu morali pænitentia dicitur nebula. Sed quid nebulæ cum Pænitentia? quid commune utrique? ¶ Id exponit Hugo dicens: Nebula magna videtur, sed statim disparet, & à longè videtur spissa, sed à propè nulla. Dum procul apparet nebula extaret suà obscuritate, & horrorem incutit caligine, densaque & admodum crassa videtur; ast si quis eam ingrediatur, statim animadvertit, multò tenuiorem esse,

esse, quàm oculus depinxerat. Sic Pænitentia videtur pænitenti.

Sunt plurimi, quibus terribile videtur Jejunium, asperum vigilare, acerba flagellatio, intollerabile cilicium, sed talia procul apparent, sicut & nebula; è vicino autem alia rerum facies, quia suavia, dulcia, & levia conspiciuntur, invenitque homo Agnum, ex quo pascatur, non Leonem, a quo dilaceretur. Tam malè cautus est, sui amor, quòd cibò vel subtractiò, vel paululum imminutiò, mox valetudini aliquid decessurum vereatur. Non possumus, inquit, dormire, caput dolebit, inanis stomachus latrabit: vires deficient, labores nimium exhaurient.

Isaiæ 1. v. 10. *Audite Verbum Domini Principes Sodomorum: percipite auribus Legem DEI nostri Populus Gomorrhæ.* Quid est, quòd Isaias aliter loquitur Principibus, & aliter Populo? Principibus solum dicit: *Audite.* Populo autem: *Percipite auribus?* Principibus, & Superioribus non tam enixè, ac sollicitè, ac graviter præcipitur, ut attendant Legi DEI, quàm subditis imperatur; quia cum Superiorum munus per se requirat (quippe, qui exemplò & vitæ sanctitate subditis anteire debent) ut sint diligentes, & vigilantes,

fatis est ipsos leviter moneri officii sui : quo tenentur audire verbum DEI, & sanctam ejus Legem servare: Ast subditis tanquàm rudioribus, & minùs gnariis eorum, quæ facere debeant, vel omittere, necessum est, seriò, & severe mandare, ut debitam suarum functionum rationem habeant.

185- *Isai. 3. v. 7. Non sum Medicus, & in Domo mea non est panis, neque vestimentum, nolite me constituere Principem Populi.* Quid iste sic loquitur? An Rex futurus, prius studere debet medicinæ? aut Domus Regia panes venales habere debeat? ¶. Utique Regem debere esse Medicum. Nam Respublica, si sit ægra, debet illam Curare: si famélica, debet succurrere, si faucia, sanare, si fames, si bellum, vel quod simile malum Provinciam, vel Regnum depopuletur, è Domo Regia panis, & salus dari debet.

Vide Virum istum tam ingenuè suos defectus exponere, ob quos se existimat indignum; & minimè idoneum esse, ut Principis officio fungatur. Non sic hodie plerique faciunt, qui, quò expeditius atque facilius honores, & dignitates; quas hianti corde concupiscunt, quòquò modo assequantur, & virtutes simulant,

lant, & vitia dissimulant; ubi tamen imperandi dignitas plus habet ignis, qui adurat, quam lucis, quæ splendidum faciat. Nescis, quid mali sit imperare, ait *Vopiscus* Ad nandum is melior, qui onere liberior. Sed tamen, qui regnat, si sapit, beatus est. inquit *Apuleius*. ô! taliter regnantium consolatio!

Isa. 20. v. 2. Factum est Verbum 186,
Domini in manu Isaia. In manu? Non in auribus? aliàs quidem verba in aures dicuntur, nihilominus dicit *In manu*. Cur hoc? *ꝛ.* Non dici in auribus, sed in manu, ut detur intelligi, bonum auditorem Verbi Divini, potius adlaborare, ut operibus perficiat verbum, quàm, ut percipiat auribus, quia factores Legis, non verò auditores justificabuntur.

Si semen Verbi DEI in viam cadat, aut in aridam indurati cordis Petram, aut in spinas inordinatarum cupiditatum, divitiarum, vel voluptatum, quem fructum feret in vitam æternam? Multæ proles idcirco sunt steriles bonorum operum, quia tales etiam sunt Parentes.

Isa. 24. v. 22. Claudentur in carcere, 187.
 & *post multos dies visitabuntur.* Textus iste intelligitur de damnatis. Sed quæritur, quomodò visitabuntur? an

fortè carcer ille non erit perpetuus?
 R. In eo sensu fuisse Origenem, sed
 error fuit, & hæresis; Sensus ergò
 scripturæ alius est apud S. Thomam 3.
 part. quæst. 52. art. 6. ad 1um. qui. Sic
 habet: *Potest hoc referrri ad visitationem,
 quâ visitabuntur damnati in die Judicii,
 non ut liberentur, sed ut ampliùs con-
 demnentur. juxta illud Sophon. 1. v. 13.
 Visitabo super viros defixos in facibus suis.*

Provide maturè ne cum his visiteris, &
 Inferni tormenta subire cogaris. Ubi erit
 dolor cum formidine, flamma cum obscuritate,
 mors sine morte, finis sine fine, defectus sine de-
 fectu: quia & mors vivit, & finis semper inci-
 pit, & defectus deficere nescit. Ait S. Greg.
 Lib. 9. mor. cap. 39.

188. *Isa. 38. v. 1. Dispone domui tuæ,
 qua morieris tu & non vives.* Quæri-
 tur, an Rex Ezechias mortem evasisset,
 si Propheta ipsum de instanti morte cer-
 tiorem non fecisset? R. Negative. Ratio
 est, quia Rex non plorasset, nisi de
 instanti morte moneretur. Lachrymis
 proximi periculi denunciatione expressis,
 diuturniorem sibi vitam Rex impetrat.

Paucos sæculum nostrum numerat, qui cum
 lialia ægrotam de instanti morte admoneant,
 maxi-

maximè si ægrotus sit magni nominis. Plurimos verò qui dicunt: morietur ægrotus si de morte moneatur, & interim quot pereunt, quòd perituros se non existiment, adstantium adulatione decepti? quot æternâ morte damnantur, qui ex persuasione adstantium, de vita diuturniori, & convalescentia, lacrymis abstinent? Testamenta non faciunt, Confessionem differunt, conscientiam non deonerant: Sacramenta non suscipiunt, cum inimicis non reconcilianur. Vix si Dæmone nequior non sit, qui ægrotum decipit; cui cum adjutor bene moriendi esse debeat, vitæ spe adulari conatur.

Isa. 49. v. 4. Judicium meum cum Do- 189
mino, & opus meum cum DEO meo.
 Quid sibi ista volunt? *v.* Tantundem valere, ac si, inquit *Marjana*, & *Hector Pintus* dixisset: Mercedem operis mei, ac laboris, à DEO expectabo. Ast quomodo expectabit cum ipse Propheta de se ibi dicat: *In vacuum laboravi?* Si *Isaie* prædicatio fructuosa non fuit, sic, ut nullum peccatorem ad vitam adduxerit, quid pro præmio sibi promittit? *v.* Officium Prophetæ erat: dare voces, prædicare, monere, benè consulere: neque ullum præteriit lapidem, quem pro contumacis populi salute, &

emendatione non moverit; hinc si minus quàm optabat, effecit, non per ipsum stetit. In Concionatore eventus Prædicationis, non est in manu, & facultate, sed auditoris; huic incumbit fructum ex Verbo DEI audito facere, illius est officium annuntiare, & clamare, cui si satisfaciat, potest stipendium, Laurus, & corona pro mercede expectari à DEO, qui neminem, ultrà quod potest, gravat, sed ad perpendicularum prudentiæ vires examinat.

190. *Isa. 56. v. 10. Canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia.* Quæritur, quos hic fugillat Propheta Isaias? *v. Judæorum Doctores*, inquit Menochius; quod ad ea omnia, quæ pertinerent ad suum officium, insigniter negligentes essent. Comparat verò eos canibus, non generosis, qui acutum visum habent, sed vilibus, qui si quid etiam vident, vel audiunt, modicè caput attollunt, sed mox, ac si nihil sit, in somnum, & somnia antiqua reclinant. Erant canes muti, latrare non valentes, nec volentes; partim quòd iisdem sceleribus deti-

detinerentur, adversus quæ latrandum fuerat: partim quòd Principibus, & populis adularentur, & sic boli illis objecti vocem intercluserint.

Hodie multi etiam Ecclesiastæ obmutescunt. Quare? quia ut inquit S. Aug. lib. 1. de Civ. DEI: *Plerumque ab admonendis objur-gandis, & corrigendis malis, male dissimulantur ne eos offendamus, ne impediunt, vel noceant in temporalibus rebus, quas adipisci adhuc appetit cupiditas.* O Concionatores! metuitis oblo-cutiones, metuitis persecutiones? metuitis incurrere disgratiam? glicat ergo incestus, uique dum totum orbem luxuria corripiat. Evomant impii blasphemias usque dum ater illarum fumus solem obscuret: convertatur domus orationis in speluncam latronum, & in habitacula Diabolorum. Vos videritis! Timor humanus in rebus Divinis, nihil unquam salutare suavit; semper timidos timor decipit.

Jerem. 17. v. 16. Diem hominis non desideravi, tu (Domine) scis. Quis est dies hominis, quem Propheta Jeremias non desideravit? v. Diem hominis esse illum, quo homo prosperatur, dives est, potens est, gloriosus: honoratur, laudatur, deliciatur. Vult dicere Jeremias: Non desideravi vitam lon-

longævam, opes, delicias, aut etiam
 quamlibet sæculi prosperitatem. Qua-
 re? quia, ut ait S. Anselm. Tom.
 1. Verbo *felicitas*: Felicitas sæculi, ven-
 tus est contrarius. Qui gratiâ apud
 Principes, & opum copia in mundo va-
 let, mare cordis illius semper fremit,
 sævit, continuisque perturbationum,
 ac solitudinum fluctibus concitatur,
 omnesque suspectos habet, ac timet.
 Pauper absque timore semper itinera-
 tur, egenum nemo vel invadit, vel
 persequitur, nec quisquam mendico
 invidet.

DEI servus, animarum saluti destinatus,
 postquam manipulos multos pro viribus in
 horreum Domini comportavit, nihil habet
 ultra, quò in hac vita delectetur. E quo-
 modo delectabitur? nonne mali dies sunt,
 quos agimus in corruptela hujus carnis inter
 tantas difficultates, ubi falsa voluptas, nulla
 gaudii securitas: timor torquens, cupiditas
 avida, tristitia arida? *Ecce quàm mali dies, &*
tamen rogant DEUM homines, ut diu vivant.
Quid est autem diu vivere, nisi diu torqueri? S.
 August. Serm. 17. de Ver. Dom. Quanto vita
 longior, tanto culpa numerosior; quotidie
 namque crescunt mala, & subtrahuntur bo-
 na. Et ut habet Seneca Epist. 108. Meliora
 prætervolant, deteriora succedunt.

Thren. 3. v. 27. Bonum est viro, 192.
cum portaverit jugum ab adolescentia
sua. Quare recte ab adolescentia? x.
 Quia, qui illud à teneris annis exci-
 pit, unum laborem habet; at, qui se
 illi, jam senex submittit, duplicem ha-
 bet molestiam, & quidem unam, hanc-
 que maximam, quòd pugnare cum ve-
 teri sua consuetudine debet. Alteram
 verò quòd novis armis uti, & asvesce-
 re inusitatis virtutibus cogatur.

Luctandum est diu hujusmodi viro, ut abolesca-
tiat inveterata, atque diuturna. inquit S. Ambr.
Serm. 2. in Psal. 118. Qui portat jugum ab
adolescentia, unum tantum habet laborem,
quem superet, nempe difficultatem asvescen-
di aspero jugo, & austeritati Pœnitentiæ,
quam tamen difficultatem paulatim, ac levi-
ter tollit exercitatio, & usus a teneris annis
susceptus. Sed:

Dices: Cum puer sit immaturò judi-193.
 cio, ut non intelligat, quòd docetur,
 nec sciat, quid sit, quod agit, quo-
 modo asuefaciendus aut imbuendus? x.
 Quamquam puer non sit capax doctrinæ,
 est tamen capax consuetudinis, hoc est,
 ut incipiat asvescere bonis artibus, ver-
 bis, & moribus, quia, quæ primò im-
 bibimus

bibimus , retinemus etiam in senectute. Quamvis ergo puer nesciat , quid boni adferat silentium , instruendus est tamen ad taciturnitatem , ut , quando ; ex usu fuerit , linguam coërceat. Quamvis nesciat , quid sit audire Missam , adducendus tamen est , ut audire consvescat , & sic adultioribus annis per totam vitam , suaviter , feliciter , & continuatè prosequetur.

Debile principium melior fortuna sequetur.

194. *Thr. 4. v. 8. Denigrata est super carbones facies eorum , & non sunt cogniti in plateis.* Quæritur quos hic deploret Jeremias ? *ꝛ. Nazaræos* , qui præ fame , quam passi sunt in obsidione , & postea in captivitate ; præ macie , & miseriis facti sunt nigriores carbonibus , ita ut non agnoscerentur in plateis.

Quid facit in Clero , vel Religione scandalosa unius , vel alterius vita ? Hoc : suâ fuliginè aspergit innocentes , & deturpat Nazaræos , ut sint carbone nigriores , nec cognoscuntur in plateis , quia longo tempore coguntur domi se detinere , ob maculatam illius Fratris vitam , qui foetere fecit odorem sui statûs coram læcularibus : quique unò ma-
lò

lò factò totum destruit quid quid alii millenis
 suis bonis exemplis ædificant. Ille *Admo*
Hesnita 2. Reg. 23. v. 8. unò impetu interfecit
 octingentos Philisteos ; At scandalosus Fra-
 ter, unò in peccatum impetu, occidit in
 honore plusquam mille, & mille, quia Cle-
 rum, & totum statum Religiosum. Videat
 DEUS, & iudicet ! & videt, & aliquando
 gravissimè vindicabit.

Ezechielis 46. v. 9. Qui ingreditur per
 viam portæ Meridionalis, egredietur
 per viam portæ aquilonaris : non egredi-
 etur per viam portæ, per quam ingressus
 est. Quæritur, quis sensus hujus Scri-
 pturæ spiritualis ? R. Aquilo, ob suam
 asperitatem, & vim frigorum, est symbo-
 lum ærumnarum præsentium : Meridies
 symbolum, ob suam lenitatem, quietis, &
 vacationis. Quòd ergo Dominus manda-
 vit, ut, qui per portam Aquilonarem,
 idest : per angusta calamitatum, & ad-
 versitatum hujus vitæ ingrederentur, exi-
 rent per Meridionalem, id factum est, ut
 doceremur, eum, qui intrat per portam la-
 borum, defatigationum, & miseriarum, e-
 gressurum, per portam quietis, & gloriæ
 in vitam futuram ; è contra, eum, qui
 intrat in hac vita per portam deliciarum,
 & voluptatum, exiturum per portam
 Aqu-

Aquilonarem tormentorum, cruciatuum, & suppliciorum æternorum. Ita Petrus Berchorius: *Impossibile, ut de deliciis, transeas ad delicias. inquit ille*

697. *Danielis 3. v. 47. Et effundebatur flamma super fornacem cubitis quadraginta novem.* Quæritur, quare flammæ cubitos, sacer textus non ponit ascendisse ad cubitos quinquaginta? *ꝛ.* Mysterium hic latere ait Drexelius confider. de æternitate §. 2. dicens: *Mysterium hic est, & arcanus sensus.* Fornax Babylo-nica erat figura gehennalis incendii; hinc S. Scriptura de industria ponit, flammam effusam super fornacem, solum cubitis quadraginta novem, & non ascendisse ad cubitum quinquagesimum, ut indicaret, ignem infernalem ad cubitum quinquagesimum nunquam pervenire posse; quia numerus quinquagesimus, inquit Cit. Drexelius: Jubilæum significat: At flammæ in Orcina Babylo-nica nunquam eo pertingent, ut Jubilæi gratiam attingant. En inexplicabilem tormentorum acerbitatem per interminabiles æternitatis periodos duraturam.

Daniel. 6. v. 18. Abiit Rex in domum 197.
suam, & dormivit incœnatus; Cum ta-
men paulò post dicatur: Insuper, &
somnus recessit ab eo. Videtur esse con-
tradictio; nam si dormivit, somnus non
recessit, saltem per aliquod tempus:
si recessit, non dormivit. Quomodo
hæc concilianda sunt? v. Somnum verè
recessisse à Dario cogitante, ac dolente
causam amici sui Danielis, sed quia
ivit cubitum, dormiisse dicitur, non
quia dormierit, sed quia fecit actionem,
quæ plerùmque dormiendi gratia fit, &
quam plerùmque subsequitur; unde po-
nitur actus secundus, dormivit; pro a-
ctu primo, idest, pro consuetudine,
ac more dormiendi, quem habent, qui
sani eunt ad lectum.

Utinam tam serio doleremus de absentia,
 & subtractione gratiæ Divinæ, quantum
 dolemus ob amissionem Amici, Parentum,
 & Propinquorum! Vix nos obitus illorum
 dormire sinit. Et quantos videmus quasi ob-
 litos sui, & peccatorum suorum: DEI quo-
 que, & beneficiorum ejus immemores!

Daniel. 8. v. 27. Et ego Daniel lan- 198.
gavi, & ægrotavi per dies. Quare ægro-
tavi? quia ut ipse dicit: Stupebam ad
 L *visio-*

visionem, & non erat, qui interpretaretur. At quomodo Interpres non erat, quandoquidem Gabriel, sic Danieli exposuit: *Aries, quem vidisti habere cornua, Rex Medorum est. Porro hircus Caprarum, Rex Græcorum est. Ibidem v. 20. & 21.*

v. *Reges audierat, inquit S. Hierony. & eorum nomina nesciebat, futura cognoverat, & quò tempore futura essent, dubius fluctuabat. Hinc est, quòd Daniel se dicat languisse, & ægrotasse. Nam vix major cruciatus, & tormentum inveniri potest, quam cruciatus animi dubii, perplexi, fluctuabundi, & pendenti. Unde S. Ambros. dicit esse reos, qui vitam quanquam pretiosissimam in gemmam, sibi adimi malunt, quam certam expectatione dubii pendere, quis causæ eorum futurus sit eventus, majusque beneficium putant, si cità morte quòd malè fecerunt, luant, quam diu suspensi hæreant.*

199 *Daniel. 10. v. 2. & 3. In diebus illis, ego (Daniel) lugebam trium hebdomadarum diebus, panem desiderabilem non comedi &c. Quæritur, cum Rex Cyrus dederit facultatem redeundi Judæis in terram promissionis, & reædificandi Templum Domini, cur illo lætitiæ tempore*

pore jejundet Daniel , & ploret ? *¶*
 Quia Hæbræi ibidem multo parvo aliquo
 honore gaudentes , non curarunt in Pa-
 triam redire. Do verba Theodoreti :
Cum enim Rex omnibus libertatem , &
reditum in Patriam permisisset , complu-
res , honorum , quæ in Babylone possi-
debant , amore capti , neglecto in Patriam
reditu , tanto beneficio uti noluerunt ,
ideo Daniel plorat.

Quoties te deflet Sancta Mater Ecclesia ,
 quod modicâ hujus mundi voluptatula captus,
 non vis adscribi in libertatem filiorum DEI,
 & negligis in Patriam Regni Cœlestis ex
 captivitate peccatorum redire. Ambula, se-
 de , sta , jace , stude , ut invenias argumen-
 ta , quibus moras in conversione tua purges ;
 nihil occurret , quod te defendat.

Unde factum est , quod Cyrus , Rex ^{200.}
 Persarum , erga Judæos Babylonicæ ca-
 ptivitatis , tam propitius fuerit , ut e-
 dictum pro ipsorum libertate , ac reditu,
 Templique Hierosolymitani instauratio-
 ne daret ? *¶* Quia , cum Cyrus totius
 Orientis Imperio potiretur , jamque se-
 ptuagesimus annus esset Judaicæ capti-
 vitatis , novo Imperatori monstrata sunt
 Prophetæ Isaïæ de ipso Vaticinia Cap.

44. & 45. *Qui dico Cyro, Pastor meus, omnem voluntatem meam complebis. - - Hæc dicit Dominus Christo meo Cyro. Quæ, cum legisset, vel audiisset Cyrus, benevolentia singulari erga Judæos captivos effectus est, ut eadem, quæ dicta sunt faceret.*

Dignus, ob hoc, amore Cyrus. Si amantem hominem, non redamaverit homo, meritò à se ipso, & aliis damnatur. Multò magis rei sumus, quòd amantem nos DEUM, non redamemus, cum ejus amorem, infinita beneficia, eaque certissima Creationis, conservationis, Redemptionis &c. manifestent. *Durissimus est*, inquit August. de Catechumenis, quem redamare piget, prius amantem:

101. *Osee 2. v. 14. Ecce ego lactabo eam, & ducam (Sponsam Animam) in solitudinem.* Aliqui illud *ducam*, sic vertunt; *seducam*, circumveniam Animam fraude, quam in solitudine indulgenter habere, & recreare volo. Quis vertit, *ducam*, pro *seducam*? *Ex.* Oleaster in cap. 12. Gen. sic habet: *Expende verbum, seduco, & considera, quòd etiam ad ea, quæ nobis maxime utilia sunt, oportet eos seducere.* Res mira! sicut Medici, & Nutrices vario astu seducere, & ad-

& adducere pueros, & ægrotos solent, ut medicinas salutares, & restituendæ salutis pernecessarias hauriant, & sæpè vix obtinent magnis precibus, ut sumant, quod ipsi vehementer, & pertinaciter aliàs petere deberent.

Ita DEUS, seducere, circumscribere dolò animam debet, ut ei ad cor loqui, & necessaria salutis æternæ monita dare possit.

Magna hæc, miseræ nostræ naturæ infelicitas, quòd ad ea, quæ nobis convenientissima, & ex usu naturæ nostræ, æternæ sunt salutis, tam variò artificiò, dolò, ac solertiâ perducere debeamus; cum in ea, quæ nobis damnosa sunt, & exitiabilia, nos ipsi, haud difficulter, sed leviter, ac præcipitanter ingurgitemus.

Amos 1. v. 3. Super tribus sceleribus 202.

Damasci, & super quatuor non convertam eum, eò, quòd triturraverint in plaustris Galaad. Quid est super tribus, & super quatuor non converti Damascum? R. Super tribus, idest: plurimis, seu ob plura scelera, & maximè ob quartum, non convertam Damascum, id est: non revocabo Populum Damasci à pœna, à supplicio, & morte ipsi per me decreta. Quartum scelus (quod est maximum) est; quòd Galaad. id est;

Israëlitas habitantes in Galatitide, stratos humi triturerint plaustris ferreis, idest: rotis subter ferreis, & dentatis perinde contriverint, veluti solent spicæ conterri in Area, ut grana excutiantur. Hæc Tyrinus.

Habet, & Hodie mundus non paucos crudeles, qui supra dorsum Innocentium, & fabricant, & triturant, & eorum sanguinem fundunt, aut calumniâ, aut oppressione, aut injustâ lite, aut negatô sudoris eorum pretio.

203. *Michææ 7. v. 1. Væ mihi! quia factus sum, sicut, qui colligit in autumnno racemos vindemiæ: non est botrus ad comedendum. Quæritur; an de se, an de alio dicat lamentum Propheta? v. Propheta Michæas illis verbis DEUM lamentantem introducit, quô loquendi modo DEUS insinuare vult, Dæmonem esse, qui ferè solus Animarum facit vindemiam: se verò factum esse, sicut, qui absoluta vindemia, hinc inde reliquos colligit neglectos racemos. Nam maxima pars hominum diabolo servit, ejusque fit esca, & præda; unde ab eo premetur, & calcabitur in torculari inferni. Exigua verò pars cedit Christo, botri*

botri pauci, & pauperculi ex reliquiis:
Diabolo magni, & plurimi, ut vindemiatori.

Quis causa hujus injustæ divisionis? Peccator. Alias DEUS vult totum sibi impendi; & en peccator diabolum facit in divisione potiorem, & quod infimum, DEO relinquit. Sed hoc est quod Nazianz. ait Orat. 4. Ubi diabolum peccatori ita loquentem introducit: *Dividatur! Da mihi tempus, quod nunc fluit, futurum DEO, mihi ætatis florem, DEO senectutem.* Diabolus non ostendit semper extremum odium DEI. Hoc tantum agit, ut non totum homo, DEO det; det aliquid, sed sibi plus: dicit: Dilige DEUM, sed non ex toto corde: age in honorem DEI, sed plura in honorem meum, cantes, sed & blasphemēs.

Cum in Quæstione superiori ex Mi-204. chæa uno de Prophetis minoribus, sermo fuerit, hic incidenter quæritur; cur duodecim Prophetæ minores sic vocentur? R. Sic vocari minores. respectu quatuor majorum scilicet: Isaiæ, Jeremiæ, Ezechielis, & Danielis, non ex eo, quod illis quatuor majoribus, sententiarum gravitate, verborumque majestate cedant, sed ob sermonis, & librorum brevitatem.

Multos hoc sæculum numerat, quibus si libri Prophetarum majorum, vel minorum ad discendum aperti tradantur, statim claudunt; si clausi, nunquam aperiunt: At libros Machiavelli, Mazarini, Ovidii de turpi amore, volvere nunquam nauseant. Libros de divinis nominibus, de cœlesti Hierarchy servant post fornacem; Tacitum, inter thesauros.

205. *Soph. i. v. 8. Visitabo - - - - super omnes, qui induti sunt veste peregrinâ*
 Quæ illa vestis peregrina? *v.* Quæ non erat Judaica, sed alicujus extraneæ Nationis: puta vestis Ægyptia, Babylo-
 nica, Philistæa, Tyria &c. Taxat ergo Propheta hic Judæorum ambitionem, le-
 vitatem, & curiositatem, quòd novum,
 & peregrinum, & gentilitium vestitum
 assumerent: quodque cum vestibus mo-
 res, & idololatriam inducerent Gentium.

Veste peregrinâ induuntur, qui cor ma-
 chinationibus tegunt, sensum verbis velant;
 quæ falsa sunt, vera ostendunt, & quæ vera
 sunt, falsa demonstrant: Cùm virtutis possi-
 bilitas deest, quidquid per malitiam explere
 non valent, hoc in pacifica bonitate simulant,
 & sunt foris Catones, intus Nerones: *Dic*
Hypocrita: dicit Chrysof. hom. 45. super
Math. Si bonum est esse malum, ut quid non
vis apparere, quod es? si autem melius est bo-
 num

num esse, ut quid non vis esse, quod vis apparere?

Habac. 2. v. 3. si moram fecerit, 206.
expecta eum, quia veniens veniet &
non tardabit. Res mira! quomodo
non tardat, si moram facit? vel quo-
modo moram facit, si non tardat?
v. DEUS tardat desideriis nostris, sed
non tardat meritis: cunctantius venit,
quàm vellemus, sed non ferius quàm
mereamur. S. Bernardus serm. 74.
in Cantica de illo Textu sic loquitur:
Quomodo non tardabit, si moram fe-
cerit? nisi, quòd ad meritum satis
est, & non satis ad votum.

Ut ergo seriam obtentionem eorum,
 quæ optas, æquanimiter toleres, figas
 oculos in merita tua, non aspicias desi-
 deria, sic enim fiet, ut gratò animò acci-
 pias, postquam humili corde petieris.

Zachariæ io. v. i. Petite à Do-207.
mino pluviam in tempore serotino. Quid
tempus illud serotinum, quo jubemur
à Domino petere pluviam? v. Tem-
pus serotinum esse tempus vernalis,
cum maturescunt fruges, ut grana
humore pluviae alantur, grandescant,

& crassescant, & hæc dicitur pluvia ferotina, estque gratissima, jucundissima, & utilissima. Pluvia matutina, vel temporanea est, quæ cadit in Autumno, cum jaciuntur semina, ut illa, humore pluvix resolvantur; & germinare incipiant.

Pete pluviam gratiæ Dei, ut Saxeum Cor tuum in carneum resolvatur ab illo humore, & tandem aliquando germinare incipiat, *Præsta Deo Cor tuum molle, & tractabile & custodi figuram, quâ te figuravit Artifex, habens in temetipso humorem, ne induratus amittas vestigia digitorum ejus. S. Irenæus lib 5 Cap. 76.*

208. *I. Machab. 1. v. 3. Et siluit terra in conspectu ejus, Sed quomodo Siluit in conspectu Alexandri M? quandoquidem armorum fragor, tubarum clangor, totum mundum impleverit, & nullâ quiete terra gavisâ fuerit, sed continuis motibus concussa? ¶ Verè dici terram in conspectu illius Siluisse; quia ante Alexandrum natum, Cyri Regis potentia, Xerxis generositas, Nani magnificentia, Acchillis fortitudo, Hectoris, & aliorum Ducum heroica facta in mundo admirabiliter,*
cum

cum tripudio decantabantur. Ast dum terra obstupescata, Alexandri victorias, prælia, gloriam, generosaque illius facta contemplantur, obmutuit: sicque aliorum Ducum gloria, & laudes, quasi evanuerunt. Quia ergo Alexandri gloria, nimio suo lumine, cætera lumina præcedebat, hinc dicit scriptura: *siluit terra in conspectu ejus.*

Magis silebit terra, cum venerit Filius hominis in Majestate sua, & sedebit super sedem Majestatis suæ: cum venerit cum omnibus Angelis suis inter conflantium Coelorum, & orbis incendia, Stellarum ruinas Solis, Lunæque deliquia; tunc enim velut piscis ponticus obmutescet.

QUÆSTIONES.

Super Textus Novi Testamenti.

M Ath. I. v. I. *Liber generationis I. JESU Christi.* Quæritur, cur tam citò Christi mentionem ponit Evangelista? & quare Patrum generationibus, Christi Nomen præponitur? *¶* Mentionem citò fieri, quia

quia S. Mathæus Hebræorum animos tali nuntiatio erigere. voluit, qui tanto desiderio Messiam expectabant. Præponitur autem Nomen JESU Christi Patrum generationibus, & illud claudit in fine, quia ipse est Principium, & finis, à quo vita nostra incipere, & in quem desinere debet. Tota namque vita nostra sic agenda est, ut eo consumatur, à quo incepit. inquit Rupert. in Pfal. 117.

2. Si quæras cur genealogia Christi textitur a' Prædecessoribus, quorum multi fuerunt scelesti, ut Roboam, Joram, Achaz &c. atque etiam mulierum, ut Rahab, quæ fuit meretrix: Ruth gentilis: Bethsabea adultera? ꝑ. Voluit Christus ab illis descendere, ut eò admirabilior ejus etiam foret humilitas, quò ignominiosior fuit ex talibus nativitas. Hæc est gloria Christi, quòd sit Filius Dei: natus est de Virgine Maria, cujus unius dignitas major est, quàm reliquarum omnium indignitas. vel fortè à similibus descendere voluit, ad

ad confundendos homines illos, qui aut Parentes suos viliores erubescunt, aut honoratioris de stemmate jactant.

Math. 2. v. 2. Vidimus stellam 3. ejus in oriente. Cur hanc stellam, quam viderant, vocant specialiter Christi? Nonné omnes stellæ ad ipsum Pertinent? *v.* Hoc, quod stellam ejus vidisse dicant, factum est per appropriationem, quia etsi etiam cæteræ stellæ ab ipso creatæ sint à mundi principio, hæc tamen, ut inquit *Hugo* specialiter creata, & deputata est ad Nativitatis ejus ostensionem: sic sentit etiam *S. Maximus*.

Quoties divinæ inspirationis stella animæ tuæ illuxit, excitans te ad quærendum Christum, ejusque Paupertatem, humilitatem, cæterasque Virtutes amplectendas, & ne vel quidem pedem movisti, ut id quæras, quod suggeritur, effectis excusationis gratiâ difficultatibus; quæ nullæ sunt.

Math. 2. v. 16. Et mittens occidit 4. omnes pueros - - - à bimatu, & infra. Quæritur an etiam occisus sit inter illos Filius Herodis, tunc parvulus?

¶. Ita equidem referri à Macrobio lib. 2. Saturnalium Cap. 2. Augusti dictum sic referente: *Cum audisset inter pueros, quos in Syria Rex Herodes Judæorum intra bimatam iussit occidi, Filium quoque ejus occisum ait: melius est esse Herodis porcum, quam Filium.* Quis verò fuerit Filius ille Herodis inter Authores non convenit.

Regnandi cupiditas, supremam Animi arcem apud plerisque obtinet, si non aliter, etiam profusione sanguinis innocentis. Omnia nos vitia impugnant, omnia peccata perlequantur flagitia omnia bello laceffunt. Verum nihil acriore, ac pertinaciore præliò vexat homines, quam regnandi ambitio, & desiderium videndi alios tuæ Potestatis arbitrio subjectos. Cerè mirum, quòd ex tanta capitis nostri infirmitate convalescere non velimus.

5. *Math. 4. v. 2. Et ecce Angeli accesserunt, & ministrabant ei.* In quo, vel quid Christo, quem Spiritus malignus sta uerat super pinnaculum Templi, ministrarunt? ¶. Paulus de Palatio in Cap. 4. Math. dicens: *Credo; quòd Angeli ministrarunt Christo, abducentes eum à pinnaculo Templi, & deducentes eum in locum planum ibi forsitan cibos ei ministrarunt.*

Cibos Christo esurienti Angeli ministrarunt, quantâ putas reverentiâ? Tibi esurienti Christus Ipse Carnem suam, & sanguinem ministrat, ad quem habere debes amorem appetitativum, & affectivum, qui altissimam de Divina Majestate concipiat aestimationem, tenerrimôque affectu ipsius amori respondeat.

Math. 6. v. 9. Sic ergo orabitis: 6. Pater noster, qui es in Cœlis. Quæritur, An Beata Virgo Maria oraverit aliquando Pater noster & Ratio dubitandi est, quia cum fuerit immunis ab omni labe peccati; nescio, quomodo dicere potuit: Et dimitte nobis debita nostra. 11. Si constaret aliquem, nullum habere peccatum, talis adhuc posset orare Pater noster. &c. in Persona Ecclesiæ, & ideò, cum constet Beatam Virginem Mariam, nullum habuisse peccatum, creditur orasse Pater noster &c. in Persona Ecclesiæ ut voluntatem Christi impleret, volentis, sic Discipulos suos orare debere.

Ecce Benignitatem Christi Salvatoris nostri. Qui, quia nos quid oremus, recundum quòd oportet, nescimus, ne evagaremur incerti, formam nobis tradidit in oratione, quam ipse composuit: in qua sub
lepte-

septenario petitionum numero, universitas petendorum concluditur. Oravit hanc Orationem B. V. Maria, a qua abfuit omne peccatum, quomodo nos negligemus, qui non sumus sine peccato?

7. *Math. 6. v. 24. Nemo potest duobus Dominis servire. Quæritur, qui sint illi duo Domini? v. Duo illi sunt: DEUS, & Diabolus. quàm dissimiles hi Domini! Habent isti Domini donativa sua propria. Diabolus dat perpetuam captivitatem: DEUS interminabilem felicitatem. Jam cogita, cujus hæc tenens stipendia ex his duobus promeritus fuisti, & resolve, cui ex his duobus, laborem, & sudorem tuum impendere velis.*

Ut DEO servias, allicit te illius suprema Majestas, Bonitas, Dignitas, an negliges? Invitat te virtutis pulchritudo, honestas, utilitas, an contemnes? cogit te præsentis vitæ brevitatis, futuræ æternitatis: Coeli præmium, Inferni tormentum, an reluctaberis? *ut quid claudicas in duas partes?* 3. Reg. 18. v. 21.

8. *Math. 9. v. 23. Cùm venisset JESUS in domum Principis, & vidisset Tibicines. Quid quæso Tibicines, ubi mortuus.*

tuus jacebat , fecerunt ? *¶*. Mos erat apud Judæos , ut Tibicines in funere conducti , Carmen triste modulantes , nœnias amicis , luctum vicinis , & lacrymas cieant ob mortem defuncti. Aliter faciebant Thraces , qui homine nascente , cordis angustias oculorum lacrymis testabantur ; eò , quòd creatura tam nobilis , tot ornamentorum dives , in hora nativitatis suæ , primos gressus , figere debeat inter pungentes pœuarum nostrarum spinas. At verò summè gaudebant de obitu hominis ex hac vita , ob liberationem à prædictis spinarum hujus mundi tribulationibus.

Ex ingenti dolore mortis Parentum , vel Amicorum , licet conjecturam facere de intolerabili dolore damnatorum ob amissionem summi Boni. Et hic quidem dolor tam longè illum , si non plus , excellit , quam scintilla unica à vasto quodam incendio , aut camino ardente superatur.

Math. 13. v. 8. Aia ceciderunt in terram bonam , & dabant fructum , aliud centesimum , aliud sexagesimum , aliud trigesimum. Quæritur , cur fructum incipit Christus à centesimo , & terminat in trigesimo per descensum ? *¶*. Bonam

terram Salvator ipse vocat, quæ cum initio copiosissimum fructum dedisset, paulatim ita à sua fertilitate remisit, ut vix trigesimum proferre solita erat.

Docemur eâ re, quod passim fieri videmus, quòd multi, cum magno calore incipient, & paulatim tepescunt, ac spiritu languescunt, & de ferventi profectûs studio remittunt. Multi, primò susceptæ bonæ operationis diluculo, vehementer ardent, paulatim verò intepescunt, demum etiam congelantur, & male dimittunt quod benè cœperant. Hi odoribus quibusdam, eorumque fragrantia sunt similes, de quibus Theophrastus lib. 6. cap. 25. de causis plantarum, sic loquitur: *Odores plurimi sinceriores mane sentiuntur, die crescente minus, meridie minime.* Quanta pernicies! ubi semel cum DEO ordimur, & postea Diabolus exitum occupat.

20. *Math. 16. v. 19. Tibi dabo claves Regni Cœlorum.* Quare Christus Dominus promisit Petro claves, & non clavim? Item: Cur Regni Cœlorum, & non suas? *v.* Dedit claves, & non clavem unam, ad designandam Ecclesiæ authoritatem, & potestatem Ordinis, atque Jurisdictionis. Hanc solis Episcopis reservatam: illam omnibus Presbyteris communem. Non dixit autem:
Tibi

Tibi dabo claves meas. Ad designandum, quòd clavis Christi, clavi Pastorum, Ministrorumque Ecclesiæ, longè sit excellentior, & dignior. NB. S. Petrum pingi cum clavibus, & non cum Cruce; quia Martyrium, quod Petrus ex clavibus dignitatis Pontificiæ, & superioratus spiritualis sustinuit, majus, & atrocius fuit illo, quod ipse passus est in Cruce; hinc clavium causâ vita illius, continuum Martyrium fuit. Quot hodie sunt, qui defectu clavium dignitatis ferè tabescunt, & se (si Superis placet) inter Martyres numerant.

Math. 16. v. 22. Absit à te Domine, II. non erit tibi hoc. Quæritur, quid Petrum ad sic dicendum moverit, an miseratio erga Christum, an aliquid aliud? v. Ut Petrus miserans videretur Christum, metuebat adire cum suo Magistro Passionem, & dolere vices illius simulabat; nec ob aliud Dominum suum à proposito itinere, avocare conabatur, quàm, quòd ipse ire Jerosolymam formidaret. Lege Chrysostomum Hom. de negatione Petri Tom. 5. ubi ait: *Ut Jerosolymam non ascenderet, orabat, quòd Judæorum mi-*

nas non ferret. Hinc ubi Christus Petrum sic loquentem audivit, hæc ipsi reposuit: *Vade post me Sathana.*

Multos in hac vita reperies homines, qui sub specie observantiæ, & urbanitatis contegunt falsum colorem, & sub pallio submissionis obnubunt animi sui fraudem: simulant humanitatis officia, & meditantur prodiciones. Hinc rara fides est inquit S. Hieronymus super Matth. aliud in labiis, aliud in corde versatur, venenum animæ linguæ mella contegunt.

12. *Math 18-ṽ. 6. Expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus.* Quid est mola asinaria? *ṽ.* Mola asinaria est, quam circa rotam girando, vertunt,volvuntque asini. Mola vocatur lapis molaris, asinaria, idest: gravis, & grandis, quæ non ab homine (uti fit in trufatili) sed in equo, vel asino circumagi debet.

Audiisti verba Christi, scandalose? vide, ut cautius incedas: scandalum caveas, & peccatum fugias; aut si perire constituisti, saltem aliis parce, ut mitius pereas. Vix ex omni peccatorum genere certius damnatur, quam homo scandalosus, cujus causâ, aliqua anima in inferno ardet, quæ scandalizantem, continuò coram Deo accusat. Quæso,
ial-

saltem alieni capitis discrimen attende, si tuum tibi caput est venale.

Math. 18. v. 24. Oblatus est ei unus, qui debebat decem millia talenta. 13.
 Quæritur, quare Rex tam diu expectavit ponere rationem cum hoc debitor? nam quò plura quis debeat, eò minus ad solvendum est idoneus. *v.* Hoc ideo factum, ut hunc Regem vere esse hominem, id est: misericordem agnoscas. Permittit enim aliquando nos peccatis nostris satiari, ut eorum nauseam habentes, detestemur. Lege Oleastrum, qui in annotatione morali sic habet: *Diabolus non sinit peccatores peccatis suis satiari, ne post saturitatem fastidio illis sit: & sæpè contingit, ut peccatores saturi, ad Deum redeant faciùs.* sic Num. II. DEUS fecit; Cùm enim populus carnum desiderio flagraret, per nares eas projiciebat, ut satiati, de cætero eas non desiderarent.

Math. 18. v. 25. Fussit eum dominus venumdari, & uxorem &c. 14.
 Cur & Uxor jubetur vendi? *v.* Quia fortè contracti debiti præcipua causa fuit uxor. Sic enim ferè fit, quòd ob uxorum superflu-

fluum cultum, vestimenta, & monilia, ære alieno viri premantur, & Familiæ. Nam uxoris petitiones sunt immensæ, & sic Mariti, ut eis non displiceant, plura contrahunt debita. Hinc, ut Mulierum petitiones Deus præscinderet, sic jubebat: Exod. 21 *Si quis percusserit Mulierem prægnantem, & abortivum fecerit, subiacebit damno quantum Maritus mulieris expetiverit.* Non dixit: quantum mulier expetiverit; quia ut inquit Faludanus: *Persona læsa, & præcipuè mulier immoderatè petere consuevit; ideo non arbitrio mulieris, sed viri hoc positum esse.*

15. *Math. 22. v. 12. Amice quomodo huc intrasti, non habens vestem Nuptialem? Quare non eum increpat contumeliosè, nec in eum acriter invehitur? v. Ut factum suum ipse damnaret, & veniam deprecaretur: errorem suum fateretur, & veniam humillimè postularet. Ecce quomodo Deus delinquentes, modis omnibus ad Pœnitentiam allicit! decetque nos, ut qui arguimus peccatores, in vitia, & non in homines sæviamus, nec contumeliosè eos, qui lapsi sunt, reprehendamus,*

damus, neque Zelus justæ reprehensionis modum excedat.

Si quæras: Cur nemo ex tanta multitudine pro isto, quem Rex arguit, intercessit, & causam defendit? *ꝛ.* Ut disceremus, quòd in extremo Judicio, nullus Sanctorum, partes peccatorum tuebitur, nullus impiis patrociniabitur, ultimus enim ille Dies, est severitatis, & ultionis.

Math. 22. v. 16. Non est tibi cura 16.
de aliquo. Quomodo non est illi cura de aliquo? imò verò summa. *Non enim est alius DEUS, quàm tu, cui cura est de omnibus.* Sap. 12. v. 13. Studet sedulo nos omnes ad cælum dirigere: cura ipsi est de omni passere; quanto magis de homine ad imaginem suam factò?

An etiam Domini terrestres curam habeant famulorum suorum? an imitentur Centurionem in Capharnaum, cujus servus malè habebat, & media omnia adhibuerat, ad illum, fanitati, & obsequio restituendum, ut pote qui illi erat pretiosus, Luc. 7. v. 2? Sed. En! fortè multos invenies Dominos, apud quos servi reputantur viles; qui si in obsequio contrahant certum mortis periculum, pro illo curando, nec nummum unicum exponit Herus; & major saepe cura est Hero de equo infirmo, quàm ægrotante famulo.

17. *Math. 25. v. 10. Dum autem iverent, emere, venit Sponsus.* ergo habuerunt pecuniam, si iverunt emere. quare ergo dixerunt ad socias: *Date nobis de oleo vestro?* cur non dixerunt: *vendite?* ¶ Causa est, quia Virgines illæ fatuæ avaritiâ laborabant, quæ semper tenax est; & quis scit, quot præterea vitiis forduerint? Nam ubi auri, vel argenti unum granum est, sæpè ubertim proveniunt scelera; quid ni ubi plus? & quò quis ditior, eò avarior. Cui prodest avarus, si etiam filios suos, edere lamentatur? qui sæpè, antequam grossum expendat, vadit cubitum incænatus. Optimè dixit, qui dixit: *Nec porcus nisi macētetur: nec avarus, nisi moriatur, ulli prodest.* Nec sibi; nam avarus quidquid omnibus abstulit, sibi ipsi negat. Senec. quæst. 9na.

18. *Math. 25. v. 11. Domine Domine aperi nobis.* Quare non sponsam, vel socias vocant, ut aperiant? Cur id saltem à famulis, vel ancillis non petunt? ¶ Sponsam non vocant, quia cum peregrè advenerit, erat illis ignota: socias alloqui non præsumpserunt, quia cum prius oleum
nega-

negaverint, putarunt se non exaudiendas, ut aperiant. Famuli, & ancillæ insolens plerumque hominum genus; à Dominis sæpè quis facilius exauditur, quàm à famulis; sæpè fastu majore servus tumet, quàm Dominus: ergo potius ad Dominum recurrunt. quod si Dominus non exaudierit, æquiori saltem animo acceptam ab illo, quàm à famulo, vel ancilla, ferent repulsam.

Honorati mox post unam, vel alteram horam, non recordantur amplius socii, Fratris, Genitoris, qui foris stant, etiam si pullent, porta non aperitur; honor ta visum attenuat, ut nec unò gradu distantes ultra cognoscat: sæpè fit, quòd si fortè cum honorato cognationem alleges, præ indignatione ferè crepabit.

Math. 26. v. 35. Etiam si opportuerit 19.
me mori, non te negabo. Quæritur, quid Petro persuaserit, ut se nihil perperam commissurum certò putaret? *Æ.* Causa est, quia nimium sibi tribuebat Petrus. Et ut inquit Chrysostr. Hom. de negatione Petri Tom. 5. putans Petrum talia locutum: *Mihi ipsi præfidens, vociferor.* Occultum, sed malignum vitium confidentia sui, & temeritas, quæ

M S per

per cuniculos in præceps ducit. Nemo sibi fidat opibus, ingenio, viribus, prudentiæ, doctrinæ, potentiæ. En! Apostolus Petrus præfidus, turpissimè ter lapsus, & semper gravius: primò negavit, dein & juravit, demùm cum detestatione anathematizavit, quia non novisset hominem. His veluti scalis, ad scelus ascenditur, tanto pejus, quanto altius. Cui capitis sui sententia est pro vitæ regula, quid potest expectare, nisi sui præcipitium. Nemo sibi facile credere debet, sæpè enim latet occultum vitium, quod experientia manifestat. Multi se sobrios, patientes, humiles, putant, at ubi occasio adest, intemperantes, furiosi, superbi deprehenduntur.

20. *Math. 26. v. 40. Venit ad Discipulos suos, & invenit eos dormientes. Et v. 42. Iterùm secundo abiit, & oravit, & venit iterùm. Quare Christus susceptum cum Patre æterno colloquium, seu Orationem, iterùm, atque iterùm interrupit? v. Voluit nobis Christus inculcare doctrinam, inquit: Simon de Cassia, & nos docere, ob majorem necessi-*

cessitatem quandam, nonnunquam intermittendam orationem, & seponendas preces, quando res postulat, ut cum vel dormientem excitemus, vel negligentem stimulemus. Non est bona Oratio Parentum, qui maximam diei partem in Templo exigunt, & proles suas domi in periculo famæ, & honoris relinqvunt: si quis permittat flammis ædes absumi, & audiat concionem, quæ alio tempore audiri potest, non est bona doctrina. Servetur sanctum illud Adagium: *DEUS relinquendus propter DEUM.*

Math. 26. v. 75. Et egressus foras 21.
 (Petrus) *flevit amarè.* Quærit curiosus, an Sanctus Petrus satisfecerit pro peccato negationis? Ratio dubitandi est, quia S. Ambrosius in cap. 22. Lucæ sic loquitur: *Lacrymas Petri lego, satisfactionem non lego?* *v.* S. Petrum utique satisfecisse. Ad rationem dubitandi dico: Nomen satisfactionis eo loco apud S. Ambrosium, non significare satisfactionem, quæ Pænitentix pars est, sed populariter accipi pro excusatione, quæ verbis fieri solet. Nam satisfacere alicui
 vul.

vulgò dicimus , apud illum se verbis purgare. Petrus ingenue fassus est peccatum , & non satisfecit , id est : non se excusavit.

Si Petrus pro trina negatione tam amarè flevit , quantò plus tu pro mille negationibus flere debes ! quoties enim mortaliter peccasti , toties opere Deum negasti. NB. Quòd , etli Petro hoc peccatum remissum sit , non tamen cessavit totà vità singulis noctibus ad Galli cantum amarè flere ; ut præ continuis lacrymis , oculi ejus sanguinei , & genæ exsæ fuerint , ut testatur Clem. Alex. Hinc , & Pictores sanguineis ipsum oculis depingunt.

22. *Math- 27. v. 33. Et venerunt in locum , qui dicitur Golgotha , id est : Calvariae locus.* Quæstio est , undè locus ille dictus sit Calvariae ? *ꝛ.* Ità dictum ex eò , quòd traditio sit , in Golgotha sepultum fuisse Adamum , quem Christus ibidem Sanguine suò distillante redemit. Ita Origenes , S. Athanas. S. August. & alii ; S. verò Hieronym. Beda , Janse-
nius vocant Calvariam montem ex eo , quòd ibi locus fuisset suplicii , in quo rei plectebantur , & decollabantur ; undè ibi multorum decollatorum Crania erant. In hoc monte , dicit Beda ex
Hie-

Hieronym. & August. serm. 71. de Tempore, Abrahamum immolasse filium suum Isaac.

Ascendamus & nos crebris cogitationibus ad hunc montem Domini, in quo salus mundi, Patri mundum reconciliavit: & descendamus de monte superbiæ, gloriæ, & honoris, super quem nec ros, nec pluvia divini Sanguinis cadit.

Math. 27. v. 52. Et multa corpora 23. Sanctorum, qui dormierunt, surrexerunt.
 Quæritur, an iterum mortui sint, & corpora eorum in terræ pulverem redierint? *v.* Non est una omnium circa hoc opinio. Remigius, & Beda dicunt: quod cum Christo ascendente, ascenderint in Cælum. Alii dicunt, quod mortui sint, sine tamen dolore. S. Hieronymus circa hanc quæstionem est dubius. Sinamus, & solutionem quæstionis committamus Deo. Melior est fidelis ignorantia, quàm temeraria scientia. August. super Mathæum sermo. 22. Magis tacendum, quàm aliquid imperfectè dicendum.

Math. 27. v. 58. Hic accessit (Joseph 24. ab Arimathæa) ad Pilatum, & petiit
Cor.

Corpus Jesu. Tunc Pilatus jussit reddi Corpus, Quæritur, an Joseph dederit aurum pro redimendo Corpore Jesu? videtur, quòd non dederit, quia S. Marcus dicit, quòd Pilatus donaverit Corpus Joseph: donare autem, est gratis, & absque pretio aliquid concedere. Theophilactus in cap. 28. Math. sic dicit: Quùm Joseph dives esset, verisimile est, quòd Pilato aurum dederit. Nam cùm Dominus facinorosi hominis, & turbulenti, existimatione apud Judæos laboraret, valdè arduum fuit impetrare, ut honorifico sepulchro inferri posset; hæc autem difficultas, nullâ re, ita auferri potuit, ut auro. Nec obstat, quod ex S. Marco citatur, quia cùm divinum illud Corpus esset tam ingentis pretii gemma, & inæstimabilis valoris margarita, quantumvis auri, rerumque aliarum pretiosissimarum pro illo dedisset, velut donatum gratuitò à Pilato accepisset. sic dum hodie videmus rem aliquam pretiosam, pretio medio emptam, dicimus esse donum.

Ludolphus, & ex illo Mallonius de S. Syndone, Cap. 1. dicit: Josephum ab Arimathæa servivisse Pilato Annis quinque, & pro

pro tota, quæ ei debebatur mercede, petit
Corpus JESU. Utinam hodie multi sint Jo-
sephi ab Arimathæa, & nullus Joseph ab
avaritia!

Marci 5. v. 8. Exi Spiritus immun- 25.
de ab homine. Dubium est, quare Christus
in singulari Dæmonem alloquitur: Exi.
Quem cum interrogasset, quomodo voca-
retur, respondit: *Legio mihi nomen est,*
quia multi sumus? ¶ Quia, ut inquit
Euthymius: *Multis dæmonibus imperat,*
quasi unus esset, propter imbecillitatem.
Diabolus tam est infirmis manibus, tam
imbecillis, ut nisi nos ipsi arma præ-
beamus, nullò nos certamine vincet;
rugit, ut leo, sed ut inquit S. Cyrill.
Alexand. lib. 1. Apologorum Cap. 16.
Qui clamoribus utitur, à Sapiente minimè
timetur. De nostra imbecillitate nascitur
dæmonis præfidentia. Quòd musca
nos subigit, hoc nostra ignavia, &
inertia facit, non illius fortitudo. quò
generosior nostra est resistentia, eò timi-
dior est diabolica invasio.

Marci 6. v. 31. Venite in desertum 26.
locum, & requiescite pusillum. Quare
non dixit: redite ad prædicandum,
con-

concionandi laborem , & profectûs aliorum studium repetite , sed , requiescite pusillum. ¶ Voluit animum Discipulorum relaxare ex prædicandi labore defatigatorum , ut non intemperanti labore vires suas totas conficiant , sed functioni suæ tam temperanter vacent , ut diu dare operam aliorum institutioni possint. Qui enim robur suum omne simul exhaurit , ineptum se , ad obeunda post hæc prædicationis munia reddit. Rosa Regina florum , quòd odoris plurimum fluxum emittat , citò marcescit , ut dicit Clemens Alexandrinus Lib. 2. Pædag. Cap. 8.

27. *Marci 9. v. 14. Et confestim omnis Populus videns Jesum (descendentem de monte Thabor) stupefactus est, & ex-paverunt, & accurrentes salutabant eum.* Quid movere potuit Populum , ut iis tunc cæremoniis , & civilitatis officiis erga Christum uteretur , quibus nunquam prius usus fuerat? ¶ Quia , ut inquit Card. Cajetanus , potuit accidere , ut dum in monte Thabor facies ejus resplendesceret sicut sol , vestimenta verò ejus alba fuissent , sicut nix , ipsi de mon-

monte descendenti, pulchræ aliquæ reliquæ istius nunquam visi splendoris remanserint, quas reliquias vocat *attractivum* in JESU. Et nisi aliquid plus solito, populus in Christo vidisset, nunquam plus aliquid solito erga illum gefisset. Sic Moyse etiam post DEI colloquium in vultu adhæserunt radii, & quasi cornua lucis, Exod. 34. v. 29.

Multos hodie videbis, qui hominem sequuntur, comitantur, salutant, comiter habent, nihil horum antehac facere asueti; sed vereor, ne attractivum aliquod viderint, & Magnetem quæstus, lucri, & particularis commodi habeant, ut faciant, quod nunquam fecerant.

Marc. 9. v. 24. *Surde, & mute Spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo, & amplius, ne introëas in eum.* Quæritur, quare Christus huic, præ aliis, Dæmoni tam singulare præceptum ad exeundum dat: *Ego præcipio? & quod plus: & amplius non introëas in eum?* R. Causa est, quia hic Dæmon ab infantia hominem hunc occupaverat, atque apud illum inveteraverat, ut proinde radices in ejus corpore egerit, hinc præcepto illum primò, ut exiret cogere, deinde

ne rediret, prohibere Christus voluit, ut ostendat, quàm operosum sit, illum à tam diuturna possessione exturbare, & quàm arduum cavere, ne repetat domum in qua diu habitavit.

Hoc tibi evenit in peccato, dum illud Animam tuam occupavit, & relinquant, donec crescat, & augetur; vix se eradicari finit, vix expelli permittit, validiusque adhærescit, quàm Dæmon, cum hic se per vim intrudat, peccatum verò sponte à te admittatur, & introducatur. Difficilis medicatu hic animæ morbus, cui impedimenta multa occurrunt; obstat enim voluntas, quæ infirmitatem suam vel amat, vel non timet; obstat & Dæmon, qui infirmam animam manenet, si peccatum radicem figat;

29. *Marc. 14. v. 37. Simon dormis? non potuisti unâ horâ vigilare. Cur Christus non dixit: Petre dormis? r. Quia Petri nomen, est nomen Pastoris, Superioris, Judicis &c. Unde dormientem Petrum, detrectavit Christus Dominus nominare Petrum. Nam Pastor, Superior, & Judex honorificò nomine indignus est, si otio torpens, commodo suorum subditorum non invigilat. Hinc Sancta Mater Ecclesia nunquam in Sacro elo-*

eloquio examini apum comparatur. Quare? quia, ut inquit *Lorinus* in Psal. 100. Apum Rex nunquam foras ad labores egreditur, sed intus manens, emittit alias ad flores quærendum, qui modus non est conveniens Ecclesiæ Prælati, quos decet in laboribus alios antequam.

Marc. 14. v. 72. Et recordatus est 30. Petrus verbi, quod dixerat ei JESUS. Quomodo tam citò oblivisci Petrus potuit cantaturi galli signum, ut cum semel, iterumque negaret, & gallus succineret, non recordaretur verborum Domini sui? *¶* Quia, ut dicit *Euthymius*: *Dictum verbum præ timore exciderat.* Multi erant, qui Petrum exagitant, & accusabant, & hinc quidem focaria puella, illinc circumstantes barbari Ministri vellicabant, & infestabant, & ne quidem liberè respirare sinebant. Et quamvis gallus semel cantaret, Petrus tamen non recogitabat Domini comminationem, nec audivit galli primum cantum: Sic metus, vexatio, & turbatio animum distraxit, & memoriam ademit.

Si Petrus intra tam exiguum tempus oblitus fuit Verba Christi ob metum, & vexationem hominum, ut præfens sibi non esset, quomodo tu tibi compos eris in hora mortis, quando infirmitatis dolores prement? quando phrenesis memoriam, mentémque auferet, & delirium adferet? quando tot te peccata accusabunt, tot Dæmonia exagitabunt; Mundus vocabit, caro trahet, curæ angent? Tu ne tibi in tanta sensuum turbatione tranquillitatem promittis, ut rationes tuas ultimas rectè, tutò, & securè componere possis? Cras credam, hodie non.

31. *Marci 15. v. 21. Et angariaverunt*
--- Simonem Cyrenæum --- ut tolletet
Crucem ejus. Quæritur, an genus Misericordiæ, seu miserationis in Christum, vel crudelitatis in ipsum fuerit, imponere Crucem Simoni? *17.* Fuisse crudelitatis; verebantur enim Judæi, ne Christus succumberet oneri, & exanimaretur, sicque corrueret sub pondere, & morte suâ præverteret Crucis tormentum: ubi enim observarunt Christum tam lente, tamque fractò gressu incedere, toties sub onere collabi, decreverunt Crucem ab ipso in Simonem Cyrenæum transferendam. Ecce percutitur catus, ut Sentiât Leo.

Si Simoni, Crucis non spontè gestatæ laborem magnis favoribus remuneratus est Christus, duos Filios ejus Alexandrum, & Rufum assumendo in Discipulos; quantâ gratiâ dignabitur illos, qui spontè Crucem tulerint, cum patientia ipsam sequentes?

Marci 15. v. 44. Mirabatur, si jam obiisset. 32.
 Cur Pilatus mirabatur de Obitu Christi? *v.* Quia, ut loquitur *Euthymius*: Sperabat illum tardè moriturum, tanquam divinum quemdam hominem, qui cæteros excederet. Quasi diceret: Nemini nova videatur Pilati admiratio, de tam celeri obitu Christi, quia ille Dominum supra homines, & Virum divinum arbitrabatur: ut qui prodigiosa ejus miracula noverat, & stupendas virtutes intellexerat, mirabatur, quòd animam in Cruce egisset.

Qui de bonis hominibus mala, & quæ fidem existimationis illorum obscurant, narrari audit, debet ante plurimum admirari, quam credat: & talia referentibus, vel nunquam, vel ægrè, ac tardè fides adhibetur. Multa in utramque partem crebrò fama mentitur, & tam de bonis mala, quam de malis bona falsorum ore concelebrat. *S. Hyeron. Epist. 131. ad Ruff.* Quam fama velox, tam plerumque etiam mendax. In delationibus,

præstat agere Personam Thomæ increduli ,
quam creduli Petri.

33. *Luce 1. v. 7. Non erat illis Filius.*
Cur non sic dictum: Non erant illis filii.
¶ Ut doceremur non esse omnem felicitatem in eo positam , ut quis multos numeret filios , qui plus uno non valeant , sed hanc esse eximiam felicitatem , si cui sit unicus filius , qui multos adæquet , in quo uno sit , *Numerositas congesta Virtutum* , ut dicit Chrysologus serm. 86.

Quid utilitatis habes , si mille Rosaria cum desidia , et mentis evagatione persolvas? Profectò illis mille , plus valet unum Ave Maria attentè , devotè , & perfectè recitatum. Nam , ut inquit Plato in Theæreto: Satiùs est benè agere aliquid exiguum , quam multa perfunctoriè. Dum tuâ culpâ per curiositatem distaheris , reus es , etsi diu non hæreas , non enim ideò non cecidisti , quia citò surrexisti.

34. *Luc. 1. v. 13. Uxor tua Elisabeth pariet tibi Filium.* Quæritur , Cur non sic Gabriel dixit: Uxor tua concipiet & pariet? ad eum modum , quo dixit ad Mariam V. *Ecce concipies , & paries Filium.*
¶ Innoc. III. serm. de Nativitate S. Joannis Bapt. stæ , causam esse hanc , quia conceptus æque ,

æque, ac partus Mariæ, absque omni peccato fuit, ideo dicit: *concipies, & paries.* At quia Elisabeth Joannem in originali peccato conceptura erat, cum hoc sit probrum Jure hæreditariò ad nos transmissum, Arch-Angelus Gabriel, silentio pertransiit illud de Elisabeth dicere: *Ecce concipies.* quia parùm honorificum erat, cum noxa concipere.

Ecce! Angelus noxam Elisabeth silentiò tegit, & homines otiosi à primo diluculo in serum vesperum, alienam famam arrodunt, & de erratis aliorum disserunt. *Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi. Psal. 108:*

Luc. 1. v. 40. Et intravit in domum 35. Zachariæ. Quæritur, quomodo Maria dignata est intrare in domum Zachariæ, qui in pœnam incredulitatis suæ privatus fuit usu loquelæ? *v.* Mariam Virginem dedisse nobis exemplum, non debere odio haberi innocentem propter peccatorem; hinc Elisabeth propter Zachariam virum suum, non debuit privari Mariæ ingressu in domum. Sic & Christus sinebat sibi vincula injici, non sinebat tamen injici Apostolis, dicens: *Si me quæritis, sinite hos abire. Joan. 18.*

ψ. 4. quasi diceret : si in me est aliquod delictum , habetis me ; istorum quia nullum est delictum , nullum mihi comprehendite. Nam propter Caput , non debent pati membra , minus propter membra aliqua , totum corpus , quid modo faciunt Christiani ? Hoc : quando unum Christum Domini , in aliquo delicto comprehendunt , reliquos non sinunt abire innoxie , sed omnes rapiunt , & lingua maledicâ percutiunt.

36. *Luc. 2. ψ. 1. Exiit edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur universus Orbis.* Qua intentione Cæsar Augustus orbem universum describi, & censum agi singularem ubique Provinciarum jusserit ? ψ. Hac Causa descriptionem factam fuisse, inquit Cornel. à Lapide, tum, ut constaret numerus hominum Augusto subiectus, tum ad vectigal colligendum, quod in Ærarium Romanum, tot bellis exhaustum inferretur, singuli enim Capitis sui censum dabant. Alii dicunt, quòd cum Christus Anno Imperii Augusti natus sit, rationem administrati Imperii potentiori Domino (Christo Messie) sibi reddendam metuebat. Et ideò, ut

tradit Osbr : lib 6. Cap. 22. Tempore, quo Christus natus est, Augustus, Dominum se hominum appellari vetuit, ex divina fortè revelatione edoctus, natum esse verum Dominum totius generis humani.

Quòd omnes Cæsari censum ferant, significat omnes pro virili, Deo fructus adferre debere, non corporales tantum per beneficia, ac Sacrificia, sed & spirituales per contemplationes, & operationes: Deus enim minus Sacrificiorum nostrorum, quam fidei, obedientiæ, ac bonorum operum rationem exigit.

Luc. 2. v. 7. Quia non erat eis locus 37.
in diversorio. Quid Beatam Virginem, & S. Josephum impedivit ab habendo loco in diversorio? *v.* Hoc impedivit, quod in Bethlehem Urbe tam parva, unum tantum fuit diversorium, ad quod hospites omnes, & advenæ diverterent: quod proinde affluente turba, facile impleretur; ut plures non caperet.

Si cor tuum ad amorem Dei dilatares, facile ibi per gratiam hospitaretur tota Sanctissima Trinitas; certè, nisi Deus habitet in domo cordis nostri, nos non habitabimus in domo æternitatis Beatæ.

38. *Luc. 2. v. 21. Et postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur Puer. Quæritur, quare circumcisus? r. Varias esse causas circumcisionis divini hujus Pusionis: inter quas, hæc mystica esse potest: ut Parentes mundani à molli nimium, prolium suarum educatione, hoc exemplo correcti, desistant; & omnem ipsis prætextum, prolium suarum bonam educationem, nescio in quos annos differendi, vel planè intermittendi, præcludat, & adimat.*

Berchorius Tom. 2. lib. 10. Cap. 37. narrat, quod Elephantes juvenes suos diligenter custodiant, & quando ad flumina abeunt, eos ante se agunt, tum lavare illos docent. Sic debent facere Parentes: Proles suas debent observare, debent præ oculis habere: debent ad flumina confessionis, & devotionis ducere; non ad lacunas scelerum: debent docere diligere munditiam mentis, & corporis, non sordes luxuriæ, & inverecundiæ. Elephantes non docent juvenes suos vina potare; & Parentes, eheu! prolibus vix balbutire incipientibus vinum sugendum offerunt. En! Puerulus JESUS, circumcisus Sanguinem fundendo, incipit pati; & nos à primula ætate incipimus deliciari.

39. *Luc. 2. v. 47. Stupebant autem omnes,*

omnes , qui eum audiebant super prudentia , & responsis ejus. Quare non super interrogationibus , cum certum sit , quòd Christus non solum interrogabatur , sed etiam interrogaverit ? *v.* Quia , quod quæritur , discuti , & expendi antè potest , & dubitare facile est etiam pueris : At responsio , non ita parari , & adornari ante potest , quòd nemo , vel scire possit , quid sit interrogandus , vel tam in promptu habere scientiam , ut omnibus ex tempore satisfacere possit quæsitis , & cunctas enucleare valeat difficultates.

Quid prodest , si præcisè mireris , & stupeas doctrinam Christi , & opere non impleas , quæ tradidit ? quid prodest si Christiani nomen habes , & facta non habes ? quando Concinator immensa Cœli gaudia , inferni poenas &c. operosè probat , summum , quod ab Auditoribus obtinet , est , quòd stupeant , opera autem ostendunt , quòd non credant : è contra , quando delator aliquid asserit , quamvis non probet , illico , & stupemus , & credimus. O quam pessimè.

Luc. 2. v. 51. Et erat subditus illis. 40.
 Quis ? quibus ? *v.* S. Bern. Hom. 1.
 Super missus ; DEUS hominibus ; DEUS ,
 inquam hominibus se subdit ; & tu do-
 mina-

minari gestiens, tuo, te præponis Creatori? quoties enim hominibus præesse desidero, toties DEUM meum præire contendo, ut tale mihi aliquid Dominus respondeat: Vade post me Sathana, quia non sapis ea, quæ DEI sunt,

Sed quid est, quòd Christus, cum duodecim esset annorum dicatur subditus Josepho, & Mariæ? an non etiam ante subditus fuit? nec tamen exprimit Evangelista, nisi annò duodecimò, dum sedit in medio Doctorum. ¶ Fuit etiam antea subditus illis, modo tamen exprimitur, ad exemplum nobis dandum; sed quis sequitur? nunc apud homines, qui Cathedram honoris, & sedem doctoralem aquirit, non quilibet vult amplius subjici, sed præfici: cumque id affectur, vix habes eum promptum, & obedientem; vult adorari velut Aman, & ut coram eo surgat Mardocheus.

41. *Luc. 5. v. 3. Et sedens docebat de Navicula turbas.* Nunquid poterat sine navi pedibus super aquas stare, & hoc miraculo sibi authoritatem in prædicando augere? cur de navicula turbas docet? ¶ Quia si pedibus ficcis super aquas stetit, & prædicasset, auditores mirati fuissent miraculum, & non attendissent ad Verbum Christi: auditum

tum avertissent, & fixis oculis, hoc miraculum solum aspexissent. Hinc mentem non distractam, sed attentionem verbo DEI voluit debitam.

Utinam verbo Dei dum Concionatores illud deprædicant, intenti essemus! sed sit, proh dolor! quòd plurimi, quis Concinatorum modus, quis gestus, quis dicendi apparatus sit, censurent; si pro ipsis loquantur, prudentissimos illos dicunt, si contra ipsos pronuntient, stultissimos criminantur.

Luc. 5. v. 6. Concluserunt piscium 42. multitudinem Copiosam, rumpebatur autem rete eorum. Mira res! rumpebatur rete eorum! cur pisces aperto exitu, non egrediebantur? *v. Lyran.* in illud caput dicit: duo ibi miracula accidisse: unum; magnam piscium multitudinem supra modum virium humanarum conclusisse, alterum, illam multitudinem teneri virtute divinâ in reti rupto.

Vide quid profit esse cum Jesu! benedictio sequitur assecclas Jesu. Sinè Jesu tota nocte piscati, nec fundulum cœperunt, cum JESU concluserunt multitudinem copiosam, nec tamen ex reti rupto exeunt pisces. Hoc accidit Religiosis, perpetuo Religionis vinculo, & veluti carceri se se obstringentibus; qui

qui cum sæpè habeant occasionem, si velint, egredi, non tamen faciunt ligati Dei imperio, & suâ, propter DEUM voluntate.

43. *Luc. 7. v. 14. Adolescens, tibi dico surge.* Quæritur, cur Christus hunc Adolèscentem leni appellatione à mortuis excitare voluit; ad Lazarum verò *Joan. 11. v. 43.* resuscitandum voce magnâ clamavit: *Lazare veni foras?* Quia cum adolescens ille, recens è vivis excefferat (*Maternus* vocabatur) & necdum possessionem tumuli acceperat; Lazarus verò quadriduanus in sepulchro jacuerat, ut etiam putorem exhalaret, majores Lazari resuscitatio spiritus, & acriores, vehementiorésque voces exposcere videbatur, quàm illa adolescentis, ut ut Dominus eadem facilitate utrumque vivificare valuit.

Voluit Christus Confessarios docere, non eòdem modò erga peccatores, in his duobus defunctis, præfiguratos, se gerere debere, sed aliter cum recenter lapsò, aliter cum inveterato; cum recens mortui poenitentis conversione, non habet opus magnis vocibus, sive duris increpationibus: at quando occurrit Lazarus malè olens, inveteratus in peccatis, tunc stringendus mucro, tunc acienda pia indignatio, tunc vox extollenda, ut Lazarus ex tumulo peccatorum educatur.

Luc. 10. v. 35. Protulit duos denarios, & dedit stabulario. Exiguum pretium! quare ita exiguum dedit? quid duo denarii? r. Dedit non plus, quam duos denarios, quia tunc ad victum necessaria, levi pretio vendebantur, inquit *Menochius*. Tum quia Homo ille, primò heri fuit vulneratus, & adhuc heri medicinali vinò, & oleo fuit refo-cillatus; tempestivè illi fuit medicina applicata: ergo cura, paucas expensas requirebat.

Quod de morbo corporis dicitur, hoc de morbo animæ sentiendum. Morbus animæ si recens sit, facillè curari potest; medicus spiritualis adhibendus est, ne quidem denarium exiget. Quod si animæ morbus diuturnitate temporis inveteraverit, præscribet dæmon. Sicut enim homo præscriptionem acquiris possessione longi temporis super rem possessam; sic & dæmon præscriptionem videtur acquirere possessione longi temporis super peccatorem inquit Thom. Anglicus in Psal. 27. v. 44.

Luc. 10. v. 41. Martha, Martha sollicita es, & turbaris erga plurima. Porro unum est necessarium. v. 42 Quæritur, quis sermonis hujus ad Martham, sensus? r. Hunc esse, quasi Christus diceret: Turbaris erga plurima, ut mul-

ta mihi fercula apponas; porro unum est necessarium, unum nempe cibi genus, unum mihi sufficit: non mensam requiro opiparam; escam communem, & facile parabilem opto; hoc enim mihi dicitur temperantia, hoc meum paupertatis studium.

Nunc eò mores devenère inquit Plinius lib. 26. cap. 8. ut homo, maximè cibò pereat. Nam nec Avibus sui volatus perniciousitas, nec aliis animantibus sua currendi velocitas: nec sua Piscibus solitudo confert, ut evadere possint. Omnia enim quæcunque volant, currunt, natant, perquiruntur, procurantur, & misero deputantur ventriculo, qui bona hæreditaria, & census annuos, incolumitatem, ætatem, vitamque depascitur. Cui aliquando victus parsimonia, & sacrum abinentiæ studium nocuit? quis in carcerem ob debita, ex jejunio contracta compactus fuit? nullus hoc sol vidit, non audiit mundus, a quo esse cæpit.

46. *Luc. 11. v. 9. Petite, & dabitur vobis.* Quid causæ subesse potest, quòd Deus cunctanter subindè precibus nostris occurrat, & neget, quod petitur? Negat quandoque Deus, quod petimus, non quòd generosa illius indoles, non sit dandi cupidissima, sed ne leviter dissipemus

pemus Dona illius, & sint infructuosa beneficia; novit enim hominum genium, scitque, quæ nullo negotio obtinentur, ita per oblivionem ab iis contemni, neque satis reverenter haberi ea, quæ absque lassitudine inveniuntur, & sine labore obtinentur. Et quoniam ex contemptu beneficii nascitura est pœna supplicii, ideò misericorditer differt Deus concessionem eorum, quæ suspiramus, ac petimus, ut majorem apud nos habeant venerationem, & existimationem, facile namque de pretio suo cadit, quod facile invenitur. *Omnis curatio, quanto difficilius aquiritur, tanto acquisita, cautiùs custoditur.* inquit Sanctus Gregorius Papa. Et Tertull. *Attentè custoditur, quod tarde invenitur.* Fit etiam, quòd non exaudimur sed nos prius hunc lusum cum DEO lusimus. Quoties DEUS januam pectoris nostri pulsatur? & nemo aperit, nemo admittit; hinc vices reddit: ut quid ergo cœlum esse æneum, & DEUM, vultum suum abscondisse, querimus?

Luc. 12. v. 52. Erunt ex hoc quinque in una domo divisi, tres in duas, & duo in tres.

tres. Qualis hæc divisio? R. Divisionem hanc esse dissensionem, separationem, & oppositionem, ut sensus sit: in eadem domo (quinque scilicet) Pater, Filius, Mater, Filia, & Nurus) tres infideles, insurgent in duos fideles vel duo infideles in tres fideles. V. G. Pater & Filius in Christum non credentes, insurgent in Matrem, & Filiam, ac Nurum credentes in Christum, aut è contra.

Nonne & nunc Parentes in Filios insurgunt? dum eos ad iracundiam provocant, & diris execrationibus invadunt. Filii Parentes suos parum honori habent, & nullo reverentiæ obsequio prosequuntur, sed animorum dissensionem aniam dant suâ obstinaciâ, & maledicâ loquacitate.

48. *Luc. 14. v. 20. Uxorem duxi, & ideo non possum venire. Quæritur quare non addit iste: habeo me excusatum, sicut duo priores addiderunt? r. Quia solum peccatum carnis est, quod minimè palliat se sub specie virtutis, & minimè excusatur; & tamen secundum veritatem magis est excusabile ob majorem pronitatem concupiscentiæ juxta illud: Video liam legem in membris meis repugnantem regi mentis meæ, & captivantem*

tem me in lege peccati: Rom: 7. & ideo dicit: non possum venire. Mentitur tamen; quia etsi sit concupiscentiæ servus, potest facere, quo facto habeat gratiam, per quam habeat domandi concupiscentiam. Nam dum Paulus diceret: infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? subjungit: Gratia Dei per Jesum. Christum Dominum Nostrum.

Luc. 15. v. 1. Erant appropinquantes ei Publicani, & peccatores. Quæritur, cur non dicatur: erant accurrentes sed appropinquantes? w. Dicuntur appropinquare, quia lento passu ad Christum accedunt, & hoc præ pudore ob scelera, vel timore. Solet enim Diabolus peccatoribus ad conversionem inclinantibus Deum valdè terribilem depingere, ita ut illos à bono proposito sæpe sæpius deterreat. Antequam hominem ad peccatum inducat, depingit ipsi Deum totum misericordem, & ex omnibus Rhetoricæ flosculis fugit, ut sapidius mel conficiat, quo suavius mentes humanas pascat: at postquam in grave peccatum induxit, accedit ad depingendam Dei justitiam cum implacabili justitiæ Divi-

næ rigore , donec in æternam claudantur lumina noctem.

50. *Luc. 15. v. 5. Et cum invenerit eam, imponit in humeros suos.* Quare humeris imponit? potuit enim inventam Ovem , vel virgâ minari , vel ictibus in gregem agere. ¶ Humeros parat , quia hoc boni , & præclari , Pastoris est indicium , quòd priorem bonitatem obtulit erranti. Ille est bonus Pastor , qui ovem perditam ad caulas dominicas mavult propriis humeris reportare , quàm stimulis urgentibus revocare ; & non statim virgâ , non statim stimulos monstrat , sed humeros adhibet , quibus lassam ovem sustentet.

Docentur hóc exemplô Parentes , & Superiores , ne illi cum ove domestica , ne isti cum sibi subdita , si quando errare contingit , crudeliter agant in reducenda ; melius enim est , inquit Chrysof. propter misericordiam dare rationem , quam propter crudelitatem succumbere poenitentem.

51. *Luc. 15. v. 23. Citò proferte stolam , & induite illum.* Quæritur , quare non præcepit lavari filium prodigum ? Subulcus necessario sorduit , & fœtuit. ¶

Non

Non lavatur ; quia illa cognitio sui adepta post reditum in se, illum totum jam ita mundaverat, ut nihil lavandum superfuërit. Vel si quidquam fordidum etiam remansit, noluit tamen Pater hoc de illo abstergi, ne illò abstersò auferretur ipsi species necessaria ad plenam sui cognitionem. Pater ille vult filium hunc deinceps securè, sempérque possidere : ergo vult illi sordes aliquas v. g. in manibus relinquere. Si enim incidere filio aliqua tentatio denuò discedendi, vellicabunt illum manus fordidæ, & dicent : ergone iterum obliviscêris tui, & molieris abire ex domo Patris ? vide manus, quales nuper attuleris ! vide quis sis, quis fueris, & mane, ubi es.

Multi multa sciunt, & seipsos nesciunt, cum tamen summa Philosophia sit cognitio sui, inquit Hugo libr. 2. de anima cap. 9. Summa Philosophia, adeoque magistra contemptus sui, & mundi ; magistra sub qua moderatis passionibus omnibus, vitia extirpantur, virtutésque implantantur. Habes cognitionem tui ? utinam sic discurreres : ego talis ! & talis DEUS ! & ego talis, talem offendi ? quæ mea insania, ut abjectissimus pulvisculus ego, & vilissimus vermiculus inlurrexerim contra cœlum, & terram.

52. *Luc. 16. v. 1. Homo quidem erat dives, qui habebat Villicum; & hic diffamatus est apud illum, quasi dissipasset bona ipsius - - - redde rationem villicationis tuæ; jam enim non poteris villicare. Queritur, quare illum ab officio deponit? delator tantum dixit: Quasi dissipasset, non autem quod dissipaverit. Quid si inanis rumor, & villicus innocentiam probet? R. Villicum hunc fuisse in Præfectura, & ideo ad solam relationem, quasi dissipasset, Pater-familias petit rationem, & ab officio removet; quia nimirum Præfectus immunis esse debet ab omni nævo: tam debet esse probus, ut nec in illum cadere debeat suspicio, quasi hoc, vel illud minus debite egerit; alias indignus est Præfecturâ, qui in Præfectura suspicionem criminis incurrit; nullitatur autem modò de Villico, quasi dissipaverit: ergo quia suspicantur aliqui Villicum esse infidelem, indignus est Præfecturâ. Præfectis in officio, vix sufficit commune sanctorum; debent habere proprium.*

53. *Luc. 17. v. 10. Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite servi inuti-*

inutiles sumus. An sensus horum verborum sit, ut nos veluti servi inutiles, nihil nostris meritis, & laboribus mereamur? R. Sensum prædictum esse hæreticum. Nam Christus suos famulos non vocat simpliciter inutiles, alias non diceret: *Euge serve bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.* Matth. 25. v. 23. Sed monet, ut quisque fidelis se vocet servum inutilem ad vitandam vanam gloriam, & ad majus humilitatis incrementum æque, ac meritum. Vel secundo: nos servos inutiles vocare debemus; quia si actiones nostræ, in se præcisè, uti ab homine manant spectentur, inutiles sunt ad promerendam Dei Gloriam, juxta illud ad Rom. 8. v. 18. *Non sunt condignæ passionis hujus temporis ad futuram Gloriam.* Discamus ergo in omni opere bono agnoscere infirmitatem nostram, omnemque illius bonitatem, & dignitatem tribuere gratiæ Christi.

Luc. 19. v. 4. Et præcurrens ascendit in arborem Sycomorum. Quomodo non puduit unum Principem, confertâ homi-

num turbâ præfente , & fpectante , & forte etiam ridente , ac fugillante , in arborem ascendere ? *ꝛ.* Zachæus vulgi de fe opinionem , & rifum , & fannas parum curavit , dummodo Chrifti afpectu frui poffit.

Si iuftam offenfæ caufam nemini præbeas , hominum iudicia , dicta , & facta contemnere potes , & benè contentus vivere , modo DEUM habeas benevolum. DEUS eft Iudex tuus , fi te ille abiolvat , parum refert , quod totus te mundus condemnet. Si DEO placeas , non eft alius , cui te probare debeas. Si mandatis DEI fatisfeceris , omnes officii tui partes explebis , & tunc , quidquid loquantur homines , furdus fis ad omnia. Ut illi funt linguæ fuæ domini , ita tu aurium tuarum.

55. *Luc. 19. v. 9. Hodie falus huic Domui facta eft.* Quæritur , quomodo hoc factum fit , cum folus Zachæus fuiſſe confefſus ſua peccata , & culpas deplorâſſe , feratur ? *ꝛ.* Ita eft , ſed nōne Zachæus erat Pater , & caput Familiæ ? erat. Nōne dolore , & lacrymis ſua damnabat ſcelera ? damnabat. Ergo certum erat domesticos illius , omnes tantundem facturos ; membra enim caput ſuum ſeqvuntur , & quando Pater-
Fami-

Familias est vir probus , domesticos il-
lius omnes numerare in probis potes ;
ut è contra impios recensere famulos ,
quorum scelerati sunt Domini.

Compendiosa , facilisque paternæ naturæ
declaratio est Filius , inquit. Naz. or. 36.
genitus genitorem tacite denit. Et : usitata
vulgo sententia est , juxta mores Domini ,
familiam constitutam. Cùm enim superior
sit quoddam primum mobile , omnes subditi,
ad illius exemplum se se componunt.

Luc. 19. v. 26. Ab eo autem , qui 56.
non habet , & quod habet auferetur ab eo.
Quomodo ab illo , qui non habet , au-
ferri potest , quod habet ? si non habet,
quomodo habet , si habet quomodo non
habet ? *¶* Potest quis habere donum
DEI , sed usum doni non habet ; & sic
non habens usum , habet donum. Audi
Aug. lib. 2. quæst. Evang. quæst. 46. ubi
sic habet : *Quod autem ab illo , qui uti*
noluit , auferitur , quod accesserat ; & ei
datur . qui decem (Mnas) habebat , si-
gnificatur & illum posse amittere munus
DEI , qui habens , non habet , id est ,
non utitur ; & in eo auferi , qui habens
habet , id est , benè utitur.

Qui talentum a DEO acceptum in utilita-

tem animæ non convertunt, perinde se habent, ac si omnino non haberent, ideoque judicatur auferendum; & dignas pro pigritia poenas luent. Sic & Avari perinde se habent, ac si omnino non haberent. De quibus Comicus ait: *Tam de est avaro quòd habet, quàm quòd non habet.*

57. *Luc. 22. v. 24. Facta est autem, & contentio inter eos, quis eorum videretur esse major. Quid quæso connexionis habet, quòd postquam Christus dixisset: Ecce manus tradentis me, mecum est in mensa. v. 21. Et Discipuli inquisissent, quis ille proditor esset, statim facta est conturbatio inter ipsos, quis eorum primatum haberet? R. Quia cum Apostoli intellexissent fore, ut ab uno quodam ipforum, Christus traderetur, scire cupiebant, quis ille futurus esset, quod, cum certum habere non possent, rationem inierunt, & divinârunt illum futurum proditorem, qui major esse cuperet, & ille esset, qui Christum è vita sufferret, ut ad Præfecturam perveniret. Ita Ludovicus stella.*

Ecce! quò sua ambiciosum cæcitas abducit, qui si non curat ipsum DEUM crucifigere, tantum ut dominari possit, quod aliud scelus tentare non ausit? Sicut imminente passione,

&

& morte Christi contenderunt Discipuli de primatu ; sic imminente morte Prælati , fit contentio , quis debeat præponi.

*Luc. 22. v. 43. Et factus in agonia , 58.
prolixius orabat.* Quomodo factus in agonia ? confectus , ut videtur , agone dici deberet , supremus enim ille cum morte conflictus , non facit , sed conficit ? *v. S.* Lucam ad eum modum fuisse locutum , ut nos doceret , non horrere agones , pœnitentias , & asperitates pro honore , & gloria DEI , si enim temperanter , moderatèque eis utamur , non producant tales effectus . quales timida nostra natura putat ; non enim flagrant aëres , non deglubunt cilicia , non inferunt in tumultum jejunia ; quin potius vitam invenimus , ubi mortem incurere existimabamus , magisque roboramur. Hinc de Christo ait Lucas : factus in agonia , non confectus : inter sudores valentior factus , non debilitatus : confortatus , non enervatus. Pudeat nos , quòd cum carne nostra ita procedendi stultam compassionem geramus.

*Luc. 22. v. 62. Egressus foras flevit 59.
ama-*

amare. An non otium scribendi habuit S. Lucas, quòd scripserit: *Egressus foras?* si egressus est, utique egressus est foras, quò enim egressus, si non foras? *¶* Quia, ut inquit Philo: *Sunt, qui exeunt, sed non foras, à cubiculo in cubiculum exeunt, non à domo: quisquis egreditur, foras egreditur, nimirum penitus, penitusque, & nunquam regreditur.* Quòd ergo Petrus egressus est foras, penitus, penitusque egressus est, & nunquam reversus. Nolle egredi, & quidem foras, sive penitus, penitusque; & velle flere, & amarè, est impossibile cordi, impossibilèque oculo. In domo Caiphæ non erat locus dolendi, sed delinquendi. Hinc S. Leo ser. 9. de Passione dicit: *Petrus egressus est foras propter cadendi periculum.*

59 Vis Christiane flere? disce egredi; vis insuper amarè flere? disce egredi foras. Atrium Caiphæ, atrium domus iniquitatis, non intrandum, ne fieri non possit, aut egrediendum, ut fieri possit. Est intus una, vel altera Ancilla, una inquam passio, una, vel altera tentatio, quæ non sinet ingredi poenitentiam. Ignis est in atrio, qui non dissolvit glaciem pectoris, sed indurat; nec fumus ignis illius elicit lacrymas, sed potius exsiccat.

Luc. 23. v. 8. Sperabat signum aliquod 60.
videre ab eo fieri. Quæritur quid insipientiæ habet, quòd Herodes à Christo signum aliquod expectavit, aut fieri miraculum videre optavit. ¶ Hoc: quòd cui DEUS præsto est, quid illi necessum est, plura miracula quærere, in quo bona omnia sunt inclusa? Anima enim, quæ DEUM habet omnia habet. Deinde Herodes volebat à Christo, quasi præstigiatore spectacula edi, quibus animum pasceret, & oculos oblectaret. Hinc miraculum nullum edidit, quinimo ad omnia tacuit; sciebat enim, quòd quidquid faceret, vel diceret, ad nihil aliud profuturum, quàm ad pascendam curiositatem Regis non habentis animum sequendi veritatem. Quanquam majus in Christi modestia, invictòque tantas inter & tam injuriosas accusationes, silentio, miraculum fuerit, quàm si novum è tuntulo Lazarum resuscitâisset.

Luc. 24. v. 13. Duo ex Discipulis 61.
ibant ipsa die in Castellum. Certum est horum unum fuisse Cleopham, dic ergo mihi, quis alter fuerit, cum Scriptura non exprimat? ¶ Sanctos Patres in hoc dissen-

diffentire ; nam S. Ambrosius Cleophæ socium dicit fuisse Almeonem filium Rufi. S. Epiphanius , Nathanaëlem : S. Gregorius , S. Lucam , qui propter humilitatem noluit se nominare.

Humiliatio unicum est , aptissimùmque à superbia recedendi , & humilitatis virtutem aquirendi remedium. Esto parvus iu oculis tuis , ut sis magnus in oculis DEI : tanto enim eris apud Deum pretiosior , quanto fueris in oculis tuis despectior. Humilitas si nos filios habuerit , educabit in magnos.

62. *Luc. 24. v. 18. Tu solus peregrinus es in Jerusalem , & non cognovisti ea.* Quæritur , quomodo dicere potuit Cleophas : *Tu solus peregrinus es in Jerusalem ?* cum magna Peregrinorum copia ad Jerusalem confluxerit ? *¶.* Cleopham non exclusisse alios fuisse peregrinos , sed tantum notat exclusionem notitiæ mortis Christi , ut sensus sit : cum multi peregrini fuerint in Jerusalem , mirum est , quòd tu solus inter peregrinos talia ignores.

Multa tu Christiane scienda nescis , aut sciendi incuriâ , aut discendi desidiâ , aut recundiâ inquirendi , & ejusmodi ignorantia , non habet exultationem. S. Ber. ser. 7. Non potest eis esse exultatio condemnationis , i-
gno-

ignorantia veritatis, quibus fuit inveniendi facultas, si fuisset quærendi voluntas, inquit Chysoft. hom. 44. sup. Mathæum.

Joan. 2. v. 6. Erant autem ibi Hydrice 63.
sex secundum purificationem Judæorum.
 Quæritur, qualis illa Judæorum purificatio? R. Non aliam, quàm quâ Judæi juxta traditiones suas, Religionis causâ, manus inter epulas lavabant, nisi quid immundi in mensa tetigissent, aquâ ex hydriis sumptâ se expiarent, & purificarent.

Utinam, & tu, si quid in corde tuo immundi, & offensivi Dei sentis, Lacrymis pœnitentialibus expiares, ut mundus totus in conspectu Dei appareres. Manus, id est, opera non utique Corporis, sed animæ lavandæ sunt, inquit S. Hyer. *Lavabo per singulas noctes lectum meum*, id est, conscientiæ. Aut si & manus corporis lavandæ sunt, citior animæ, quàm corporis cura habeatur. Virtus antecedit, tutum erit omne vestigium inquit Seneca. *Non anima pro corpore, sed corpus pro anima factum est: qui ergo quod primum, & melius est, negligit, & quod inferius est extollit, utrumque corrumpit.* S. Chrysoft.

Joan. 2. v. 15. Et cum fecisset, quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de templo. Unde ex tanta populi, omnis- 64.
 qu

que statûs, & conditionis multitudine tanta erga Christum reverentia, tantus timor, ut ne vel unus quidem ausus fuerit minimam facere resistantiam flagellationis ejus, neque vel verbum respondere ad verbum ejus? ¶ Quia, ut inquit Doctorum maximus S. Hieronymus in cap. 21. Matth. Igneum quoddam, & sydereum radiabat ex oculis ejus, & divinitatis Majestas lucebat in facie, sicque invasit omnes timor magnus. Et ut inquit Origenes: *Dissipavit Dominus cogitationes eorum* Si ex tota quanta multitudine ne quidem verbum, ad verbum Christi misericordissimi Redemptoris ullus respondere potuit, quid in universali Judicio ad quæstiones Christi tam severi Judicis respondebimus?

65. *Joan. 4. v. 15. Domine da mihi hanc aquam, ut non sitiam.* Quæritur, Unde mulier hæc Samaritana mota sit, ut titulo Domini Christum honoret? Prius enim dixerat: *Tu. quomodo tu cum Judæus sis, bibere à me poscis? non enim Judæi contuntur Samaritanis.* ¶ Quia ut inquit Cajetanus: *Auditâ mansuetudine, ac placida responsione incipit honorare Christum.* Qua-

Qualis hæc mulier Samaritana fuit, tales hodie plurimi sunt in dandis titulis. Nam si Verbi gratiâ Commodato pecuniam, vel quidpiam petant, antequam quod suspirant, obtineant, non solum Domini titulum dant; quinimò communis usus hominum habet, ut dicant Deum quendam esse, a quo auxilium, opemque expetant. At verò postquam potiti sunt rerum, quas suspirabant, & hora solvendi adveniat, debitumque humanus Creditor exigat non modo ipsum tuizant, sed & affirmant nec Dæmonem esse apud inferos pejorem.

Joan. 4. v. 52. Heri horâ septimâ reliquit eum febris. Quare rectè hora septima? *ꝛ.* Quia ut habet Glossa septenarius, figura est Spiritus septiformis, in quo est omnis salus. Tum quia ut ait Alcuinus, per septiformem Spiritum est remissio peccatorum; septenarius enim in tria, & quatuor divisus, significat Sanctam Trinitatem in 4. mundi partibus dominantem. 66.

Utinam febris æstuantium vitiorum nos miseros peccatores relinqueret si non septimâ, saltem decimâ vel undecimâ horâ, ne per ipsam incurramus mortem æternam. Si quæras quare in Sacro Evangelio, tam accuratè ponantur horæ? *ꝛ.* Ut scias, quòd conversionum, & actionum, & passionum, & devotio-

votionum nostrarum, omnes horæ, diligenter apud DEUM computantur, inquit S. Bonav.

67. *Joan. 5. v. 4. Angelus Domini descendebat secundum tempus ad piscinam, & movebatur aqua.* Cur Angelus moverit aquas, ut sanarentur ægri? quid ad effectum miraculi motio ista? *v. S. Chryostomus sic habet: Turbabat Angelus aquam, ne languentium vulnerum turpitude appareret.* Inter languentium copiam, nonnulli habebant fædas. & fætidas plagas, quas nè corpore ad ingressum aquarum nudatò, conspiciere alii possent, descendebat Angelus, & turbabat aquam, nè languentium vulnerum turpitude appareret.

Pro Angelo, è Coelis delapso habereris, si cum audis famam proximi tui lædi, ejusque nudari turpitudinem, & detegi vulnera, tu ex charitate, & miseratione abrumperes, aut interpellares detractoria colloquia, vel aliud sermonis argumentum interfereres, quibus modis posses criminatorias narrationes, ut pudenda eorum, quorum fama proscinditur actiones, tegantur, tegere.

68. *Joan. 8. v. 9. Et remansit solus Jesus, & mulier in medio stans.* Si solus JESUS mansit, quomodo Mulier in medio stare
po.

potuit? *¶* *Ly solus* excludit tantum Scribas, qui *JESUM* urgebant ad damnamdam adulteram. Remansit itaque solus *JESUS* cum Apostolis, & turba populi, in cujus medio erat Mulier stans; quam scribæ lapidandam volebant.

Videant Urbium, Rerumque-publicarum Judices, ne in condemnandis reis, ita procedant, ut nulla relictâ Reo, ambas aures vendant Actori, reculantes imitari Alexandrum, M. qui eò corporis habitu audiebat causas, tanquam aurem unam obturans; rogatus a familiari, cur id faceret? *clausa*, inquit, *auris servatur reo.*

Joan. 8. v. 33. Genus Abrahæ sumus, 69.
Et nemini servivimus unquam. Quæritur, quare hoc Judæorum pudendum mendacium Christus silentiô prætermisit, cum Judæi, & Ægyptiis, & Babyloniiis, & Romanis servierint, & sæpè, & diu, annosq; plurimos? Cur inquam Christus falsissimum illorum dictum dissimulavit, & non nisi sic resposuit: *Qui facit peccatum, servus est peccati. v. 34. ¶* Christum Dominum non sine Mysterio mendacia Judæorum præterisse; atque hoc solum evincere curavit, quòd verus servus est, quisquis peccato se obstringit, ut

doceret , in quo vera servitus consistit ,
 velut dixisset : Possẽm facile convincere
 servitutẽ vestram ; quã , apud va-
 rias gentes subiistis , verũ quãenam illa
 miseria , & infelicitas ? quid obsunt
 pauperies , servitus , captivitas , & o-
 mnis calamitas hujus mundi ? illa non
 incommodant nec obsunt Animæ , modò
 culpæ servitus illis conjuncta non sit ,
 quæ sola misera , & deploranda est ser-
 vitus. Nullum ergo aliud malum , nisi
 peccatum , nullum aliud bonum , nisi
 Gratia. *Bonus etiamsi serviat , liber est ;
 malus etiamsi regnet , servus est , tot
 Dominorum , quot vitiorum.* S. August.
 lib. 4. de Civ. Cap. 3.

70. *Joan. 8. v. 59. JESUS autem ab-
 scondit se , & exivit de Templo. Cur
 Christus , dum Judæi sustulerunt lapides
 in ipsum projiciendos se abscondit , &
 exivit de Templo ?* R. Id non fecit Chri-
 stus metu mortis , sed loci Sacri reve-
 rentiã , ne , ut dicit Hugo , tantò sa-
 crilegiò Domus illa DEI pollueretur.
 Sed quæro : qualiter se abscondit Chri-
 stus ? R. Augustinus : Cælicâ potestate
 invisibilem se insidiantibus constituens.

Quot

Quot turpibus tu desideris , pravisque cupiditatibus in Ecclesia DEI inhæstisti ? numera illas , & totidem putes te in Christum lapides projecisse : tot plus super illum lapides , quot crimina comittis. Hæcine sunt pro infinitis beneficiis reciproca amoris officia , ut Redemptoris tui innocentem sanguinem per iterata scelera rursus exprimas ?

Joan. 9. v. 25. Si peccator est , ne- 71.
scio. Paulò ante dixerat : *Propheta est.*
 Nunc dicit : *Si peccator est , nescio.*
 Cur sic loquitur ? *v.* Quando dixit : *Si peccator est , nescio* , hoc non dixit asserendo , nec timendo , sed volebat JESUM à rei testimonio , non à sua voce , ab incusatione eripi , quasi diceret : Nunc dicere , vel disputare vobiscum nolo , an JESUS sit peccator , nec ne. Mirare heroicam constantiam , & magnanimitatem cæci hujus (*Sidonius* vocabatur) in tuendo JESU coram juratis Christi hostibus ; & nos pro zelando Christi , & Ecclesiæ suæ , Ministrorumque honore defendendo tacebimus ? Leones , vel Lepores erimus ?

Joan. 10. v. 9. Ego sum Ostium , per 72.
me ,

me , si quis introierit , salvabitur , & ingredietur , & egredietur , & pascua inveniet . Quid est , quod dicit : ingredietur , & egredietur ? *ꝛ.* Ingresietur hic ad Fid m , & egredietur ex hoc mundo , inquit Lyran . & post hæc ferens Fidem constantem , & charitate formatam , inveniet pascua vitæ æternæ .

Omne bonum , & tota hominis Christiani felicitas , ad hoc revocatur ; ut benè fiat , qui in bona morte æternitatis beatæ lucrum invenit . Bonâ morte , & Sanctâ vitæ clausulâ , omnia nostra in tuto collocantur .

73. *Joan. 10. v. 12. Mercenarius autem , & qui non est Pastor - - - videt lupum venientem , & dimittit oves , & fugit.* Mirum , quomodo improbus Pastor , seu Mercenarius fugiat . Certè pusillanimus , & ignavus est Pastor , quem unius lupi aspectus in pedes conjicit , quomodo ergo malus Pastor fugit ? *ꝛ.* Fugit silentiõ , inquit Cajetanus , se sub silentio abscondit , ait S. Gregorius Hom. 24. in Evang. Quando Prælati coram adest , subditosque videt effundi in levitates , negligere observantiam , diffluere moribus , prætermittere sua officia , comittere , quæ non debeant , & tacet , perinde

inde facit, ac si fugeret, tergumque obverteret, atque licentius agendi facultatem illis concederet. Silentium ergo absentiae vices agit. Subditi tam laxis habenis feruntur in vitia, dum illum filere vident, quam libere peccarent, si prorsus absens esset. *Qui non punit, cum potest, scelus facit.* inquit Lipomanus.

Joan. II. v. 44. Et statim prodiit, 741
qui fuerat mortuus, ligatus pedes, & manus inslitis. Quæritur, cur non exivit illis nexibus, & vinculis solutus? v.
Quia, ut inquit Mendoza in 1. Reg. Cap. 3. v. 10. sec. 3. Ne brevissimam illam moram, quâ suis se nodis expediret, cunctaretur in monumento, sed ut promptior ad imperantis vocem festinaret. Idem ante illum docuit Chryostomus.

O quam felices, & fortunati essemus, si tam cito virtuti manus daremus, quam vitio demus! sed ut inquit Oleaster in cap. 32. Exodi: *Imperat virtus, & dormimus; amittit vitium & jam currimus. Utinam sic se homo finiret à vitiis rogari, quemadmodum ad opera virtutum! Peccatum solum nictat, & lætantes subsultamus, & cursu in ejus amplexum properamus: virtus nos magnis vocibus inclamat,*

& felicitatis æternæ oblatione invitatur, & tamen velut ius incude animal quoddam, ignaviter stertimus. Gaudium esset coram Angelis Dei, si hoc virtuti amanter obsecranti daremus, quod vitio importunè, & improbè urgenti concedimus.

75. *Joan. 12. v. 6. Fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur, portabat. Quæritur, quare furi Judæ, pecuniæ concreditæ sunt? Nonne Petro, vel Andree, vel Joanni &c. concredi tutius poterant? r. Quod Judæ furi, loculi commissi sint servandi, hoc factum est ut (Christus) omnem tolleret prodictionis materiam inquit Chrysof. Hom. 54. in Joan.*

Fur erat Judas, & stimulante avaritia, inclinaturus erat ad prodicionem. Quid fecit Christus? ad avertendum enormis prodicionis scelus, permisit minus malum aliud furti: tradit illi Loculos; tollat inde triginta Argenteos, ut saturata habendi libido, illum non impellat ad pretium hoc, à Judæis petendum, & cum atrocissimo flagitio obtinendum. Hinc sequitur, Judam solâ malitiâ id egisse, quod Christum prodiderit; non verò pecuniarum cupiditate; nam ad illam explendam sufficere debebant loculi, quos secum habebat, & gerebat.

Vide! quam secretos puniendi modos habeat

beat Deus in hoc mundo, vanus est creaturarum labor in indagandis Dei rationibus cur non sic faciat? Angeli non assequuntur infalibilibiter dictamina divina, reclusa revelatione, & assequitur homo, qui talpa est? Cui incidisset ratio de Juda, nisi Deus Paulo, & Paulus Chrysolitomo revelasset?

Joan. 13. v. 24. Innuvit ergo huic Simon Petrus, & dixit ei: quis est, de quo dicit? Quæritur, Cur S. Petrus non fuit ausus interrogare Christum, qui eum traditurus esset? ubi tamen post Resurrectionem Christi, intrepidus accessit ad interrogandum, quid futurum erat de Joanne, dicens: *Domine hic autem quid?* v. Ex D. Thoma part. 3. quæst. 89. art. 3. ad 3. dicente: Quia tunc innocens erat, at nunc post negationem pœnitens, qui enim ad pœnitentiam redit, majorem ad Deum accedendi fiduciam acquirit. Hæc cum sale intelligenda sunt. Unum est, quod te moneam: Noli spe majoris fiduciæ ad Deum per Pœnitentiam accedendi, te in peccati discrimen conjicere: nam facilius est innocentiam non perdere, quàm perditam reperire: ut enim habet S. Ambr. lib 2. de pœnit. cap 10. tom 4to: *Facilius, inquit, in-*
P 5
veni.

76.

veni, qui innocentiam servaverint, quam qui congruè egerint pœnitentiam.

27. *Joan. 14. v. 27. Pacem relinquo vobis, Pacem meam do vobis.* An fortè nihil habebat reliquum, quod daret, ut præter concordiam nihil inveniret, quod illis impertiret? absit. Cur ergo cum bona infinita habeat, solam in omnibus Pacem dignam putavit, quam illis ad magnificentiæ suæ ostensionem, relinqueret? *v. Glossa ordinaria in Cap. 24. Lucæ: Qui Pacem dedit, unô verbô omnia dedit.* Hinc cum sciret omnia bona includi in pace (maximè sua) solam Pacis suæ apud suos mentionem fecit, in qua omnia bona essent reposita. Nam ubi pax, ibi cornu omnis copiæ reperitur: ubi pax imperat, & regnat concordia, omnes securè degunt, omnia bona reperiuntur, omnia affluunt; tolle pacem, & ecce universa pereunt. Vis pacem, habere? quære illam in domo Justitiæ, quæ nunquam ab hujus latere discedit. Hæ duæ, amicæ sunt; Justitia, & Pax ipsæ se osculantur. Si amicam Pacis non amaveris non te amabit ipsa Pax, non veniet ad te: ut habet Aug. in psal. 84.

Joan.

Joan. 18. v. 15. Discipulus autem 78.
 (Joannes) ille erat notus Pontifici. Un-
 de S. Joannes erat notus Pontifici? *¶*
 Quia Zæbedæus Pater Joannis, sæpè
 sæpius miserat Joannem, qui gratis, &
 pro munere pisces offerebat Pontifici.
 Hujus etiam est Sententiæ Lyran. di-
 cens: *Causa fuit notitiæ cum Pontifice,*
qui fortè missus à Patre suo, pluries por-
taverit pisces ad domum Annæ.

Nunquam effugiet cor upti Judicis notam,
 qui manus suas muneribus inquinaverit. Si
 malus sum, cur mihi munera largiris? si bo-
 nus, cur me illa accipere jubes? Zonaras
 tom. 2. Nunquam tibi fideles putes fore,
 quos pretiò corrupisti, inquit Cic. offic. 7.

Joan. 18. v. 31. Nobis non licet occi- 79.
dere quemquam. Quomodò illi sic loquun-
 tur, cum S. Stephanum lapidaverint, & S.
 Jacobum præcipitaverint? *¶* Quòd S.
 Jacobum præcipitaverint, ac S. Stepha-
 num lapidaverint, hoc Judæos non fecis-
 se ordine Juris, sed tumultu, & furore
 Populi. Aliàs Romani, Judæis, utpotè
 Jure belli subactis, abstulerunt Jus da-
 mnandi, & plectendi ad mortem reos, ut
 docet S. Thomas. Vel dicendum cum
 Augustino: Judæis non licuisse occidere
 Festo

Festo Paschæ ob Festi solemnitatem, sed aliàs id eis licuisse.

O Si omni die, omni Festo, tam fervidi spiritûs Christianus esses, ut sic diceres; Ego Legem habeo, & secundum hanc Legem, non Christus, sed tu improba caro, tu perfide munde, tu sanguinolenta concupiscentia &c. debes mori, ut anima Christo vivat.

80. *Joan. 20. v. 11. Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Quæritur, cur Maria Magdalena stans juxta Crucem, non flevit (saltem non legitur) at resuscitatô Christo, veniens ad monumentum, non inventô corpore fleverit? R. Causa est, quia juxta Crucem, quamvis Magistrum suum videret crucifixum, equidem præsentem habebat, & præsentia illius dabat afflictæ animæ suæ aliquod refrigerium: at quando de sepulchro sublatum vidit non potuit cessare à lachrymis, divinâ illa facie, privata; ideo hic flevit, non ibi. Ut enim ait Aug. Tract. 121. in Joan. amplius doluit, quòd Dominus ablatum fuerit de monumento, quàm quòd fuerit occisus in ligno.*

Mirare, & imitare amorem Magdalenæ, quam, Viris redeuntibus, infirmiore se-
xum,

rum, firmior in eodem loco figebat affectus. Si secutus es peccatricem, sequere poenitentem. Si vis poenitere, pro te advocabit; si vis peccare, te accusabit: ista te ad tribunal aut misericordiae citat, ut culpas expies, aut ad tribunal justitiae divinae, ut respondeas.

Joan. 20. v. 17. *Noli me tangere, 81. nondum enim ascendi ad Patrem. Vade autem ad Fratres meos.* Quæritur, qualis hæc connexio: *Noli me tangere, quia nondum ascendi ad Patrem meum?* An fortè tunc se tangendum optabit, dum ascenderit ad Patrem? videt Doctissimus Ribera in cap. 20. Joan. Sciebat Magdalena Christum fore ascensurum, nec postea fruituram ejus conspectu, & colloquio, ideò occasionem datam tangendi Christum, elabi volebat. Cui ait Dominus: *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum, vade autem ad Fratres meos.* Hoc est: Tempus tibi restabit tangendi, & colloquendi, adhuc enim sum in terra, nec ascendi ad Cælum; ideò noli nunc morari, sed gaudiò, quo frueris, fac, ut etiam fruantur Apostoli.

Docemur per hoc, & excitamur, ut Charita-

ritatis officium proximis nostris exhibeamus; quantò enim studiò necessitati proximi fertur remedium, tantò negotium nostrum agitur, & salus propria curatur, & quidquid commodamus alteri, id nobis imprimis, & maxime prodest. *Mandavit illis unicuique de Proximo suo.* Eccli. 17. v. 12. id est: ne nocerent illi, ut explicat Menoch. At nos, cum invicem protegere deberemus, invicem impedi-
mus. Homo, homini lupus.

82. *Joan. 20. v. 25. Nisi videro in Manibus ejus fixuram clavorum---non credam. Quæritur, Undè motus S. Thomas, ut nec Magdalensæ, nec Petro, nec discipulis euntibus in Emmaus, nec cæteris Apostolis, Christum surrexisse affirmantibus, crederet? y. Mariæ Magdalensæ non credidit, utpote fœminæ decipi facili; nec Petro, qui tertio perjurus exstitit in Magistrum suum; nec Joanni, tanquam Juveni supplantationi proximo. Neque Discipulis euntibus in Emmaus, quos vino forte turbatos existimavit: sed nec aliis Apostolis, utpotè timore consternatis, & aliàs Christum ambulantiem super aquas, phantasma esse credentibus.*

Magis placet Deo pia credulitas, quam temeraria de aliis suspicio. Heli videns Annam labia movere, & nullum verbum extra pro-
ferre

ferre, suspicabatur eam temulentam I. Reg. I. an recte? vitium, quod temerè alteri imputas, in te ipso habes: ex te enim metiris alios, & tuum vitium cæteris commune esse putas; quæ omnia meræ suspiciones sunt, & sæpe falsæ.

Joan. 21. v. 7. *Tunc Petrus tunicâ succinxit se (erat enim nudus:) & misit se in mare.* Quæramus si placet, cur Petrus repente in mare defiliit, simul atque Dominum esse in littore cognovit? alii autem Discipuli navigiò venerunt ad illum. An non etiam Petrus cum aliis navigiò venire poterat? Cur se ab aliis subtraxit, & se in aquas conjecit? Quia, ut habet S. Petrus Chrysol. ser. 78. *Misit se in Mare, ut Mare dilueret, quod negatio taliter sordidaverat.* Erat Petrus Pastor ovium, ipsorum adeò Apostolorum Princeps, vertex, caput. Et quoniam Prælatus vitæ Sanctitati, & perfectioni arctissimè obligatur, omne illius peccatum tam grave efficitur; & macula, quam contrahit, tam fœda, & horrida, ut ad eluendam illam, quasi totum mare contritionis requiratur. Hinc cum Petrus à Joanne accepisset, quòd in littore JESUS esset, quem negaverat, statim

statim se in mare præcipitavit, ut negationis suæ labem, aquis maris emacularet.

84. *Actor. 1. v. 12. Sabbathi habens iter.*
 Quod illud iter Sabbathi? *v.* Est distans ab Jerusalem tantò spatio, quantum Judæis in Sabbatho licebat proficiscendo conficere. Judæis enim tantâ religione præceptum erat Sabbathum, ut capeffere non liceret iter, nisi modicum, quod dicunt fuisse mille passuum, id est: unum milliare.

Quantâ Judæi industriâ Præceptum DEI, de servando Sabbatho observabant! At nos ferventissimi in terrenis, frigidissimi in cælestibus sumus: & summam in rebus parvis exhibentes alacritatem, ad majora torpescimus.

85. *Actor. 1. v. 18. Crepuit medius, & diffusa sunt omnia viscera ejus.* Quæritur quâ ratione effusa sunt? *v.* Theophilactus in cap. 27. Matth. sic habet: Vadit Judas, & se in arbore laqueo suspendit: Et Christus misericors ramum arboris curavit incurvari, ut Judas tangendo pedibus terram, non suffocaretur, sed adhuc converteretur; tamen obstinatus perseverat. Christus tandem ordinat, ut laqueus scinderetur, sicut, & scissus

scissus est. Sed quid? Judas cedit in
 terram, currus veniens transit supra me-
 dium corpus ejus, sicque crepuit, &
 & diffusa sunt omnia viscera ejus.

Dignus erat laqueo, qui te suspendit, Ju-
 da;
 quem suspendisti, dignus & ille fuit.

O incerti hominum casus! quis Judam pri-
 us piū, languores curantem, dæmones
 ejicientem tam lugubri, ac repentino fatō in
 tartara abreptum putasset? quis a tam san-
 ctis initiis tam paradoxam catastrophē expe-
 ctasset? i nunc Lector, & de bonis pro-
 positis, de sanctis Deo serviendi desideris,
 & virtutibus tibi blandire.

Actor. 1. v. 23. Et statuerunt duos 86.

*Joseph - - qui cognominatus est justus,
 & Mathiam.* Ecce Mathias illaudatus
 relinquitur; Joseph præconiis extolli-
 tur. Cur hoc? *v.* Quia quamvis omnes
 conditiones, & qualitates in electo ad
 Apostolatum S. Mathia, fuerint eximiæ,
 noluit tamen ullam S. Lucas laudem ap-
 ponere Mathiæ, sicut Josepho, eò,
 quòd sua ipsius Mathiæ electio sufficeret
 ad laudem: Josephum verò laudavit,
 ne sua præteritio insinulare eum culpæ
 videretur.

Disce vocationem tuam à DEO expectare debere, eaque te esse contentum, noli invidere, alium tibi esse prælatum. Ecce! Joseph consanguineo suo in Apostolatu prætulit Mathiam extraneum; nec enim Christus in electione ad officia Ecclesiastica haberi voluit rationem consanguinitatis. Eodem Spiritu, & Gratiâ DEI, poteris tantum in Vineâ Domini, ut non prælatus operari, & DEO servire, quantum alter, utpote minoribus curis implicatus.

87. *Actor. 2. v. 24. Quem DEUS suscitavit solutis doloribus inferni.* Quæritur, an Christus in Lybo sustinuerit dolores? & quidem ex citato textu sustinuisse nonnulli fortè videtur? R. Christum in Lybo nequaquam sustinuisse dolorem: citati verò textûs sensum hunc esse solutis non utique in inferno, sed in Cruce doloribus inferni, quos nos debebamus. Et sensus est, DEUM suscitasse à mortuis Christum, postquam ille in Cruce solverat pecuniam, hoc est dolores inferni, quos divina justitia à nobis exigere poterat. Solutis ergo doloribus inferni, non utique suis, sed aliorum, qui illis tenebantur, uti nos.

Hic labor, hoc opus! quomodo à tot annis, tam ingentis summæ pro nobis, DEO Patri
per

per Christum depositæ, interusurium solvemus? & ubi capitalis summa? quid faciendum? Ecce audivimus, quòd Reges Izraël clementes sint. *Ponamus saccos in lumbis nostris, & funiculos in capitibus nostris, & egrediamur ad Regem Izrael: forsitan salvabit animas nostras.* 3. Reg. 20. v. 31. Christus est Rex Izraël, qui si viderit poenitens cor nostrum, omne debitum nobis dimittet, & Chyrogaphum restituet.

Actor. 7. v. 55. Ecce video Cælos a- 88,
pertos, & JESUM stantem à dextris virtutis DEI. Quæritur. Cur JESUS apparuit stans, & non sedens? v. Multi multas assignant rationes. *Lorinus* existimat id ex eo accidisse, quòd dum lapidaretur S. Stephanus, Beatissima Virgo Maria redux à S. Sepulchro, cum S. Joanne, cum lapidum illorum strepitum auribus percepisset, genuflexa pro confortando eodem Filium suum exoravit; quia ergo se sedere, Matre flectente, non adeò decorum Filius existimavit, ideò assurgit, & assurgens S. Stephano auxilio fuit.

Vides quanto in honore Christus habeat Matrem suam! nescio quanto tu habeas illam, quæ est nostra apud Judicem DEUM Advocata, ad quam pertinet Causæ nostræ defendendæ stu-

dere , & tanquam miserationum Mater illos liberat , quos Filii iustitia damnaret.

89. Quæres cur S. Stephanus dicitur Protho-Martyr , cum tamen ante illum fuerint Sancti Innocentes , quos Ecclesia colit , ut Martyres ? R. S. Stephanum ideo vocari Protho-Martyrem , quia primus post mortem Christi , pro illo Sanguinem fudit. Hinc Ecclesia in ejus officio in Responsorio octavo sic canit : *Mortem enim , quam Salvator noster dignatus est pro nobis pati , hanc ille primus reddidit Salvatori.* Violatur Lex gratitudinis , dum beneficium oblivione , & peccandi licentiâ compensamus , cum magis gratiæ , reddi deberet assidua memoria , & prompta obedientia , qualis erat S. Stephani.

90. *Actor. 12. v. 6. Cum autem producturus eum esset Herodes , erat Petrus dormiens.* Quomodo sequenti die producendus dormit ? estne tam incurius vitæ , Petrus , quòd dormiat ? R. Non est mirandum , quòd Petrus dormiat ; mirandum esset , si non dormiret. Cur non dormiat , qui puram sceleris habet conscientiam ? Superbia somnum adimit ,
adimit

adimit acedia, sed ab his; aliisque vitiiis liber est Petrus: ergo expeditus ad dormiendum in carcere, etiam instante jam morte. Vigilant scelerati, & vigilent, somnum enim arcent scelera; dormiat Petrus, & dormit, non oblatrat illi conscientia. Ubi quies, ibi somnus; nullibi autem somnus, nisi ubi virtus. Justus in utramque aurem, metu vacuus dormit. Si Epithetum vis pro substantivo *Conscientia*, in toto Calepino non invenies aptius, quam: Bonus, a, um, Purus, a, um.

Actor. 12. v. 7. Percussòque latere Petri, excitavit eum dicens: surge velociter. Quare velociter surgere jubetur? quæ hic timendi occasio? quid mali fuisset, si paulò cunctantiùs inde excessisset? excubiæ dormiebant, fores patebant: DEUS suam ad liberandum Petrum, Omnipotentiam interposuerat: Angelus fortissimus delegatus fuerat, quid ergo jubetur surgere velociter?

¶. Causa est, quia tota Ecclesia pro Petro obsecrabat, orationi autem, quæ fit communiter à multis, nescit DEUS, vel momento negare, vel differre auxilium; ideò dixit Angelus: Surge velo-

91.

citer. Quasi DEUS, dixisset: Tota, pro te communiter fundit preces Ecclesia, volo, ut mea sponsa videat cito efficaciam talis orationis, quæ ab hominibus, cœtu frequente, funditur. Quid non facit oratio! Oratio iusti clavis est cœli: ascendit precatio, & descendit DEI miseratio inquit Aug. serm. 226. de Temp.

92. *Actor. 12. v. 23. Confestim autem percussit eum Angelus Domini.* Quare percussit eum? forte, quòd non dedisset honorem DEO, ut tibi dicitur? quid? quòd Herodes sederit pro tribunali veste Regia indutus, dicens ad Populum concionem, populus succlamaverit DEI esse voces, & non hominis? Cur de Herode sumitur supplicium. & non potius de populo, Herodi adulate, & parasito? *R.* Hoc factum est propterea, inquit S. Isidorus Pelusiota, quòd ipse populum non reprehenderit, neque adulationem impiam, & insanam repudiaverit. Nam dum eam acceptavit, etiam ad majorem ipsos impietatem asuefecit, & erudivit. Hæc ille Lib. 4. Epist. 24.

Discant Parentes, & Superiores, quantum eorum erga Proles & sibi subditos con-

niven-

invidia officiat, & quantum horum coram illis adulatio! dum quandoque errata illorum laudant, ne si per iracundiam avertantur, munus, & gratiam subtrahant, quam impendebant.

Actor. 17. v. 21. Athenienses, ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere, aut audire aliquid novi. Id quod etiam Plutarchus tract. de garrulitate tradit, dicens: Athenienses mirè fuisse novorum avidos, aut dicere, aut audire aliquid novi. Utinam facere, & cogitare!

93

Si nostra tempora inspiciamus, plena fora, & compita Atheniensibus videbimus imò rara est domus, in qua si non vir est Atheniensis saltem est mulier, & alteruter est avidus aut dicere, aut aliquid audire novi jam de Petro, jam de Cajo. Hæc interrogatio: *quid novi?* ad obvios in triviis, ad sodales in circulis fit, & quisque gaudet esse seminiverbius: jam si quis nihil aliud sciat, hoc tamen scit, *quid novi?* ferme mutus interrogat: *quid novi?* Curiositas novi quidpiam videndi, vel audiendi, innata est homini: nova enim placent, nova delectant. Et quia nova vera non semper suppetunt; hinc multi nova fingunt, nugæque, & fabulas narrant, easque sæpè infames, quibus famam Proximi lacerant, eumque ridendum aliis objiciunt.

94. *Actor. 19. v. 12. Ita, ut etiam super languidos deferrentur, à corpore (Pauli) sudaria, & semicinctia, & recedebant ab eis languores. Quæritur, quid est illud semicinctium? R. Lorinus putat tegimen quoddam fuisse ab humeris ad genua usque pendulum, quo Mechanicidum illiberale opus tractant, cæteras vestes, ne quid sordium contrahant, teclias, mundasque fervare solent. Sic verbatim dicit: Ergo semicinctium forsan est ex lino, simili ve materia pannus, quem circumligando demittunt, qui in opificio, aut ministerio versantur. Nihil detrahitur de dignitate alicujus rei per hoc, quòd ad humilia officia adhibetur, ideò voluit Deus, ut sudarium, & semicinctium Pauli (vilis, & servilis officii, quod exercebat insignia) ejiceret Dæmones, & curaret infirmitates.*

Non perdis tuam existimationem, quia te humilias, nam humilitas nunquam incommodavit authoritati; neque juribus ejus quidquam detraxit. Quid humilitati Regis David detractum est, quòd numisma è collo pendens gestaverit, in cujus una parte sculptum erat: *Adulterium.* in altera: *Homicidium.* ut habet S. Chrylost. in Psal. 50. Quid ad hoc moderni dicunt? *Punctum honoris.*

Quare

Quare Epistola S. Pauli Apostoli ad 95.
 Romanos prima omnium Epistolarum ponitur, cum illa, aliquibus ejus Epistolis posterius scripta sit? R. In ordinandis S. Pauli Epistolis dignitatis potius eorum, ad quos scriptæ sunt, quam temporum habita est ratio. Hinc prima posita est, quæ ad Romanos, ob Urbis Regnatricis, & Ecclesiæ principalis amplitudinem. Prima omnium S. Pauli Epistolarum, est prima ad Theſſalonicenses, ut notat Baronius ex Chryſostomo.

Melius est investigare, quid Pauli Epistola contineat, & ibi contenta servare, quam quærere, cur prima ponatur. Sed hoc est, quod sæpè quæstiones proponamus alendæ potius curiositati, quam fovendæ pietati utiles. Utinam quisque sibi hanc sæpè objiceret exprobrativam quæstionem: Nonne factus es, qui dum in Paradiso securæ conscientiæ degere vales, mavis tamen Infernum portatilem intra sinum portare, & cruciabilem, immanémque conscientiæ remorium de tam amabili Domino DEO offenso?

Ad Rom. 9. v. 3. Optabam ego anathema esse à Christo pro Fratribus meis. Exod. 32. v. 31. & 32. Aut dimitte illis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro, quem scripsisti. Quæritur, an Pauli

major erga cognatos Charitas fuerit, vel Moysis erga Populum? R. Ex sententia Chrysofomi Hom. 1. de laudibus Pauli, qui dicit: Ardentiorē fuisse Charitatem Pauli præ illa Moysis; quia inquit Moyses cum cæteris optabat perire, Paulus pro cæteris, non enim cum pereuntibus perire voluit, sed ut salvarentur alii, ipse de gloriæ æternitate decedere. Quanquàm ergo ingens fuerit Moysis Charitas, major tamen Pauli; nam Moyses unam cum aliis mortem subire cupiebat: Paulus sua solius morte salvare alios optabat. Moyses decedere vitâ, paratus erat, sed servare alios vivos, non curabat: Paulus è contra ad similitudinem amoris Christi.

O si nos ita de amore Proximi concertaremus, quam multos Discipulos haberemus! sed disparuerunt exemplaria inquit Chrysof. idè Juvenes non fiunt admirabiles. Hinc si defint exempla majorum, intercidunt citissimè negotia inferiorum. Moyses, & Paulus certârunt de morte: nos certamus de vita.

97. Quare Christus Dominus, Paulo inter conversionis ipsius primordia, nomen aliud non dedit, sed Sauli nomine vocavit? cum tamen Petrus, qui Simon
Joan.

Joannis, aut Bar Jona vocabatur, citò nomen Petri acceperit? *v.* Hanc quæstionem proponit S. Chrylost. Hom 3. de conversione Pauli, & solvit dicens; Si statim converso Paulo, mutatum esset & nomen ejus, tunc minus manifesta fuisset ejus conversio; nemo enim sciret, quòd persecutor ille esset Evangelista. Si statim nomen ejus mutatum fuisset, quilibet alium potius hunc tam acrem novæ Fidei prædicatorem existimasset, nisi retentum nomen *Sauli* persuasum fuisset, ipsum illummet esse, qui antehac ita ferociebat in Christum, cujus nunc est testis.

Optima tui nominis mutatio esset ex impio, pius. Vel, ut dicere solebat Carolus M. Si nomen haberes Adamus, & cognomen Abrahamus. Id est si laboriosus esses ut Adam, pius, ut Abraham. Alias etiam dicitur: Non erit Izraëlita, qui prius non fuerit Jacobita. Izraël idem est, ac videns DEUM: Jacob idem, ac luctator. Nemo itaque ad DEUM perveniet, qui non cum passionibus acriter pugnaverit.

Ad Rom. 12. v. 1. Obsecro vos Fratres per Misericordiam DEI. 98:
 Quare per Misericordiam DEI obsecrat, & non per

per Majestatem, vel Gloriam DEI? R. Causa est, quia, qui per medicinam, aliquem morbum evadit, is aliis pari infirmitate laborantibus, simile adhibere, & svadere solet remedium. Hinc quia Paulus à persecutionis crimine per Misericordiam DEI evasit, & in Apostolatús apicem evectus, incitatus est, ut eadem DEI Misericordiâ, ad curandum Romanos uti vellet. ita Chrysof. serm. 108.

Satis superque Concionatores suos Auditores, Confessarii suos Pœnitentes obsecrant per Misericordiam DEI, perque alia ejus attributa, ut convertantur, neque tamen eos subinde curare valent ob cordis eorum duritiam. Quinimo, ut dicit S. Bern. serm. 2. de Resur. Domini. Nonnulli durâ cervice, & attritâ sunt fronte, ut quò magis eis compatimur, tanto magis compassione nostrâ, & patientiâ abutuntur. Vitia erunt, donec homines, inquit Tacitus.

99. Quare S. Paulus scribens jurabat, loquens nunquam jurabat? R. Quia, ut observavit S. Augustinus, considerabat S. Paulus quod proclivis esset lingua ad lapsum, idcirco inter loquendum jurare formidabat, quod tamen inter scribendum facere non metuebat. Stupor enim

manūs , & calami scriptorii tarditas ,
 moram adferunt , ut calamo attentius
 exarari verba possint , quàm lingua pro-
 mi. Falsa juratio exitiosa est : vera ,
 periculosa , nulla secura inquit Aug.

Habet receptissima Judæorum traditio, to-
 tum mundum in illa hora tremuisse , in qua
 Lex illa : *Non assumes Nomen Domini DEI*
tui in vanum. promulgata fuit. Hæc Novari-
 nus Lib. 8. cap. 6. num. 31.

Ad Rom. 12. v. 20. Si esurierit ini-
micus tuus ciba illum , si sitit , potum
da illi , hoc enim faciens , carbones ignis
congeres super caput ejus. Quæritur ,
 quis sensus horum Pauli verborum ?
 Istum ; Si inimicus tuus esurierit , &
 sitierit , præbe illi victum , & potum ;
 illa namque pietate , & liberalitate con-
 geres carbones , hoc est : illum confun-
 des , ut rubore facies ejus non aliter tin-
 gatur , ac si meri carbones essent. Nun-
 quam nobiliorem ab inimicis vindictam
 capimus , quàm cum eorum malefacta ,
 bonis officiis compensamus ; tunc enim
 incedimus speciosis pedibus evangelizan-
 tium pacem , evangelizantium bona ; &
 viâ Christi sic præcipientis : *Diligite ini-*
micos vestros , benefacite his , qui ode-
runt vos. Matth. 5. v. 44. 1.

101. I. Cor. 4. v. 8. *Jam saturati estis, jam divites facti estis.* Qualis hæc locutio? *ꝑ.* Ironica. Velut Paulus dixisset: Ludit vos turpiter, ac periculose vestra imaginatio, quæ facit, ut jam faturos, & expletos, & peropulentos vos in spiritualibus putetis; insatiabilis est enim Pietas inquit S. Chrysofom. ut nunquam divitiarum desideria satiantur, sic nunquam satisfacisse putare debet Christianus; quantoscunque in via pietatis, & semita virtutis progressus fecerit: quantumcunque auctus copiis spiritualium opum fuerit, semper cælesti hydrope, religiosâ siti; pia fame, plures, plurisque appetere, & opulentiores thesauros cupidissime, & avidissime optare debet. Mentis puerilis est inquit Chrysofomus existimare se totum accepisse. Mentis puerilis? ita. Nam si puerum à domo quantum est jactus lapidis abducas, vel mox fatigatur, vel mundi finem attigisse arbitratur; si aurichalcum illi des, adamantem putat.

102. I. Cor. 7. v. 27. *Alligatus es Uxori?* Cur non dicitur: Copulatus, vel conjunctus, sed alligatus? *ꝑ.* Quia, ut dicit

dicit S. Hieronym. qui Uxorem habet, & debitor dicitur, & servus Uxoris, & (quod malorum fervorum est) alligatus. Miserum est perdere libertatem, qui uxoratus est, est veluti servus, isque carceri addictus, & conjunctus insolubili Uxoris catenâ. Uxores sunt vincula, quæ vi, & tenacitate Matrimonii, sic obligant, & coarctant viros suos, ut se exolvere, & evadere nunquam possint, quamvis cum Uxoribus sint curis infinitis, perpetuisque laboribus, & plus quàm mille, sexcentis calamitatibus expositi.

Caveant Sacerdotes, & Religiosi, ne cuiquam Uxorem procurent, sed hoc, quantum licuerit, officium, magis recusent, ut execrationes diras, & varias verborum injurias effugiant, quas in eos, quos Matrimonii sui svasores habuerunt, nupti evomere solent, quoties corrixantur, & molestia ipsis quantumvis levis accidit. Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus; ut ei placeat, cui se probavit. 2. Timoth. 2. v. 4.

1. Cor. 15. v. 8. *Novissimè autem omnium, 1034
tanquam abortivo visus est, & mihi.
Quid est hic esse abortivum? 14. Olim
etiam Senatores Romani, vocabantur
abor-*

abortivi, illi, teste Svetoniô, & ex hac ratione, qui, & quòd extra ordinem, & gratiâ in Senatum adlegebantur. Sic S. Paulus in hoc capite, vocat se abortivum, quia extra tempus, extra ordinem in Collegium Apostolorum adscriptus fuit.

Quid dabis Domino DEO tuo, quòd ex infinita suæ bonitatis abyfso, te ex tot millionibus hominum, in numerum Christianorum Catholicorum adlegerit? quantum hoc beneficium! Nullæ, inquit Aug. serm. 1. de Verb. Apost. cap. 4. majores divitiæ sunt, nulli thesauri, nulli honores, nulla mundi hujus major est iustantia, quam Fides Catholica.

104. 2. Tessal. 2. v. 4. *Anti-Christus dicitur se extollere super omnem DEUM, & super omne, quod dicitur DEUS. Qualiter id dicitur, cum non sit nisi unus DEUS? R. Extollet se super omnem DEUM, quia efferet se non tantum super Christum, sed etiam, & multo magis super omnes Deos Gentium, & quid quid in orbe pro DEO adoratur, & colitur, sive cui Nomen DEI, seu verè, seu falsò tribuitur. Extollet ergo se supra Patrem Filium, & Spiritum Sanctum,*

Etiam, qui sunt verè DEUS; ita supra fictos gentilitatis Deos, v. g. Jovem, Neptunum, Phitonem &c. supra Idola, & simulacra gentium.

Deus alienus, est propria subditorum voluntas, quâ superbè ingrediuntur, & extolluntur, sibi que quodammodo divinos adscribunt honores, qui Superiorum placitis acquiescere nolunt, sed repugnare contendunt. Præpostera cura est, ad retinendam propriam voluntatem, dimittere cœlum.

Ad Tit. 1. v. 1. Paulus servus DEI, 105.
Apostolus autem JESU Christi. Cur Paulus dividit Titulum alterum ab altero, quasi sibi mutuò adversarentur. Nam nullus melior Apostolus JESU Christi esse potest, quàm qui est Servus DEI? v. Paulum divisisse Titulos, quia, ut inquit Primasius: *Discrevit Apostolatam, quia non omnis, qui servus, statim & Apostolus.* Voluit Apostolus quorundam facilitatem, & levitatem corrigere, quâ nimis cito magnificant suas, vel aliorum actiones. Nam, ut quis eò perveniat, ut nomen tam sublime mereatur, necessum est præcedere prodigiosissimas actiones, heroicas virtutes, & eminentissimos sanctitatis gradus.

R

Quid

Quid te jactas, quòd unò die veneris jejunaris, vel die unà Cilicium indueris? per hoc sublimem thronum necdum ascendisti, nec Apostolus factus es. Unà lampade prælucente unius alicujus virtutis, non inuenies portam Senatûs Apostolici; lampades plures habere oportet. Si in horto tuo, unicum non nisi florem habes, non est, quòd de viridario gloriaris.

106. *Philem. v. 1. & 2. Paulus vinc̄tus JESU Christi - - - Philemoni dilecto - - - & Appiæ Sorori charissimæ, & Archippo commilitoni nostro.* Quæritur, cur Apostolus inter duos, eosque tam heroicos, & illustres Viros mediam ponit Appiam Mulierem? Cur Appiam Archippo præponit Fidei Christianæ propugnatori acerrimo? *ꝛ. Causa est, ut non videatur sexûs ordinem habere, sed meriti.* inquit Anselm. in comment. hujus Epistolæ. Cùm Apostolus animadvertisset Appiam magnitudine virtutum, & vitæ præstantiâ Archippo superiorem esse, superiorem etiam sedem in sua Epistola, illi assignavit, ut eâ re doceret, in Domo DEI, solam dierum antiquitatem, nisi comites habeat virtutes, & conjuncta merita, non valere.

Familiare est, apud quosdam, tempus, quò se officiis DEI manciparunt, Sacrumque Habitum induerunt, recenere. Hic numerat 10 Annos, ille 20. alius 50. nonnemo 60. non sit tamen, quem falsa hæc calculandi ratio decipiat; Is enim in tabulis temporis solus poni dies debet, quò quis in studio actionum meritoriarum, Legum divinarum, & humanarum, suæque regulæ observantia, occupatur: Solumque attendi de bonorum operum usu natum sudorem, & laborem, non verò dies multos, & annos longos. Non quamdiu, sed quam benè. Non qui multas horas eundo terit, multum itinerari dicitur, sed qui plura milliaria post se relinquit. Gloriosius multò est, suâ virtute, quam temporis donò senuisse; satis enim diu vixit, qui benè vixit.

Ad Hebr. 7. v. 3. Melchisedech sine 107.
Patre, sine Matre, sine genealogia. Quomodo Melchisedech sine his, cum non fuerit primus homo, nec cum Adamo ex limo terræ productus, v. Dicit eum sine Patre, sine Matre, sine genealogia, non quòd iis caruerit, inquit Menochius, sed quòd de illis non constet. Habuit ergo Melchisedech (Rex justitiæ, & pacis) genealogiam, sed Spiritus Sanctus non dictavit, quæ sit illa.

In curiis, ubi ventilantur hominum causæ,

omnes deberent esse sine Patre, sine Matre, sine genealogia, sine respectu. Nam justitarius ille Melchisedech in causis ad se devolutis non respiciebat, quis Actor, quis Reus? non attendebat, esine amicus ille, vel ille inimicus? Nobilis ille, vel ignobilis? Hodie planè aliter plerumque cum amicis agitur, quos sapè, sapius manibus ambabus juvamus, ut tantum citius in altum perveniant, posteaque nos etiam in altum attollant.

108. *Judæ v. 7. Sicut Sodoma, & Gomorrha exfornicatæ, & post carnem alteram abeuntes. Quid est exfornicatæ? & quid post alteram carnem ire? v. Sodoma, & Gomorrha exfornicatæ, id est extremè fornicatæ, seu extremam, ac pessimam libidinem, puta præposteram exercentes: & post carnem alteram, seu alienam, ab instituto, & usu naturæ abeuntes, masculi masculis, fæminæ fæminis, Lestiis, vel dæmonibus incubis, vel succubis, se commiscentes.*

Homo refractis semel timoris divini, & castitatis repagulis, omnia in pestem vertit, adeò, ut ubi negotium salutis curare deberet, exitium inconcessæ libidinis usu sibi procuraret. O ignem modicæ concupiscentiæ, igne perenni gehennæ luendum!

Judæ v. 8. Dominationem spernunt. 109.
 Quomodo? R. Quia suis passionibus cedunt, ut istæ potius ipsis, quàm hi illis dominantur, & succumbere faciant. Vel Dominationem, id est Magistratum omnem civilem, tum Eccl siasticum spernunt, ac detrectant, somniantes se per Christum liberos factos ab omni Superiorum obedientia.

Cogita! DEUM occultè communicare suam lucem superioribus, neque deesse suo incurfu, & protectione: Te ipsum verò subjici oportet voluntati alienæ ex amore DEI, quam exponi erroris, & gravis mali periculo. Sicut tyrannica superiorum oppressio, Prælationis jura violat: ita subditorum insolentia, obedientiæ Principatum destruit, & enervat.

Apoc. 2. v. 4. Habeo adversum te, 110.
quòd charitatem tuam primam reliquisti.
 Quæritur, quis ille, ad quem hæc querela? R. Timotheus est, Angelus Ephesinæ Ecclesiæ, qui de fervore primo in convertendis gentilibus, & promovendis Christianis ad meliorem frugem aliquantum remisit.

In caput nostrum eadem verba dici, & seriùs existimemus, quæ Timotheo jussit scribi Deus. Quamdiu adhuc amor DEI in cordibus nostris arsit antequam frigeret: ô cum quan-

to gustu , & gestu cum DEO egimus ! quomodo crucifixos cordi appressimus , & ori admovimus ? Postquam autem amor remisit , & cor intepuit , o quam alii sumus ! quam inversi ! jam crucifixus telis araneorum tectus pendet in pariete . Jam sumus alii ; prius quasi ad divina volantes , jam plumbeis pedibus incedentes . Jam DEUS in Altari æg è judaicâ reverentiâ salutatur , & vix interea tamdiu os à confabulatione detinetur , donec u raque consecrationis forma absolvatur . Preces prius quotidianæ , modo fiunt menstruæ , si non profus annuæ .

III. *Apoc. 2. v. 22. Ecce mittam eam ad lectum.* An fortè ut requiescat , & somnum capiat ? *ꝛ.* Minimè , sed , ut ibi scelerum suorum meritas pœnas luat , & dignos cruciatus subeat . At quomodo lectus equuleus est , & lamina ardens ? Dico , ut Jezabel acriores daret pro sceleribus suis pœnas , coniecta fuit in stratum , ut ibi suspiraret , ubi respirare alioquin poterat , ibi acerbos gemitus ederet , ibi diris lamentis præintollerabilibus viscerum , & animi cruciatibus personaret , ubi dulcem somnum capere solita erat . *Quid ærumnosius , cum ipse lectus ad communem quietem datus , grave vulnus infligat.* Inquit S. Ambrosius lib. 1. de interpellatione Job. Tom 1.

Lectus est securitas, & impunitas peccandi, in qua peccator, quasi in mollissimo lecto quiescens, ex uno scelere in aliud, & tandem inde transit ad lectum gehennæ in quo cubant damnati. inquit *Primañus*.

Apoc. 3. v. 7. Hæc dicit Sanctus, & 112.
verus: qui habet clavem David. Quæ illa Clavis David? *R.* Clavem David communiter accipi pro clavi scientiæ, quæ peculiariter dicitur clavis David; eò quòd ille præ aliis luculentius cecinerit mysteria de Christo, & Ecclesia. Rectè quarta mundi ætas inceptit à David, quæ respondet quartæ diei creationis, in qua facta est formatio luminarium, & stellarum; Davidis enim ætate viguit Regnum, & Sacerdotium: quia David Rex multum ampliavit cultum Divinum.

Quis modò ampliavit cultum divinum? nisi is, qui ita comparatus est, ut malit, nescio quæ mala subire, quam ut DEI reverentia pereat.

Apoc. 7. Sanctus Joannes meminit si-113.
 gnatorum ex Tribu Filiorum Israël, & omittit Tribum Dan, Cur? *R.* Ne unum quidem signatorum fuisse ex Tribu Dan; siquidem illi tyranni, homicidæ, & raptores fuerunt: & qui ad preces in-

justè oppressorum obturaverunt aures suas , ne audiant , néve justitiam administrent.

Quam odiosa DEO tribunalia , ubi sus deque justitia vertitur : ubi prævalent flagitiosi , succumbunt Innocentes : opprimuntur virtutes , & triumphant vitia , & fit victor , qui loquacior , non qui veracior.

114. *Apoc. 12. v. 12. Væ terræ , & mari , quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam , sciens , quòd modicum tempus habet. Quid est hoc : habens iram magnam , & quia : Modicum tempus habet ?* ¶ Diabolus in hora mortis hominum maximè ferocit , & impetuosissimè furit , & quàm vehementissimò impetu potest , in moribundos invehitur , sciens , quòd modicum tempus habet , id est , quòd in finem vita hominis decurrit , captandæque prædæ spes omnis avolavit , cùm manus illius semel Anima evasit , ac proinde scit perpetuo se victum , nisi hac vice victor evadat. Mortis felicitas , à vita pendet. Benè vivere , laboris ; benè mori , felicitatis est.

115. *Apoc. 21. v. 17. Mensura hominis , quæ*

quæ est Angeli : Quis mensuræ hujus , & illius sensus ? *ꝛ.* Mensura Angeli , quâ usus est in Urbe dimetienda . erat planè mensura hominis , id est talis , quali communiter solent uti , hominis nempe cubitus , qui pedem unum cum dimidio complectitur.

Eadem Mensurâ ad metiendam tam tibi , quam Angelo gloriam , & beatitudinem , nempe pro magnitudine gratiæ , & bonorum actuum , poteris ad mensuram Angelicæ Gloriæ in Cælo perungere , si in terris virtutibus illos æqua eri . Nam juxta meriti quantitatem. gaudia Cœli mensurantur.

Apoc. 21. v. 21. Duodecim portæ , 116. Duodecim margaritæ sunt. Quæritur , quis sensus mysticus portarum duodecim , & totidem margaritarum ? *ꝛ.* Per portas intelligi Apostolos , & viros Apostolicos. Horum vita , & doctrina est margarita , seu unio , cujus gratia , & splendor in virtute consistit ; si enim feces , & dividas , perit . Ita vitæ Religiosæ decus , & fulgor , in concordia , & charitate fraterna consistit , quæ si pereat , perit Religionis species , & sanctitas.

Frater ! Margaritæ flavescunt in senectâ ,
 rugisque

rugisque torpescunt, inquit Plin. ita & Religiosis senescentibus torpescit, & penè evanescit, primus ille vigor, & spiritus, nisi gestiant ad novitiatus, humilitatis ac fervoris redire primordia. Unde quidam Religionem ingredi volens, quæsit a Sancto quodam Patre, quomodo vivere deberet? Dixit: vide qualis primo die fueris, & sic semper vive. Hoc est, considera statum voluntatis tuæ in prima die qua Religionem intrare disposuisti, quam humilis tunc fuisti, quam paratus per omnia obedire, & ad omnia tam aspera, quam despecta! quam patiens ad correctiones penurias, & labores: quam verecundus. & timoratus; quam silentiosus, & humilis: quam diligens oculorum custos! quam parcus in verbis: quam pacis amans: quam modestus in comedendo, quam humilis in sedendo! verbò, quam sollicitus, ut vitam in melius commutares.

117. *Apoc. 22. v. 16. Ego sum radix, & genus David?* Quæritur, qualiter hoc intelligatur? an sic, quòd Christus sit radix Davidis, vel David radix Christi? *v.* Aliquos sic interpretari, quod illa radix non sit, quæ Davidem produxit, sed quæ à Davide producta, & generata est. Quasi diceret: Christus est radix, id est ramus, & stirps ex radice id est ex familia Davidis. Alii, ex qui-

quibus Rupertus dicunt, quòd Christus quoad Divinitatem, sit radix Davidis licet quoad humanitatem fuerit ipse ex radice Davidis.

Magna est hodie copia eorum, qui sunt radix, & genus Illustrissimi stemmatis: radix ex spectabili genere; hæc est gloria, & nomen gloriosum; ut tamen coram DEO juvet, virtutibus plenos, non vitiis ipsos esse oportet; quid enim faciunt fordes animorum in splendore Natalium? Nobilitatis tuæ tantum ad hoc memineris, ut cum claritate generis, morum sanctitate contendas inquit S. Hyer. Ep. st. 1. ad Demetriad. & Epist. 14. sic habet: potior, & nobilior est, non quem nobilitas generis, aut dignitas sæculi, sed quem devotio Fidei DEO, & sancta vita commendat. Quam vitam sanctam in terris, & mercedem felicitatis æternæ in cælis: concedat nobis, qui est Alpha, & ω. Principium, &

F I N I S.

